

Dünyanın Değişmeyen Gündemi: GÜVENLİK

Mustafa Eser:
Eminlikten Müminliğe

Mustafa Özel:
Güvenliğin Ana unsuru
olarak Kültür

Salih Cuma Aydın:
Kendi Kazdığı Kuyuya Düşmek

Musa Mert:
Eğitiyor muyuz, Öğütüyor muyuz?
Okullarımız İyi İnsan Yetiştirebiliyor mu?

**Yeni Eğitim
Yılı Başlarken**

Edebiyat ve Kültür Adamı Ali Haydar Haksal

Ahirete Göç Etti

SAYI 67 • Eylül • 2026

Medine Erol / Fıtratın Çatlama Sancısı • Öznur Görür Kısar / Sendeki Ben • Kemal Mansur / Güvenlik Mücadelenin Meyvesidir • Şehnaz Fındık İnan / Asya Pasifik'te Güç ve Güvenlik • İdris Şekerci / Ehem ile Mühim Arasında Eğitim: Şekilci İllüzyonlardan Esaslı Ruh İhyasına • Mustafa Seçkin / Bir Avuç Dünya: Talut'un Nehrinde Modern İnsanın Portresi • Yusuf Yazar / 2000'ler: Bindik Bir Alâmete • Mustafa Kirenci / Diriliş Yılları -II- • Elif Atabaş / Saraybosna'da Filistinli Günler • Beyza Önver Demirci / "Literda" Üzerine Bazı Notlar

İMTİYAZ SAHİBİ

İnsan ve Medeniyet
Hareketi Adına
Kemal Özden

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mustafa Özel

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mehmet Bulayır

EDİTÖR

Şehnaz Fındık İnan

SON OKUMA

Reyhan Özsoy
Betül Bayındır
Medine Erol

KAPAK GÖRSELİ

Şifa Yaratılmış Küçüker

YAYIN KURULU

Ahmet Geçer
Cemal Balıbey
Ebubekir Dilekçi
Fatih Büyükkara
Haluk Nas
Mustafa Özel
Mehmet Bulayır
Raif Nas

ISSN: 2757-9271

GRAFİK UYGULAMA

Hanne Nur Özden

YAYIN TÜRÜ

Ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın.
Ücretsizdir.

Yazı ve reklamların içerik
sorumluluğu sahiplerine aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı
yapılabilir.

Dergimize, www.insicam.net
adresinden erişebilirsiniz.

Mü'min olanın adıyla.

Sıcak yaz günlerinden sonbaharın esintisinin hissedildiği günlere doğru yol alıyoruz. Meteorolojik sıcaklar geçici, belli bir süre devam ediyor, tabiatın dengesini sağlıyor, hayata hayat katıyor, sonra yerini serin ve soğuk günlere bırakıyor. Çünkü sıcaklar olmasa tarımsal hayat zora girer, tarımsal ürünlerde büyük kayıplar meydana gelir.

Ama siyasi, askeri, siyasal, sosyal havalar sıcak günler yaşadığında, yaşattığında bunlar sadece bedenimizi, fizyolojimizi, toprağımızı değil toptan her şeyimizi doğrudan etkiliyor; döviz düşüyor/yükseliyor, ekonomik göstergeler değişiyor, üretim duruyor, fiyatların önü alınamıyor vs. İnsanlığın psikolojisi, sağlığı bozuluyor, ferdi, ailevi ve toplumsal sorunlar artarak kronikleşiyor.

Bilim ve teknoloji geliştikçe, dünyada güvenlik azalıyor. Bilimi ve teknolojiyi ellerinde tutanlar, bütün dünyayı tehdit ediyor, bilim ve teknolojiyi insanlığın aleyhinde kullanıyorlar. Tıp alanında da böyle durum uzay araştırmalarında da, antropolojik kazılarda da böyle istatistiksel araştırmalarda da, laboratuvarlardaki deneylerde de böyle dini araştırmalarda da. Bilim ve vardığı, elde ettiği neticeler insanlığı tehdit eden vasıtalar olarak kullanılıyor. Sonuçta insanlık her geçen gün daha huzursuz, daha tedirgin, daha kaygılı, daha belirsiz, daha güvensiz yarınlara, vakitlere doğru yol alıyor.

Bu aslında insanı bağlayan, yönlendiren, kontrol eden dinin, ahlakın, hukukun devre dışına çıkarılmasının tabii bir sonucudur. Kendisine, içinde yaşadığı topluma ve onu idare eden yönetim erkine, Allah'a hesap verme düşünce, duygu ve duyarlılığı taşımayan kişi ve kurumların, gelinen noktadan başka bir yere gelmelerini beklemek muhal olsa gerektir.

Evet, sözü 67. (Eylül 2026) sayımıza getirmek için yazıyoruz bu satırları. Bu sayımızın dosya konusunu *güvenlik* olarak belirledik. 7 Ekim 2023 Cumartesi günü başlayan bir süreç var. Biraz geri gidersek bunu 11 Eylül 2001'de ABD'deki ikiz kule saldırılarına, daha da geri gidersek doğu bloğunun, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana dünyada büyük, derin ve köklü bir değişim ve dönüşüm yaşanıyor. İttifaklar dağılıyor, ittifaklar yapılıyor, dost ve düşman yeniden tanımlanıyor, yeni tehdit tanımları yapılıyor, buna bağlı olarak da tehdit algıları oluşturuluyor. Geleneksel olanlar, yaşananları anlamakta ve anlatmakta yetersiz kalıyor. Buna dikkat çekmek için böyle bir dosya hazırlamaya çalıştık. Umarız faydalı olur.

Eylül ayı her kademedeki eğitim kurumunun, okulların açıldığı ay. Her evde bir hareketlilik var bu bağlamda. Öğretmenlerimize, hocalarımıza ve öğrencilerimize hayırlı olmasını diliyoruz. Kronik eğitim sorunlarının azaldığı, huzurlu, verimli ve bereketli bir eğitim ve öğretim yılı niyaz ediyoruz.

Gazze'yi unutmuyoruz. Ve unutturmuyoruz. Barış diye insanlığı aldatanları da unutmuyoruz. Terör devletinin yaptığı zulümler, işlediği cinayetler, uyguladığı ambargolar dün olduğu gibi bugün de devam ediyor. Bunu da buraya yazmış olalım.

Önümüzdeki ay, bir özel sayıyla karşınızda olacağız inşallah.

Siz kıymetli okuyucularımızı *Mü'min* olana; güvenliğin yegâne kaynağı olana, herkese güven sağlayana emanet ediyoruz.

Mustafa ÖZEL

Genel Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

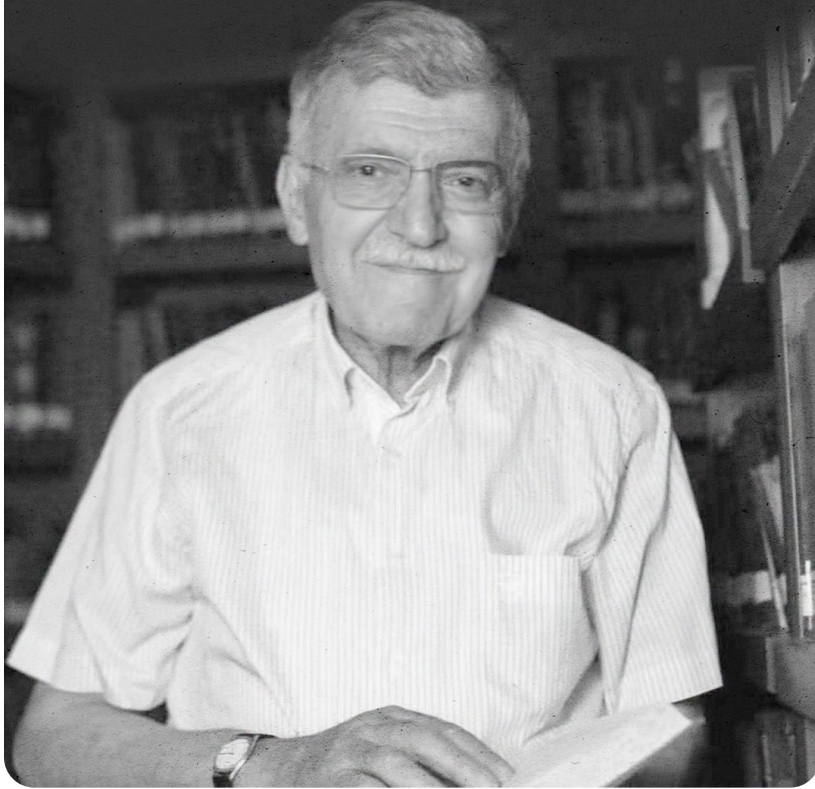
6	<i>Küçük Güzeldir
Zerre Miskal Daha Güzel
Derviş ÇELEBİ</i>	28	<i>Ehem ile Mühim Arasında
Eğitim: Şekilci İllüzyonlardan
Esaslı Ruh İhyasına
İdris ŞEKERCİ</i>
8	<i>Fitratin Çatlama Sancısı
Medine EROL</i>	32	<i>Eğitiyor muyuz, Öğütüyor
muyuz?</i>
10	<i>Sendeki Ben
Öznur GÖRÜR KISAR</i>	32	<i>Okullarımız İyi İnsan
Yetiştirebiliyor mu?
Musa MERT</i>
12	<i>Eminlikten Müminliğe
Mustafa ESER</i>	36	<i>Bir Avuç Dünya: Talut'un
Nehrinde Modern
İnsanın Portresi
Mustafa SEÇKİN</i>
16	<i>Güvenliğin Ana Unsuru
Olarak Kültür
Mustafa ÖZEL</i>	40	<i>2000'ler: Bindik Bir Alâmete
Yusuf YAZAR</i>
18	<i>Güvenlik Mücadelenin
Meyvesidir
Kemal MANSUR</i>	46	<i>Diriliş Yılları -II-
Mustafa KİRENCİ</i>
22	<i>Kendi Kazdığı Kuyuya
Düşmek
Salih Cuma AYDIN</i>	54	<i>Saraybosna'da Filistinli
Günler
Elif ATABAŞ</i>
26	<i>Asya Pasifik'te Güç ve
Güvenlik
Şehnaz FINDIK İNAN</i>	58	<i>"Literda" Üzerine Bazı Notlar
Beyza ÖNVER DEMİRCİ</i>

Edebiyat, kültür ve sanat dünyamızın
önde gelen isimlerinden
ALİ HAYDAR HAKSAL

(16 Mayıs 1951, Bingöl-28 Ağustos 2026, İstanbul)
büyüğümüz Dâr-ı Bekâ'ya irtihal etmiştir.

İNSİCAM dergisi olarak
merhûmun ailesine, yakınlarına, sevenlerine
ve okuyucularına başsağlığı dileriz.

Rabbimizden yazdığı harf sayısınca
kendisine af ve mağfiret niyâz ederiz.
BAŞIMIZ SAĞ OLSUN!

ALİ HAYDAR HAKSAL
1951-2026

Küçük Güzeldir Zerre Miskal Daha Güzel

Derviş ÇELEBİ

Aslında yazıya başlarken denemenin başlığını küçük güzeldir olarak yazmıştım, ancak sonra düşündüm niçin kendi kavramlarımızla konuşmuyoruz, yazmıyoruz ki? Kendi kavramlarımız ile konuşmaz isek zaten kendi kavramlarımızla da düşünmüyoruz ve en nihayetinde kendi kavramlarımız, yaşamımıza yansımıyor, davranışlarımızı belirlemiyor demektir. İlla ağdalı bir Osmanlıca üzerinden ilerleyelim taraftarı değilim elbette, neticede dil yaşayan bir şeydir ve yeni kelimeler dilimize dahil olur. Ancak özellikle düşünce inşa eden kavramlar konusunda daha titiz olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Konumuza dönecek olursak bu yazıda her türlü büyüğün kutsandığı bir çağda küçük olan şeylerin de önemli ve değerli olduğunun altını çizmek niyetindeydim. Küçük deyince zaten zihnimde oluşan algının olumsuz, yetersizlik, değersizlik algısı uyandıran bir çağrışım oluştuğunu fark ettim ve bu beni rahatsız etti. Mesela “Bunlar küçük işler büyük düşünün”, “bizi küçük görmeyin” gibi söylemler sizin de kulağınızı tırmalamıyor mu? Zaten bu yazıda ki niyetim de küçük olanı büyük karşısında temize çıkarma çabasıydı. O yüzden daha yazının başında bir yenilgi psikolojisi ile başlamamak, bir savunma siperine yatmak için miskal kelimesini eklemeyi tercih ettim. Malum miskal kelimesini Zilzal suresi 7 ayetten hatırlarsınız “Miskale zerretün hayran yara...” diye devam eder. Miskal, TDK ‘ya göre altın ya da gümüşün, inci ölçmekte kullanılan ölçü birimi. Diğer sözlüklere baktım onlar da aynı anlamı veriyorlar. Değerli olana vurgu var yani. Özellikle en küçük parça iyilik için bile başka bir ölçü birimi değil de miskal kelimesi tercih edilmiş. Zerre kadar olana bile alıntın cinsinden bir değer biçilmiş.

Özellikle Z kuşağının küçük neden güzel olsun ki her şeyin büyüğü makbul değil mi? Diye itiraz ettiğini duyar gibiyim. Aslında haksız da sayılmazlar çünkü mevcut kültürel atmosfer, akademik söylem, yazılı ve görsel medya sürekli büyük olana övgü üzerinden ilerliyor. Gayri safi milli hasılanın alabildiğine yüksek olmasının olumlanması teşvik edilmesi, kişi başına düşen milli gelirin yükselmesinin önemi, maaşın sürekli artan bir şekilde büyümesi. Oturulan evlerin iki artı birden dört artı bire evrilmesi. Gökdelenlerin alabildiğine yükselmesi, yollarda şerit sayısının ikiden dörde çıkması, en fazla oy alanın iktidar olması, en fazla takipçiye sahip sosyal medya kullanıcısının muteber olması... Bütün bunlar çokluğun ve büyüklüğün muteber olmasının alametleri değil mi?

Yazarlarımız, kanaat önderleri, gazeteciler, akademisyenlerin kahir ekseriyeti bile bizi büyük resme bakmaya çağırıyor! Sürekli büyük güzeldir propagandasına maruz kalıyoruz. Halbuki biz şeytan ayrıntıda gizlidir gibi bir bilgiye de sahibiz. “Amellerin az ama devamlı olanı makbuldür” diye bir öğüt de kulağımıza küpe değil midir? Bir çivi eksik olsa nal düşer nal düşse at devrilir at devrilse üzerindeki komutan düşer komutan düşse savaş kaybedilir denklemini bir çoğumuz biliriz ama çiviye burun kıvrıranlarımız eksik değildir. Büyük büyük laflar edip bunu amele dökmeyen, büyük büyük hedefler koyup bunun yarısına bile gelemeyen havanda su dövmek, bizden bir şey olmaz algısını beslemekten başka bir şeye yaramadığını fark etmeliyiz.

Ez cümle büyük olan değersizdir önemsizdir anlamsızdır demek istemiyorum elbette. Ayrıca büyük hedeflerimiz olamasın “azıcık aşım ağrısız başım” da demek istemiyorum. Demek istediğim, miskal olan da güzeldir, zerrenin de bir kıymeti ve karşılığı vardır. Damlaya damlaya göl olur, düzenli damlayan su mermeri deler demek istiyorum. On tane işe el atıp hepsini yarım bırakıp akamete uğratacağınıza, yapabileceğiniz işe ya da işlere odaklanın demek istiyorum. Küçük olan miskaldır ve değerlidir diyorum. Yoldan kaldırdığınız küçük bir taş parçası birinin canının kurtulmasına vesile olabilir, yoldan elini tutarak karşıya geçirdiğiniz amcanın/teyzenin duası sofranıza bereket olabilir. Hastahane de ziyaret ettiğiniz bir hastanın duası başınıza gelecek bir musibete siper olabilir. Koridorda karşılaştığınız komşunuza verdiğiniz selam ve anlık bir tebessüm gününüzü aydınlatabilir. Unutmayalım Küçük güzeldir, altın kıymetindedir. Küçük iyilikler yapmaya devam edin onların devasa sonuçlarına şahit olacaksınız.

Küçük bir kıvılcım büyük yangılara gebedir. Zerre miskal iyiliğin de zerre miskal kötülüğün de karşılık bulacağı güne hazır olmak durumundayız. Misal bu yazı da iyiliğin küçük bir parçası olma umuduyla kaleme alındı umarım karşılık bulur.

Yoldan kaldırdığınız küçük bir taş parçası birinin canının kurtulmasına vesile olabilir, yoldan elini tutarak karşıya geçirdiğiniz amcanın/teyzenin duası sofranıza bereket olabilir. Hastahane de ziyaret ettiğiniz bir hastanın duası başınıza gelecek bir musibete siper olabilir. Koridorda karşılaştığınız komşunuza verdiğiniz selam ve anlık bir tebessüm gününüzü aydınlatabilir. Unutmayalım Küçük güzeldir, altın kıymetindedir. Küçük iyilikler yapmaya devam edin onların devasa sonuçlarına şahit olacaksınız.

Fıtratın Çatlama Sancısı

Medine EROL

Fıtrat, insanı tanımlayan belki de yegâne şeydir. Sözlükte yaratılış manasına gelen bu kelimenin kökü f, t, r harflerinden gelmektedir. Bu kök çatlatmak, ikiye ayırmak, bir tohumu ikiye yarmak, bir şeyi yoktan var etmek manalarında. Mecazen de bir tohumun çatlayıp toprağın içinden çıkıp filiz vermesine benzetebiliriz; filizi oluşturan madde filiz olmadan önce de filizin içinde saklıydı, başlangıçtan itibaren o bir filiz olmak için işlendi ve onun esması da buydu. İşte tohumun kabuğunu kırıp toprağın karanlığından yeryüzüne doğması nasıl sancılı bir ayrılık, insanın asıl yurdundan kopup dünyaya gelmesi de fıtratına o ilk ve en köklü duyguyu, hüznü eker.

İnsan, dünyaya geldiği günden öldüğü güne tek bir şeyin hüznünü taşıyabilir. Sürdüğü yaşantının hüznü... Acı günler, yarım kalmış hikayeler yahut ölümlerden bahsetmiyorum. Tabii ki onlar da hayatın yadsınamaz bir parçası, Rabbi hatırlamanın en keskin yoludur; lâkin insanda fani acılara bir suni teneffüs misali çözüm gizlidir: zamanla alışmak. Akar bir su gibi işleyen zamanın içinde durmak, bir dala tutunup kalmak mümkün değildir. Çünkü akarsuyun görevi akıp gitmek, akıp götürmektir. Burada bahsettiğimiz acı, ahirette hesabını Müslüman olmasak da vereceğimiz o yegâne sorunun, “yaşantını nasıl geçirdin” sorusunun hüznüdür. Bu öyle bir sorudur ki insanı doğumundan ölümüne dek göz yaşına gark eder. Hiçbir şey bilmezken de her şeyi bilirken de ağlarsın. Hüzün dedik ya; o güçlü duygu, daha bebekken bile hislerinden taşar, saçlarına ak düşüp ömrünün sonbaharına eriştiğinde de peşini bırakmaz. Çünkü fıtraten dünyaya Rabbe bir söz vererek, sorumluluk alarak geldik ve bu sorumluluğun yükü hiçbir şey hatırlamasak da hiçbir şey bilmesek de ortaya çıkar. Bakmayın hüzün dediğime; içinde nice güzellikler, nasipler taşır. İnsan hüznünü taşımadığı ekmeği sofrasına getirmez, hüznünü taşımadığı insanın ardından koşmaz, hüznünü taşımadığı yerlere gitmez, velhasıl hüznünü taşımadığı her mahluka âmâdır. Evet, insan dünyada Üstadın da dediği gibi sürgününün hüznünü taşıyacak ve onunla vuslat vaktine dek vedalaşamayacaktır. O duyguyu içine yükleyen o değildir ki bir çırpıda kurtuluversin; failin yaptığını meful ne zaman yok edebilmiş sanki? Ezcümle; yiğidin kamçısı olan borç değildir, hüznüdür. Mutluluğun formülünün pazarda limon gibi satıldığı bir düzenin içinde hep hüzün çektiğimizi söylemek bazı kulaklara elbet kalın gelecektir lâkin bu, insanın beden ve ruhen göster-

diği emarelerin koyulacak yegâne teşhisidir ve unutmayalım; tanı koyulmamış hastaya bâki bir tedavi uygulanmaz.

Esmasını bulan hüznünün failine, Rabbine, bir adım daha yaklaşmıştır. Esmâ tecellisi başlı başına çetin bir imtihandır, dağların çekildiği yarışın da kolay geçeceğini kimse söylememiştir zaten sinanmamış cahilliğinin kibrini taşıyan mahlukata... Yollar virajlı, dönüşler sakıncalı, zemin kaygandı lâkin bir mesken vardı ki nice Züleyha'ya güzelliği, nice Fatih'e İstanbul'u, nice Selahaddin'e Kudüs'ü, nice Sinan'a Selimiye'yi unutturacak türdendi. Nice büyük gayeler onun karşısında eriyip gitti sanıyoruz lâkin olan sadece vesilelerin hasılına varmasıydı, gaye Rabbin rızasıya eriyip giden şey yalnız defterdeki siyahlardı. İşte esmayı bulma yolunun her pazarda satılan lâkin rağbet görmeyen formülü, vesileyi hasıl sanmamaktı. Gayeyi bilmek her işin yarısıydı. Beytini bilen bir yolunu da pekâlâ bulurdu, bu gayeyle her zorlu yolun misafiri olurdu. Bu misafirliklerin ardından bir de bakmış ki esmasını ararken 99'unu bulmuş, 99'unu bilmiş, 99'uyla amel etmiş ardından bir tezahür başlamış ve onda gördüğünü yine onun rahmet nazarıyla kendinde bulmuş. Kendini bilen Rabbini bilmiştir, diye boşuna dil dökmemiş Rasulullah'ın (s.a.v.) o kutlu mirasçıları.

Esmâ arayışının bir de tam zıddı vardır: Esmaya karşı çıkmak. Literatürdeki karşılığıyla; Allah'a, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe yüz çevirmek. Böyle ağır meselelerden bahsetmek hiçbir nefse kolay gelmez elbet, yazan da dâhil; lâkin iş

ciddi, yol kavidir. Aslında belki de kurtuluş, fark etmeden düştüğümüz bir hatayı idrak etmemizde yahut o siyahlığı fark ettiğimiz an başlayan tövbe zincirinde saklıdır. Rabbimizden böyle umalım, böyle isteyelim...

Esmaya karşı çıkmak, içinde çatlayacak filize alan tanımamaktır. Tabiri caizse o tohumun şişip şişip "kabz" haline gelmesi ve ruhu esir alarak, bugün adını koyamadığımız türlü manevi hastalıkların, büyük kaygıların ekmek kapısı olmasıdır. Ne zaman ki insan, Kıyamet Suresi'nde yer alan "İnsan başıboş bırakılacağını mı sanır?" ayetinin yankısını derinliklerinde duymaya çalışır; işte duyabildiği vakit sorgulamaya ve yönünü yeniden tayin etmeye başlar. Fıtratına kulak verir ve ondan uzak kaldığı her günün diyetini öderken, kaybettiklerini daha güzeliyle bulur. Gönül bahçesinde sonbahardan kalma tek bir kurumuş yaprak kalmayana dek bu tazelenme ve bahara hazırlanma sancısı devam eder. Bahar geldiğindeyse yegâne gayesi uğruna azığını hazırlayıp yola revan olur; böylece onun esma yolculuğu yeniden başlar.

Rabbimiz duymak isteyenlere nice sözler, okumak isteyenlere nice ayetler, görmek isteyenlere de koca bir kâinat tayin etmiştir. Lâkin yine duyanlar inananlar, okuyanlar müminler, görenler teslim olanlar olmuştur. Bugün kendimize soralım: Duyduk mu, okuduk mu, gördük mü?

Öyleyse hüznümüze sahip çıkalım, sürgünümüze sadık kalalım; hasrete dek, vuslata dek!

.Velhamdülillahi Rabbil Âlemin

İnsan hüznünü taşımadığı ekmeği sofrasına getirmez, hüznünü taşımadığı insanın ardından koşmaz, hüznünü taşımadığı yerlere gitmez, velhasıl hüznünü taşımadığı her mahluka âmâdır.

Sendeki Ben

Öznur GÖRÜR KISAR

İnsanın kendisini doğrudan görememesi, kendisine ve iç dünyasına ancak bir “öteki” üzerinden tanıklık edebilmesi önemli bir ihtiyaçtır. İnsan bir diğerinde kendini görmeyi, muhatabında kendi anlamını okumayı, varlığının ondaki temayülünü görmeyi hep isteyecektir. Fıtri bir ihtiyaç olarak bir diğerinde var olduğumuzu, önemli ve değerli olduğumuzu dünyadaki ilk muhatabımız olan annemiz ile tecrübe ederiz. Ondaki varlığımız bize güç verir; sarar, sarmalar. Varlığımızın başka bir varlığa meyledişi, ona olan temayülü insanın yalnız doğup, yalnız ölme korkusuna karşı geliştirdiği fitri bir arayıştır.

İnsan kendi içindeki derinliği doğrudan sezebilecek, görebilecek bir bakışa sahip değildir. Yüzünü görmek için bir aynaya ihtiyaç duyduğu gibi, varlığının hakikatini anlamak için de bir “öteki” ne muhtaçtır. Bir başkasında kendi aksini aramak, yalnızca bir benzerlik sevdası değil, varlığın doğasından gelen ezeli bir tamamlanma duygusudur. İnsan kendi hakikatini, bir başka ruhta aksini, yansımasını gördüğünde ancak tam anlamıyla var olduğunu hisseder.

İnsanoğlu bir diğerine, bir başka insana her zaman muhtaçtır. Görülmeye, sevmeye, bilinir olmaya ihtiyaç duyar. Sesine bir ses, gönlüne bir akis olsun ister. Yüzündeki anlamı birileri görsün, onu okusun, içlerinde saklı gizli ne varsa ona âşikâr kılınsın, meramını birileri anlasın diye bekler. Dünyanın zorlu, sarp yokuşlarında, insanın hayat serencamında birilerine tutunmadan yapamayacağı, yoluna devam edemeyeceği vakitler, demler bulunur. Böyle zamanlarda bir omuzda ağlayabilmek, bir nasihate sarılmak, bir sohbette kaybolmak, bir ses ile iyileşmek, bir eli tutuvermek iyi gelir. İyi gelir; anlaşıldığın yerde biraz soluklanmak, sevilip, serpilme. Yeşermek, filizlenip, tomurcuklanmak, orda neşvünema bulmak iyi gelir. İnsana hayatı boyunca bir diğeri her zaman iyi gelmiştir.

Aksini bulduğu insanda sadece kendini görebilme ihtiyacı bencil bir yansıma ve görme ihtiyacı olarak kalacaktır. Onun varlığında kendi özünü bulabilmek, tamamlanabilmek esas olmalıdır. Birbirini beslemek, yolculuğu anlamlı kılar. Dünya yolculuğunda bu akış ve yansımanın her iki muhataba kazandırdıkları işte bu yönüyle anlamlıdır.

Bazen bu umutlu bekleyiş mucibince karşılık bulmaz. Tam tutunduğunu sandığı el boşlukta kalabilir. Aldanmak, aldanışlar, sukûthayale uğramak da insan-noğlu içindir. Bu saikle “Şükür ki insandan insana fark var” der şair.

Kalbinin şarkısını birilerinin duy-ması fikrinden vazgeçildiği belli zamanlar da olur. O eşik aşıldığında yalnız kalma duygusunun cazibesi içerisinde olunur artık. Zaman, kendi kabuğu içerisinde kalma isteğini şiddetle bize fısıldar.

İnsanın elbette aldandığı, canının yandığı, artık sükûn bulmadığı yerler olur. Kendinden vazgeçmeden, bırakıp gitmenin erdemini gösterebilmek de insana dairdir. Dünyaya dair tüm kederler gibi bu keder de geçidir. Hiçbir acı kalakalmaz, her acı gibi o acı da vaktine esirdir. Vakti geldiğinde tecrübeden saydığımız hakikatlere dönüşürler.

Savrulmadan, yıkılıvermeden vazgeçmeyi bilmek de insana dairdir. Yeniden baharları beklemek, yeniden bir dostta inanabilmek, onu sevebilmek, ona güvenebilmek duygusu kendinde bir yer bulana dek sabır yoldaş edilecek, dünyalık tüm dertler gibi bunun da bir şekilde üstesinden

gelmenin yolları bulunacaktır. Gün elbette kararıp kalmayacak, yeniden umuda şans verilecektir. Fakat her yeni inanışın eskiye dair umudu eksiltmesinin önüne geçilemeyecek, bir daha eskisi gibi inanmak arzusu hissedilmeyecektir.

Her ne olursa olsun; yeniden inanmaya, sevmeye, birine tutunmaya meyyal hâlimizi kaybetmemeye ihtiyacımız var. İnsanın birine aldanması, insana olan inancını kaybetmesinden daha kötü olmasa gerek. Biz sevmenin gücüne inanmaktan vazgeçecek değiliz. Bivefa olanlara aldanıp, içimizdeki şarkının sesini susturmayacak, birlikte yürümeye, beraber büyümeye, hep beraber daha güçlü olmaya, dünyanın yalnız olmak için çok büyük ve yaşanması epey zor bir yer olduğuna inananlardanız.

Hakikat şu ki; dostlarımıza dair yaşadığımız acı tecrübeler, elbette bir başkasının vefasızlığı ile boy ölçüşemez. “Şu ellerin taşı hiç bana değmez. İlle dostun gülü yâreler beni” der Pir Sultan Abdal. Dosttan gelen bizi elbette çok yaralayacak, biz de dostluk gereği sinede biriktirmeden, affedeceğiz. Affetmenin, unutmamanın, büyüklük olduğuna inananlardansak eğer, bekleyip sabredecek, umudu yitirmeyeceğiz.

Birbirimizde bize dair olanın peşine düşmeye, kendimizi aramaya, bulmak için çabalamaya, bulduğumuz yerde tamamlanmaya inanmayı bırakmayacağız.

İnsan kendi içindeki derinliği doğrudan sezebilecek, görebilecek bir bakışa sahip değildir. Yüzünü görmek için bir aynaya ihtiyaç duyduğu gibi, varlığının hakikatini anlamak için de bir “öteki” ne muhtaçtır.

Eminlikten Müminliğe

Mustafa ESER

“Monsenyör Bienvenu: Ah siz miydiniz? diye haykırdı Jean Valjean’a bakarak. Sizi gördüğüme sevindim. Ama size takımların yanı sıra gümüş şamdanları da almanızı söylemiştim, böylece iki yüz franga satabilecektiniz. Onları da takımla birlikte neden götürmediniz?”

Victor Hugo, Sefiller, s. 125

Şimdinin evladı olan bizler, belki de insanlık tarihinin güvenliğe en çok önem verdiği ve güvenlik enstrümanlarının bu kadar çok katmanlı ve çeşitli olduğu bir dönemde yaşamamıza rağmen kendimizi güvende hissetmekte zorlanıyoruz bazen. Güvenlik, güvenliği sağlayan aparatlarla sağlanır evet, ama bu aparatlar güvende hissetmek için yeterli olmuyor herhalde. Çokça şifrelenmiş olması, bilmem kaç kuvvetinde tesir gücüne sahip silahlar olması, birkaç adımla doğrulanarak geçilebilen aşamalar olması da insanı emniyette hissettirmekte yetersiz kalıyor.

Emin ile iman aynı kökten gelen kelimeler. Yaratıcıya yani el-Mü'min olana yani mutlak emin olunana iman etmeyen yani güvenmeyen bir benliğin kendine de ötekine de güven duyması mümkün değildir. Emin olmak yani güvenilir olmak Efendimiz Aleyhisselam'ın kendisine elçilik vazifesi verilmeden taşıdığı bir vasıf: Güvenilir Muhammed: Ne aziz bir bilinme biçimi! İmanın tebyini olan şahadet cümlesinde müslümanlar önce Efendimizin Allah'ın kulu olduğuna iman ettiklerini ifade ederler sonra da Allah'ın resülü olduğuna... Bu sıralama nasıl ki kulluk zemininin ehemmiyetine atıf ise civarı tarafından kendisine emin denmesinin de Resul olmasının öncesinde ciddi bir hikmeti olduğunu düşünüyoruz. Buradan ilhamla şu iddiamızı ifade etmeye cesaret edebiliriz: Civarının emini olmadan Allah'ın mümini olunmaz.

İnsanların şahitliğine nazar eyleme, onların şahitliğini tertip etmek için çaba sarf edilmişse

ciddi bir imani zaafiyete delalet eder. Ama böyle bir dertleniş yoksa, insanın insan hakkında şahadeti önemli bir kayıt biçimidir. Mesela cenaze namazları bunun en berrak fotoğraflarındandır geleneğimizde: Hz. Peygamber Aleyhisselam şöyle buyurmuştur: "Bir Müslüman öldüğünde yakın komşularından dört hane halkı kendisi için 'Bu adam hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz' diye şahadet ettiklerinde, Allah şöyle buyurur: 'Ey müminler! Sizin bildiğinizi, bu ölü hakkındaki şahadetinizi kabul ettim, sizin bilmediğiniz kusurlarını da ben affettim.'" (Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 3/242 [13565]) Halkın nazarı Hakk indinde kıymetlidir ezcümle. Ama bu nazar sahici ve samimi bir nazar olmalıdır. Sahici ve samimi bir nazar manipüle edilmemiş bir nazardır.

Güven aramak bir haktır. İnsanlar güven duyacağı birilerini ararlar. Ama mümin tavır güven aramayı değil güven inşa etmeyi önceler.

İnsanların şahitliğine nazar eyleme, onların şahitliğini tertip etmek için çaba sarf edilmişse ciddi bir imani zaafiyete delalet eder. Ama böyle bir dertleniş yoksa, insanın insan hakkında şahadeti önemli bir kayıt biçimidir.

Güven aramak bir haktır. İnsanlar güven duyacağı birilerini ararlar. Ama mümin tavır güven aramayı değil güven inşa etmeyi önceler. Zira güven aramak pasif bir tavrken güven inşa etmek hem bireysel ilişkilerde hem de bunun neticesi olan genel yapıda ciddi bir emeği ve mesaiyi ister. Bu aksiyon imanının bir mesuliyeti olarak müminlerin asli vasıflarından biridir.

Zira güven aramak pasif bir tavrken güven inşa etmek hem bireysel ilişkilerde hem de bunun neticesi olan genel yapıda ciddi bir emeği ve mesaiyi ister. Bu aksiyon imanının bir mesuliyeti olarak müminlerin asli vasıflarından biridir.

Bir güvenlik kalesi inşa etmeye çalışıyoruz çağın saldırılarından emin olmak için. Bedene ya da irkilip biriktirilene dair bir emniyet mümkün oluyor belki de. Ama insan bedeninden ve irktiği maldan ibaret olmadığı için insan yine de tekinsiz hissetmeye devam edebiliyor bunca güvenlik önlemine rağmen. İnsanın varoluşsal dinginliği varoluşunu teskin ve tatmin eden varlığın merkezi ile kurduğu hakiki ve sağlam irtibatla ikame edilebilir. Modern oyuncaklar ve avunma biçimleri, insanın hakikatle hakiki ve sağlam bir iletişimine müsaade etmiyor. Daimi maruziyet insanı ahmaklaştırıyor. Kedi videosuna gülerken indirimli İngilizce kursunun reklamına maruz kalıyor

insan. Birilerinin acısına üzüldürken birden komik bir düşme görseline gülmeye başlıyor. O denli hızlı oluyor ki geçişler insan artık insani tepkileri veremez hale geliyor. Dijital bombardımandan kurtulmak için oturduğu yerde kafasını ekrandan kaldırdığında bu sefer de ortamı kuşatan tabelalarla, afişlerle, bilbordlarla ve hiç olmazsa çağın bir başka uyuşturucusu olan müzikle boğuluyor. İnsanı insana bırakmayan bütün bu müzahafat insanı tekinsiz ve güvensiz kılıyor. Artık insan güvensiz hissedince uyuşmayı bir kaçış olarak kendi rızası ile tercih ediyor.

Güvenli hissetmek ile güven vermek birbirini tamamlayan bir gerçeklik sanki. Zira insan güven verebildiği oranda bulunduğu gerçekliğe bir katma değeri oluyor. Bu katma değer nicelik ve nitelik olarak ne denli çok olursa o kadar güven mümkün oluyor. Emin olmak, emniyet için elzem oluyor. Emniyeti sürdürmek, bir karine olarak kabul edilen, varsa suçu ortaya çıkıncaya kadar, muhatabını emin bilmekle mümkün oluyor. Muhatabını emin bilmek, insanın her an savrulabileceği gerçekliğini ıskalamaya sebep olmamalı tabi. Daha makul ifade ile her birimizin her an savrulabileceği gerçeğini ıskalamaya sebep olmamalı karşımızdakini emin görmek. Tevbe de bu yüzden var değil mi? İnsan yanlış yapabilir, ardından da tevbe edebilir. Hatadan sonraki tavrıdır ona duyulan güvenin devam edip etmeyeceğini belirleyen. Yoksa hata yapmamak güvenin devamı için elzem olsaydı yeryüzünde en yakınlarımızdan başlayarak güven duyacağımız kimse kalmazdı. Bize de en başta güven olmazdı. Emin olmaya ve emin

görmeye çalışacağız. Adına tecrübe denilen kirli bakışı herkesi aynı kefeye koyarak icra etmeyeceğiz. Emniyet için insanın çiğ süt emdiği gerçeği ile onun muhterem olduğu gerçeğini dengeleyerek bir tutum içinde yaşamaya vaziyet edeceğiz. Ama asıl işçilik alanımız kendimiz bunu da unutmayacağız. Değiştirmeye değil değişmeye çaba sarf edeceğiz. Kendi nefsimizi temize çıkarma çabası yerine yanlış yapma kuvvesini unutmayan bir adem olacağız. Bu bilme zaten önlemi, önlem de olabildiğince yanlıştan kaçmayı sağlayacak. İşte bu namuslu gayret civarımızca bizi emin kılacak. Amacımız civarımızın nazarını inşa etmek değil içsel tutarlılık için kendimizi ıslah etme gayreti olacak.

Güvenliğin imkanı için, fıkıhtan askeriyeye, yasalardan icracılara kadar pek çok alanda ve makamda eminlik şarttır. Bu eminlik kolektif bir bilinçle mümkün olabilecektir ama bizim asli mesuliyetimiz emin olmaktır.

Emin olmak için önce kendimize karşı dürüst olmalıyız. Dürüstlük için insanın kendisini bilmesi ve tanınması elzemdir. İnkâr edilen zaaflar insanı çürütmeye devam eder. İhmal edilen ödevler insanın kendine hürmetini imha eder. Budanacak fazlalıkları budamada bir bahçıvan salih niyeti ve cerrah titizliği ile amel eylemeliyiz. Nakıs olanımızı ikmal ve itmam etmek için çaba sarf etmeliyiz. Hem tedris etmeli hem amel etmeliyiz.

Güvenli dünya emin olunan insanın inşası ile paralel bir imaldir. Emin olmak için konuşunca yalan söylememek, söz verince dönmemek ve emanete ihanet etmemek gerekir. Bu ahlakî zemin aynı zamanda imanî zemindir. Ahlâki eminlik, itikada takviye olunca insan Mümin olur. Bu imanın imkanı da amacı da ahlâki kemaldır. Bu kemal için iman edilen El-Mü'min'in öğretilerine ve O'nun elçisi, bizim rehberimiz olan El-Emin'in temsiliyetine güven duyup itimat etmek gerekecektir. Bu itimada erip lezzet bulanlar, olandaki hayra talip olup her durumda ve şartta Mümin kalırlar. Yaşarken de ölürken de tekrar dirilirken de...

İnkâr edilen zaaflar insanı çürütmeye devam eder. İhmal edilen ödevler insanın kendine hürmetini imha eder.

Güvenliğin Ana Unsuru Olarak Kültür

Mustafa ÖZEL

Prof. Dr., FSMVÜ İslami İlimler Fak.

Güvenlik insan ve toplum hayatında merkezi bir yer tutar. Hatta bütün canlılar için güvenlik aynı ehemmiyeti taşır. Kendinizin, ailenizin, içinde yaşadığınız toplumun ve ülkenin huzur içinde yaşaması, güvenliğin mahiyetine ve derecesine bağlıdır. Güvenliğiniz kadar varsınızdır.

Kadim zamanlardan beri insanların içinde yaşamak için inşa ettikleri ev ve benzeri yapılar, aynı zamanda birer güvenlik vasıtasıdır. Bunlar, içinde yaşayanları sıcaktan soğuktan, zararlı hayvanlardan, kötü niyetli insanlardan muhafaza ederler. Dolayısıyla güvenlik, hayatın olmazsa olmazlarından.

İnsanlar kendilerini, bireysel olarak ev ve benzeri yapılarla korumaya çalışırken yaşadıkları şehri kale, hisar gibi daha muhkem, daha dayanıklı malzemelerden yapılan yüksek yapılarla korumaya çalışmışlardır. Toplumlar arasında sorunlar ve buna bağlı olarak çıkan çatışmalar, kavgalar, savaşlar hem savunma araçlarını hem de savunma konseptini değiştirmiştir. Anlaşmazlığın boyutu, derinliği, büyüklüğü saldırı türlerini ve savunma araçlarını geliştirmiştir. Bu sebepten saldırı ve savunma sürekli olarak birbirini beslemiştir.

Savunmada temel unsur, insandır. İnsan kendisini, ailesini, yakın çevresini, birlikte yaşadığı milletini, üzerinde hayat sürdüğü vatanını korumak için maddi ve manevi büyük gayretler göstermiştir. Tarih boyunca harp ve sulh zamanlarında insanlar kendi savunma ve güvenlikleri için muhtelif silahlar icat etmişlerdir. Ok ve yaydan kılıç ve kalkana, hendek kazmaktan sur inşa etmeye, gürz ve zırhtan top ve gülleye kadar geleneksel saldırı ve savunma araçları gelişip durmuştur. Batıdaki bilimsel gelişmeler uçakları, tankları, denizaltılarını doğurmuştur. Son yıllarda meydana gelen gelişmeler ise, bir yüzyıl öncesinin araçlarını neredeyse devre dışı bırakmıştır. Artık robot asker çağına intikal etmiş bulunuyoruz.

Bütün bu baş döndürücü gelişmeler olup biterken bir şey gözden kaçırılıyor: *Kültür*. İnsanı insan yapan kültür. Bir ferdi, bir toplumu kimlik ve kişilik sahibi yapan şey, kültürdür. Malumdur ki kültür tarih, örf, adet, din gibi unsurlardan meydana gelmektedir.

Siz ülkenizi, vatanınızı, milletinizi koruyacaksınız, bunun için kendi kültürünüzle mücehhez insanlara ihtiyacınız olacaktır. Bunları ancak aldığı eğitimle, sahip olduğu kültürle kişilik ve kimlik sahibi fertler koruyabilir. Eski den olduğu gibi savaşlar er meydanında yapılmıyor. İnsanlar, kültürel asimilasyonla devşiriliyor; siz sizin için, ülkeniz ve milletiniz için savaşacağını, savaşacağını zannettiğiniz genel manada insanlar özel manada askerler, emniyet güçleri sizi arkanızdan hançerlemişler de ruhunuz duymamış. Bunu en somut bir şekilde 15 Temmuz darbe kalkışmasında gördük. Kendi kültüründen, kendi değerlerinden kopuk, milletin değerlerine sırtı dönük, ülkesini iç işgale, kargaşaya iten, milletine silah doğrultan bir guruh, millet olarak hepimizi güvenlik konusunda yeniden düşünmeye sevk etmiş olmalıdır.

Vatanını, milletini, halkını, toprağını, insanını düşmanların masasında meze yapan, kişisel çıkarları için içinden çıktığı topluma mankurtlaşanların aldıkları savunma ve güvenlik eğitimleri, ne kadar üst seviyede olursa olsun, ülkelerini ve milletlerini yok saydıkları için anlamsızdır, kıymetsizdir, boştur.

Bize her şeyden önce milletini, insanını, ülkesini, vatanını seven insanlar lazımdır. Bu insanlar

ancak bizim kültürel değerlerimizle, tarihi ve dini hassasiyetlerimizle yetişebilir. İster asker ister polis olsun güvenlik kuvvetlerine her türlü savunma bilgisini, stratejisini, araçlarını öğretmek ülke savunması için kâfi değildir. Bunları uygulayacak, bunları kullanacak milletimizin öz değerleriyle, öz kültürüyle yetişmiş insanınız yoksa, bu öğretilenlerin hepsi bir gün size dönebilir, size yönelebilir.

Türkiye yüz yılı aşkın bir süredir ne yöne gideceği konusunda yanlışlıklar içinde boğulmuştur. Artık ne Birinci Dünya Savaşı ne de İkinci Dünya Savaşı şartlarında yaşıyoruz. Dünya yeniden yapılırken, yerleşik anlayış ve stratejilerden bambaşka bir âleme evrilirken ülke olarak yapmamız gereken ilk değil TEK şey, kültürümüzle mücehhez insan kaynağımızı çoğaltmak ve güçlendirmektir. Bu toprakların havasını önemsemeyen, bu ülkenin havasını solumayan, dününden ve bugününden gafil olan, insanının ve milletin istikbalini kendi geleceğinden daha mühim görmeyen bir güvenlik anlayışından, bir güvenlik mensubundan memlekete zarardan başka bir şey gelmez, gelemes, gelebilemez.

Her şeyden önce kültür, sonra kültür, sonra yine kültür. Sağlıklı ve kuşatıcı bir kültür inşası, savunmamız ve güvenliğimiz için, evvelen ve ahiran, olmazsa olmazdır.

Dünya yeniden yapılırken, yerleşik anlayış ve stratejilerden bambaşka bir âleme evrilirken ülke olarak yapmamız gereken ilk değil TEK şey, kültürümüzle mücehhez insan kaynağımızı çoğaltmak ve güçlendirmektir. Bu toprakların havasını önemsemeyen, bu ülkenin havasını solumayan, dününden ve bugününden gafil olan, insanının ve milletin istikbalini kendi geleceğinden daha mühim görmeyen bir güvenlik anlayışından, bir güvenlik mensubundan memlekete zarardan başka bir şey gelmez, gelemes, gelebilemez.

Güvenlik Mücadelenin Meyvesidir

Kemal MANSUR

İnsanoğlu, yeryüzüne iskân edilmesinden itibaren biteviye bir cennet arayışına girdi. Kısa da olsa deneyimlediği bu cennetin aklında kalan en temel özelliği, huzur ve güven yurdu olmasıydı. Yani korkulardan, endişeden azade bir vasat.

Yerküreye ilk ayak bastığında vahşi ve yabani bir doğayla yüzleşti. Soğuk, sıcak, kuraklık, fırtına vb. doğal durumlara karşı kendini güvence altına alacak adımlar atmaya başladı. Doğadaki vahşi hayatın tehlikeleriyle de tanıştı kısa sürede. Bu vasatta kendini güvende hissedebilmek için söz konusu tehlikeleri bertaraf etme hatta kendi adına kullanışlı hale getirme çabasına girdi. Bu uğraş insanın en temel meselesi olarak hâlâ devam ediyor.

Çünkü güven/lik duygusu insanoğlu için hayatın kurucu zeminiydi. Bedeninin olduğu kadar ruhunun da güvende hissettiği yer ve ortamları aradı durdu tarih boyu. Bunun için çok çalıştı, çatıştı, göç etti. Cennetteki korkudan azade uykusunu dünyada hiç uyuyamadı ama bir yer-

leri o uykunun zemini kılabilceği ümidini de kaybetmedi.

Dışsal şartlara karşı kendini güvene alma anlamında önemli adımlar atan insanoğlu nihayetinde korkunç bir gerçeğe yüzleşti: İnsanın en büyük tehlikesi yine insanmış!

Âdem (a.s.)'in iki oğlunun yaşadığı tecrübe aslında bu durumun ilk işaretlerini, ilk tehlike sinyallerini vermişti. İnsan, insanın yurdu olduğu kadar kurdu da olabiliyormuş. İzâfi olduğunu zan/temenni ettiği bu durumun hayatın negatif taraflarına konuşlananlar için kalıtsal bir hadise olduğunu sezdi nihayetinde.

Halife tavsifiyle meleklerle tanıtılan yeni türe dair meleklerin itirazını/endişesini haklı çıkaracak kanlı tecrübeler yaşıyor günümüzde de. Bu meleklerin haklı oldukları anlamına gelmekten çok, yeni türün negatif potansiyeline odaklandıkları anlamına gelir esasen. Zira o hayır ve şer arası bir sarkaçta var edilmiş 'farklı' bir canlıydı. Zaten dünyadaki tecrübesi de sarkacın iki ucu

arasındaki seyrüseferden ibaret oldu.

Değerini, kerametini itiraf etmekten imtina eden kibirli düşmanıyla senkronize bir biçimde yeryüzü tecrübenin içerisine dâhil olmuştu. Düşmanıyla beraber yürümek zorunda oluşu ironik bir güç gösterisiydi onun için. Mutluluk altın tepsi içerisinde sunulmamıştı kendisine, düşmanıyla dişe diş bir mücadelenin sonunda erişebileceği bir durumdu bu. Akledebilme ve seçebilme yetilerini haiz olarak yaratılan bir varlığa yakışan da böyle bir sınavdı belki.

Halife olarak yeryüzünün imarına namzet olarak yaratılmıştı lakin tahrip potansiyeli de en az imar potansiyeli kadar vardı. Aslında hikâye tam bu noktada başlıyordu. Şeytan ile teşriki mesaisinde tuttuğu izlek yeryüzüne farklı insan tipleri olarak yansıyacaktı. Yaratıcının çizdiği sınırlar içerisinde bir tecrübe ürettiğinde emniyetli bir hayatın mümessilli olarak tebellür etti ve saadet zamanları ikram etti hemcinslerine. İman emin olmaktı,

Çünkü güven/lik duygusu insanoğlu için hayatın kurucu zeminiydi. Bedeninin olduğu kadar ruhunun da güvende hissettiği yer ve ortamları aradı durdu tarih boyu. Bunun için çok çalıştı, çatıştı, göç etti. Cennetteki korkudan azade uykusunu dünyada hiç uyuyamadı ama bir yerleri o uykunun zemini kılabilceği ümidini de kaybetmedi.

Halife tavsifiyle meleklerle tanıtılan yeni türe dair meleklerin itirazını/endişesini haklı çıkaracak kanlı tecrübeler yaşanıyor günümüzde de. Bu meleklerin haklı oldukları anlamına gelmekten çok, yeni türün negatif potansiyeline odaklandıkları anlamına gelir esasen. Zira o hayır ve şer arası bir sarkaçta var edilmiş 'farklı' bir canlıydı. Zaten dünyadaki tecrübesi de sarkacın iki ucu arasındaki seyrüseferden ibaret oldu.

emaneti taşımaktı çünkü. Şeytanın izleğini sürdürdüğünde ise tüm sınırları tarumar ederek egonun, kaosun, anarşinin, küstahlaşmanın mümessili olarak hayatı yaşanmaz hale getirdi.

Şeytanın en büyük eserlerinden biri olan Firavun örneğinde gördüğümüz üzere, sınır tanımadığı gibi sınır koymaya kalkışarak ilahlık iddiasındaki nice irili ufaklı muktedir ile dolu insanlık tarihi. Her biri farklı bir bahane üreterek egosunu hükümrân kılmının yollarını zorladı. Kimi din adına kimi ideoloji...

Sınır/hadd duygusunu kaybeden insan hazları ve tutkularının peşinde her şeyi kendi arzusu doğrultusunda inşaya yönelir. Bu, insanlık adına büyük bir güvenlik açığıdır. Arzularına uymayan ya da karşısında duran her şey izale edilmesi gereken bir düşmandır. Değil mi ki hevasını ilah edinmiştir, ilahının keyfine uymayan her şey için uygun mekân cehennemdir.

Bezm-i eleste Rabbi ile kurduğu iman/eman/emniyet bağı koparan insan (hele de organize insan toplulukları) yeryüzünde şiddetin, vahşetin çıktığı zemindir. Gücü ele geçirdiğinde yapamayacağı herhangi bir tahribat yoktur. Doğayı tahrip eder, canlılara yaşam alanı bırakmaz, insanı özünden koparıp köleleştirir. Alemlerin rabbine güvenmemekte, telkin ettiği güvenlik yolunu küçümsemektedir çünkü. İnsanın sadrına rabbinden uzaklaşmış iman ve emniyet ipi koptuğunda dost kılıklı düşman sentetik kin ipleriyle ikame eder onu. Ruhu bile duymaz. Aslında ruhu duyar ve feryat eder amma o bu feryada kulak asmaz.

İman/eman duygusunu yitirmiş insan, kozmik alem ile arasındaki ilişki sistematiğini de tarumar etmiş demektir. O artık hangi din, ırk ya da ideoloji adına hareket ediyor görünürse görünsün bir canavara dönüşmüştür. Vahyin, ruhunu başkalaştırmamış (Mü'min) insanlara yüklediği cihat/mücadele sorumluluğunun temel esprisi söz konusu canavarlaşmaya karşı etkin bir mücadeleye tutuşmaktır. Allah'a inanan/güvenen kulların organize ve güçlü olduğu toplumlar bu anlamda düzen ve güven toplumlarıdır. Çünkü toplumsal işleyişi belirleyen temel yasalar ilahi hikmet süzgecinden geçmiş yasalardır. Dolayısıyla yaratanın çizdiği temel vizyonun gölgesi dışında kurulacak hiçbir habitat güven üretmeyecektir.

Allah (cc) Âdem'e isimleri öğretti ancak, isimleri istihdam bağlamını kendisine bıraktı. Kelime-

nin oturtulduğu bağlam onun kaderini belirler zira. Kelimeler insanı besledi, insan kelimeleri. Nebilerin elinde kelimeler huzura, esenliğe, emniyete dair düşüncelere davranış kalıplarına evrildi ve insanı olgunlaştırdı. İblis ve öykünüşleri elinde ise kelimeler nefrete, kaosa ve trajediye yol veren fısıltılara dönüştü. Âdemoğullarını birer canavara dönüştürerek nahak cinayetlere saldı. Kelimelere sahip olmak; tek başına insan için güvenliği, esenliği sağlamaya yetmedi. Kelimelerin doğru rotada istihdamı da gerekliydi.

Dolayısıyla kelimeleri kim besledi ve geliştirdiyse onun sözü ve gücü ferman yazdı. Günümüzde kelimeleri istihdam/fikirleştirme/ürünleştirme kabiliyeti maalesef şeytanilerin elinde ve dünyaya onlar vaziyet ediyor. Bu nedenle dünya, Gazze örneğinde de gördüğümüz gibi cehennemi yaşıyor.

İnsan düşmanı şeytanın insan takipçileri, şaşaalı vitrinlerin ardında sömürü, tekebbür, gözyaşı ve kuruntudan özge bir şey sunmuyorlar insanlığa. Çünkü insana güvenmiyorlar, insanın yaratana iman (güven) etmiyorlar. Sömüren-uysal sömürülen döngüsünde bir saltanat oyununun devamı için her değeri rahatlıkla kullanıyorlar.

Hatta güvenlik kavramını habis sömürü sistemlerinin geleceği için pervasızca kullanıyorlar. Keyiflerince güvenlik tehditleri üreterek dünyanın her tarafında kafalarına uymayan kişi ve toplulukları elimine etmeye çalışıyorlar. Ellerindeki tüm imkân ve enstrümanları kullanarak yaptıkları şeyin insanlık adına bir çaba

olduğuna herkesi inandırmaya çalışıyorlar. Önemli ölçüde başarılılar da. Dünyanın bir yerindeki mazlumlar başka yerlerdeki mazlumların ezilişini alkışlayabiliyor propagandanın gücüyle. ABD'nin her tarafa özgürlük taşıma operasyonları hepimizin hafızalarında. Onun gayrimeşru çocuğu İsrail'in Gazze'deki soykırımını hâlâ devam ediyor.

Uyanmalıyız, uyarmalıyız... Keyfimizi güvenlik addetme sanrısından bir an önce kurtulmalıyız. Kelimelerimizi kuşanarak yorulmayı, fedakarlığı göze alıp düşmeliyiz mücahedenin yollarına.

Biz güçlü ve uyanık olmadıkça dünyada huzur ve güvenlik olmayacağına yakînen inanmalıyız.

İnsan düşmanı şeytanın insan takipçileri, şaşaalı vitrinlerin ardında sömürü, tekebbür, gözyaşı ve kuruntudan özge bir şey sunmuyorlar insanlığa. Çünkü insana güvenmiyorlar, insanın yaratana iman (güven) etmiyorlar. Sömüren-uysal sömürülen döngüsünde bir saltanat oyununun devamı için her değeri rahatlıkla kullanıyorlar.

Kendi Kazdığı Kuyuya Düşmek

Salih Cuma AYDIN

Gazeteci

İsrail’de merkez çizgideki ve Siyonist liberal Yeş Atid partisinden Meirav Cohen, geçtiğimiz günlerde ülke siyasetinde derin yankı uyandıran çok çarpıcı bir itirafta bulundu: "Bize Gazzelilerin gönüllü olarak göç edeceğine söz vermişlerdi. Ancak günün sonunda 7 Ekim hükümeti, İsraillilerin kendi ülkelerinden gönüllü göçünü teşvik etti."

Bu ifade, yıllardır Filistinlileri zorla yurtlarından eden, onları tehcir politikalarıyla evsiz bırakan İsrail’in bugün kendi içinde yaşadığı büyük ironiyi özetliyor. İsrail, kendi vatandaşlarının gönüllü sürgünüyle yüzleşiyor 7 Ekim’den bu yana.

Bildiğiniz gibi İsrail, 1948 yılında dünyadaki Yahudilere güvenli bir yuva sunma vaadi üzerine kuruldu. Siyonizmin temel ideali, diasporada "yok olma tehlikesiyle yüzleşenler için mutlak bir egemenlik ve güvenlik sağlamaktı. "Bir daha asla" (Never again) söylemi, bu yeni ulusun kurucu felsefesi idi. İsrail’in varlık sebebi ve uluslararası meşruiyeti, dışarıdaki Yahudiler için bir sığınak olabilme kapasitesine bağlıydı.

Bu ideoloji öylesine benimsenmişti ki, 1948 ile 1960 yılları arasında dışarıdan gelen göçler, ülke nüfus artışının yüzde 65’ini oluşturdu. Bu oran zamanla düşse de son 25 yılda bile hala yüzde 20 seviyelerindeydi. Hülasa İsrail, kimliğini "dışarıdan göç alan bir ülke" olma gerçeği üzerine inşa etti.

Ancak bugün, bu kurucu felsefenin bazı çatlaklarına şahit oluyoruz. Bir zamanlar "Bir daha asla" diyenler, 7 Ekim saldırılarıyla "daha önce hiç" yaşanmamış bir güvenlik zafiyetiyle yüzleşiyor günümüzde. Devletin kurucu sözleşmesi olan vatandaş güvende tutma vaadi 7 Ekim’de çöktü. Bu çöküşün en net faturası demografik haritada kendini gösteriyor. Vatandaşları, güvende hissetmedikleri vatanlarını terk ediyor.

İsrail nüfusu 2025 sonunda 10,17 milyon kişiye ulaştı. 7 Ekim 2023'te Filistinli grupların saldırılar başlatmasından bu yana tarihte ilk kez üst üste iki yıl negatif net göç verildi. Nüfus büyüme oranı tarihinde ilk defa yüzde 1'in altına düştü. Ülkedeki birçok analist, son yıllardaki bu net göç kaybının İsrail tarihinde sadece üç kez yaşanmış olağan dışı bir durum olduğunun altını çiziyor. İsrail merkezli araştırmalara göre, son 3 yılda yaklaşık 270 bin İsrailli ülkeyi terk etti. Ülkede üç yıldan az süredir yaşayanların hariç tutulduğu bu hesaba göre, geçen yıl 50 bine yakın kişinin daha bu kervana katıldığı tahmin ediliyor.

Sadece gemiyi terk edenlerin sayısı artmıyor, ülkeye giren sayısında da düşüş var. "Aliyah" denilen Yahudi göçü 2022 yılında 75 bin ile zirve yapmıştı. Bu sayı 2023'te 46 bine, 2024'te 31 bine düştü. 2025 yılı beklentisi ise 24 bin civarında. Yani makas iki yönden açılıyor. Hem ülkeden çıkış hızlanıyor hem de ülkeye giriş azalıyor.

"İsrail'in beyinleri" ülkeyi neden terk ediyor?

İsrail'deki bir düşünce kuruluşu olan Taub Merkezi'nin araştırma direktörü Alex Weinreb'in anlattıkları, geçmişle bugün arasındaki büyük zihniyet farkını ortaya koyuyor. Weinreb, "Eskiden göç etmek bir utanç işaretiydi. Davaya ihanet eden bir hain olarak görülürdünüz. Babamın çoğu 1930'larda doğmuş kuzenleri, prensip gereği İsrail dışına hiç ayak basmadı" diyor.

Fakat yeni nesil, görünüşe ve gidişata göre eski prensipleri bir kenara bırakmış durumda. Yani İsrail'in büyükleri, zihninde "bu gençlik nereye gidiyor" cümlesini tekrarlayıp duruyor anlaşılan. Gidenlerin profili, İsrail için tehlike çanlarını çalacak nitelikte. Ülkeyi terk edenler ağırlıklı olarak seküler, yüksek eğitimli, teknoloji, tıp ve finans sektörlerinde çalışan orta sınıf vatandaşlar. Genellikle ikinci bir pasaporta sahipler. Şöyle ki İsrail'in vergi yükünü omuzlayan, iş üretme kapasitesini güçlendiren beyin takımı gidiyor. Verilere göre, İsrail nüfusunun sadece yüzde 20'si gelir vergisinin yüzde

Ancak bugün, bu kurucu felsefenin bazı çatlaklarına şahit oluyoruz. Bir zamanlar "Bir daha asla" diyenler, 7 Ekim saldırılarıyla "daha önce hiç" yaşanmamış bir güvenlik zafiyetiyle yüzleşiyor günümüzde. Devletin kurucu sözleşmesi olan vatandaş güvende tutma vaadi 7 Ekim'de çöktü. Bu çöküşün en net faturası demografik haritada kendini gösteriyor. Vatandaşları, güvende hissetmedikleri vatanlarını terk ediyor.

Eğitimli ve seküler kesim ülkeyi terk ettikçe, iç siyasi denge dindar, radikal ve sağ kesime kayıyor. En hızlı büyüyen nüfus grubu olan ultra-Ortodoks Yahudiler, askerlik yapmıyor ve geleneksel olarak iş gücüne katılmıyor. Bu durum geride kalan ekonomi için büyük bir yük oluşturuyor. Hem devlet beni koruyamadı hissi hem de yükü eşit paylaşmıyoruz öfkesi bir araya gelince, “benim burada yaşamama sebep yok” diyenler çıkıyor. Çünkü adil bir düzen olmadığını da düşünüyorlar.

92'sini ödüyor. Ülkeyi terk edenler de tam bu dilimden çıkıyor.

İsrail Demokrasi Enstitüsü'nün Nisan 2025 tarihli anketine göre, genç ve seküler bir Yahudi'nin ülkeden gitmeyi düşünme olasılığı yüzde 60'ın üzerinde. Bu kişiye yüksek gelir ve yabancı vatandaşlık da eklenince oran yüzde 80'e fırlıyor. İlginçtir, gitmeyi düşünen Yahudilerin yüzde 69'u belirli bir hedef ülkesi olmadığını, sadece çıkmak istediğini söylüyor. Demek ki bu “savaş ya da kaç” modunun eseri.

İnsanları kaçıran temel faktörler güvenlik durumuyla birlikte savaşların getirdiği stresin yanı sıra ekonomik baskılar, yüksek yaşam maliyetleri ve 2023'teki yargı krizleriyle tırmanan siyasi memnuniyetsizlik. Tüm bunlar göçü tetikleyen unsurlar. Altın yumurtlayan tavuklar bir bir kesiliyor diyebiliriz.

İsrail için bir kişi bile neden önemli?

Demıştik ya göçle kuruldu-lar diye. Bu sebeple tek bir kişi dahi İsrail için önemli. Hepsini bir araya getirdiğimizde İsrail

kurulmuş oluyor. Bir vatandaşını kaybettiğinde aslında sadece bir kişiyi yitirmiyor. Yedek asker havuzunu, yüksek vergi ödeyen bir gelir kaynağını, ülkenin can damarı olan insan sermayesini ve demografik Yahudi çoğunluğunu kaybediyor.

Eğitimli ve seküler kesim ülkeyi terk ettikçe, iç siyasi denge dindar, radikal ve sağ kesime kayıyor. En hızlı büyüyen nüfus grubu olan ultra-Ortodoks Yahudiler, askerlik yapmıyor ve geleneksel olarak iş gücüne katılmıyor. Bu durum geride kalan ekonomi için büyük bir yük oluşturuyor. Hem devlet beni koruyamadı hissi hem de yükü eşit paylaşmıyoruz öfkesi bir araya gelince, “benim burada yaşamama sebep yok” diyenler çıkıyor. Çünkü adil bir düzen olmadığını da düşünüyorlar.

Bu noktada İsrail içindeki asıl güç sürekli çoğalan ve ülkeyi terk etmeyen Haredilere değil, Dini Siyonistlere (Dati Leumi) geçiyor. Yahudi nüfusun yüzde 20'sini oluşturan bu kesim, ortalama dört çocuk yapıyor. Savaşa en önde gidiyorlar ve Batı Şeria'daki işgalci/toprak gasbı hareketinin çekirdeğini oluşturuyorlar.

Ordu içinde ve devlet kademe-lerinde hızla yükseliyorlar. Geçmişte İsrail ordusunun komuta kademesi tamamen seküler/sol kökenli elitlerden oluşurken, bugün özellikle seçkin muharip birliklerde, komando tugaylarında ve orta/üst düzey subay kademesinde Dini Siyonist oranı büyük artış gösteriyor. Sekülerler gidiyor, radikal dindarlar devleti ele geçiriyor. Bu durum sekülerler için ülkeyi daha da yaşanmaz kılıyor ve daha fazla göçü tetikliyor. Bu, ülkeyi uçuruma sürükleyen kusursuz bir kısır döngü.

Anti-Siyonist tarihçi Ilan Pappé, İsrail içindeki bu sosyolojik yarılmayı bir kavramsal çerçeveye oturtuyor. Pappé'ye göre ortada "İsrail Devleti" ve "Yahuda Devleti"nin savaşı var.

Pappé'ye göre "İsrail Devleti", 1948'de devleti kuran, daha seküler, liberal, Avrupa kökenli orta sınıfı temsil ediyor. Bu kesim şu an ülkeyi terk edenlerin ta kendisi. Karşı cephede ise "Yahuda Devleti" var. Bunlar ordunun ve güvenliğin üst kademelerini ele geçiren, tarihi Filistin'in tamamına yayılmış bir teokrasi arzulaayan aşırı sağcılar.

Pappé bu durumu "Neo-Siyonizm" olarak adlandırıyor. Klasik Siyonizmin kademeli yaklaşımının aksine, Filistin üzerinde hızlı ve eksiksiz bir toprak kontrolü arayan yoğunlaştırılmış bir ver-siyon. Pappé, bu yoğunlaşmanın çöküşü önlemek yerine bir çöküşün habercisi olduğunu savunuyor. Hatta rejimin krizin büyüklüğünü fark ettiğinde, tıpkı Güney Afrika apartheid rejiminin son günlerinde yaptığı gibi, dizginlenmemiş vahşi bir güç kullanacağı konusunda uyarıyor.

Elbette İsrail tarihinde 1970'ler, 2000'lerdeki İkinci İntifada, 2011 sosyal protestoları ve 2023 yargı krizleri gibi birçok dönemeçte sonun başlangıcı ilan edilmişti. Sistem bir şekilde ayakta kalmayı başardı. Kurt geldi hikayelerinden yola çıkarak devletin hemen çökeceğini söylemek zor. Ancak şu anki tablo geçmiş krizlerden çok daha farklı ve derin. Zira sosyal medyada sıklıkla düşen "İsraillileri burada istemiyoruz" videolarına hepimiz denk gelmişizdir. Asya ülkelerinde, Avrupa'da İsrailliler istenmiyor. Portekiz'de, Filipinler'de Arnavutluk'ta kendilerine has izole bir alan inşası girişimlerine halk büyük tepkiler göstermişti.

İsrail doğal kaynaklara sahip olmayan, bilakis başka ülkele-rin kaynaklarına göz diken ve kendi içinde tamamen insan sermayesine dayalı bir ülke. Mevcut beyin ve insan göçünü en tehlikeli kılan detay da bu. Kurulduğu günden bu yana dışarıdan göç almaya odaklanmış, varoluşunu buna bağlamış bir ülkenin bugün göç veren bir yapıya bürünmesini sıradan bir kriz olarak okumak doğru olmaz. İsrail yıllarca etrafına ördüğü duvarlar ve füzele-lerle dışarıdaki "düşmanları" durdurabileceğini sandı. Ancak hesaba katmadıkları şey içerideki çöküş ve toplumsal çözülme oluyor. Bugün şahit olduğumuz göç dalgası, Siyonizmin övündüğü 'güvenli sığınak' vaadinin ve varoluşsal meşruiyetinin, bizzat kendi elleriyle parçalanması olabilir. Bundan sonra 7 Ekim benzeri olayların tekerrürü, İsrail'de çılgınca bir paranoyaya yol açarak ülkeyi göç alan değil göç veren bir konuma sürükleyebilir.

Bugün şahit olduğumuz göç dalgası, Siyonizmin övündüğü 'güvenli sığınak' vaadinin ve varoluşsal meşruiyetinin, bizzat kendi elleriyle parçalanması olabilir. Bundan sonra 7 Ekim benzeri olayların tekerrürü, İsrail'de çılgınca bir paranoyaya yol açarak ülkeyi göç alan değil göç veren bir konuma sürükleyebilir.

Asya Pasifik'te Güç ve Güvenlik

Şehnaz FINDIK İNAN

Kenneth Organski “Güç Geçiş Teorisi” ile göreceli güç kapasitelerinin eşitlenmesi henüz mümkün olmayan iki ülkenin gerek bölgesel gerekse küresel ölçekte güç mücadelesine ilişkin bazı varsayımlarda bulunmuştur. Özellikle Güç Geçiş Teorisi’nde yükselen bir gücün yerleşik güç ile eşit olmaya yaklaştığı dönem uluslararası konjonktür açısından dengelerin sarsıldığı, krize yakın bir dönem olarak nitelendirilmiştir. Çin’in burada bir ekonomik güç olarak ABD’ye rakip olması ile başlayan Asya Pasifik dalgalanması bu teori bağlamında pek çok kez incelenmiştir. Ancak Çin’in hala gelişmekte olan bir ülke olduğu kabul edildiğinde ekonomik, askeri, diplomatik ve yumuşak güç bağlamında bir “küresel güç” olarak görülmesi birçok açıdan mümkün görülüyor. Bir “Asya Devi” olarak Çin’in ekonomik ilerleyişinin başka sektörel boyutlarda kendini göstermesi zaman alacak.

Ünlü siyaset bilimci Robert Dahl bir ülkenin bir başka ülkenin karar almasındaki etkinliği ölçüsünde o ülkenin güçlü olduğuna kanaat getirir. Bu noktada Çin, ekonomik gücüyle Doğu Asya’daki diğer devletlerin bilhassa deniz ticareti dolayısıyla yürüttükleri ticareti küçük ölçeklerde etkileyebilmektedir. Çin sahip olduğu finansal yatırımlar ve ticari ortaklıklar ile dünya sahnesinde büyük ölçekte, süreklilik arz eden ciddi bir ekonomik projelendirme yapacak kapsamlı bir kapasiteye sahip görülüyor. Bu nedenle Doğu Asya ülkeleri içerisinde hala bir “Kısmi Güç”tür. Yumuşak Güç araçlarına sahip olmadığından ve uluslararası diplomatik etki ve global askeri etkisi henüz tam yerleşmiş bulunmadığından Çin’in Doğu Asya’da iri, agresif ancak tam anlamıyla bir bölgesel güç olarak adlandırılması daha uygundur. Nitekim Doğu Asya ülkeleri ile Kuzey Atlantik ülkelerinin kurumsal diplomasi, stratejik ortaklıklar ve işbirliği etkinlikleri ile inşa ettiği ittifaklar Çin’in Asya’da dilediği tasarrufta bulunmasının önüne geçmektedir.

ABD’nin Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti-Kore Cumhuriyeti arasındaki gerilimi Çin ile dengeleme girişimleri Doğu Asya’da Çin merkezli bölgesel bir istikrar olarak yorumlanmıştır. Bunun tam tersine Çin ana karasına bağlı üniter bir devlet olan Tayvan’ın uluslararası toplumda sürekli kriz yaratması Çin’in Doğu Asya’daki militer gücünü artırmasına yönelik kaygıları her geçen gün artırmaktadır. Yanı sıra Çin’in

Doğu ve Güney Çin Denizleri'nde tartışmalı denizcilik iddiaları nedeniyle silahlı çatışma tedbirleri alan Japonya-Filipinler-ABD ittifakı, Asya Pasifik'te salt bir Çin üstünlüğü de istememektedir. Nitekim Mearsheimer'ın da ifade ettiği gibi "Çin'in güçlendikçe bölgesinde hegemon bir güç olmak isteyeceğini ve ABD'yi bölgeden çıkarmaya çalışacağını" düşünen bölge devletleri için bu tedbirlerin alınması kaçınılmaz. Zira bölgedeki güç dengesi açısından Çin'in çevrenin elzem.

Bu noktada asıl sorun Çin'in ekonomik ve askeri bir güç olarak bölgede varlık göstermesinin gerek fırsatlar gerekse tehditler nezdinde Doğu Asya ülkeleri için uzun vadeli bir projeksiyon gerektiriyor olması. Güney Çin Denizi'nde devam eden problemler ve Tayvan'la ilgili hususlar Çin'in zaman zaman komşularına karşı daha agresif bir diplomasi geliştirmesine yol açmıştır.

1990'dan bu yana askeri harcamalarını artıran ve 2004 sonrasında ağırlıklı olarak askeri güçlerini modernize etmeye girişen Çin, Kuzey Kore ile normalleşme hedefindeki Güney Kore'nin kendisiyle ilişkilerinde daha ılımlı olmasına zemin hazırladı. Burada

Güney Kore'nin Çin'i Kuzey'den gelecek nükleer tehdit ve ABD ittifakının tek taraflı dezavantajlarından bir kaçış olarak gördüğü aşikar. Seul Yönetimi Çin'in gelişen askeri kapasitesini bir denge unsuru olarak benimsemekle milli bir hamle yapmış denilebilir zira güvenliğin salt Amerikan ittifakına devredilmesi birçok açıdan riskler barındırıyor. Çin'in bölgede ABD üstünlüğüne yönelik dezavantajlı ülkeler için denge mekanizması kurduğu söylenebilir. Doğu Asya için de durum bundan daha farklı değil.

Öte yandan Çin'in donanmasını geliştirme ve büyütme çalışmaları ve Güney Çin Denizi'nin tamamında egemenlik iddiasında bulunması bölge sularına komşu Filipinler, Vietnam, Malezya, Brunei, Tayvan, Endonezya gibi ülkelerle gerilimi giderek artırarak bu ülkeler için birer ulusal güvenlik tehdidi yaratıyor. Tıpkı Orta Doğu'nun revizyonist güçleri gibi Çin de Asya kıtasında ejderha neslinin eski kadim imparatorluğunu geri istiyor.

Son on yıldan beri yaklaşık % 8-9 civarında büyüme kaydeden Çin ekonomisi Çin'in de içerisinde yer aldığı Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) gibi örgütler açısından uygulanan sanayileşme stratejilerini bölgeye taşıması için büyük bir fırsat. Ayrıca Çin için "Kuşak ve Yol" gibi son derece büyük yatırım projelerinin güvenliği önem arz ettiğinden istikrarlı komşular edinmesi mevcut sistemde daha akıllıca. Böylelikle bilhassa COVID-19 sonrası süreçte itibar kaybına yönelik yumuşak güç dinamikleriyle yola devam etmesi beklenen Çin'in komşularıyla daha iyi ortaklıklar peşinde olacağını söylemek mümkün.

Yumuşak Güç araçlarına sahip olmadığından ve uluslararası diplomatik etki ve global askeri etkisi henüz tam yerleşmiş bulunmadığından Çin'in Doğu Asya'da iri, agresif ancak tam anlamıyla bir bölgesel güç olarak adlandırılması daha uygundur. Nitekim Doğu Asya ülkeleri ile Kuzey Atlantik ülkelerinin kurumsal diplomasi, stratejik ortaklıklar ve işbirliği etkinlikleri ile inşa ettiği ittifaklar Çin'in Asya'da dilediği tasarrufta bulunmasının önüne geçmektedir.

Ehem ile Mühim Arasında Eğitim: Şekilci İllüzyonlardan Esaslı Ruh İhyasına

İdris ŞEKERCİ

Eğitimci-Yazar

Eğitim öğretim yılı başlangıçları sadece takvimsel bir başlangıcı değil; bir milletin geleceğini, zihniyet dünyasını ve medeniyet iddiasını yeniden tartıştığı stratejik bir eşiği ifade eder. Bu duruma üçüncü yılına girdiğimiz "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli"nin iddialı, köklü ve müfredat yapısını, insani değerlerle harmanlamayı hedefleyen iradeyi eklediğimizde bu yaklaşımın yabana atılmayacak bir gerçekliği ifade ettiğini söylememiz gerekir. Büyük ideal ve vizyonların hayata geçirilmesinde en sık düşülen tuzak, "ehem (*en önemli olan*) ile mühim (*ikincil öneme haiz olan*)" arasındaki dengenin yitirilmesi ve enerjinin tâli meselelere harcanarak heba edilmesidir.

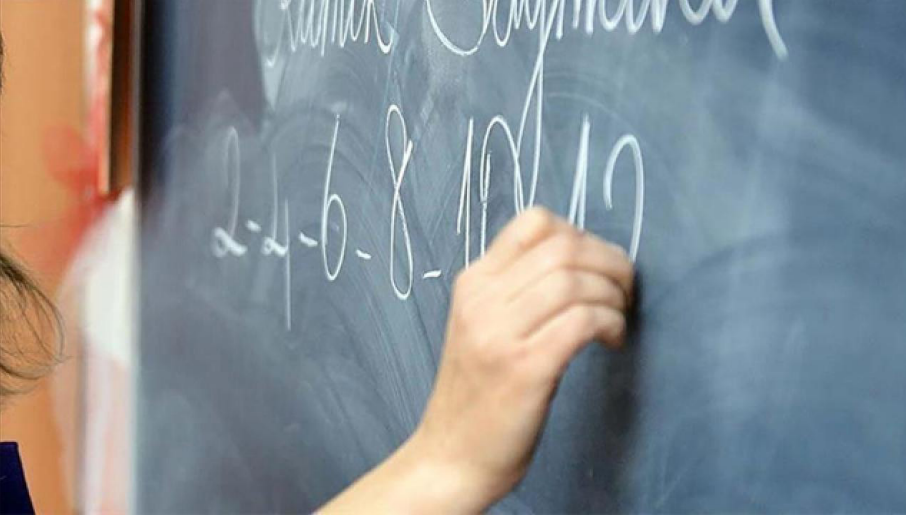
İbn-i Sina'nın dediği gibi: **"Hiç kimse görmek istemeyen kadar kör değildir."**

Bugün eğitim sistemimizin meselelerine bakarken görmezden geldiğimiz, halının altına süpürdüğümüz her hakikat, ne yazık ki geleceğimizden çalınan birer kör noktaya dönüşmektedir.

Bir dostumdan duyduğum, iş dünyasının öncü kurumlarından birinin CEO'su tarafından paylaşılan şu anekdot, kamusal vizyon yönetimimizin ve maarif politikalarımızın tam merkezine oturmaktadır:

"Bir kurumun temel sorunlarının ilk 3'ünü çözdüğünüzde çarpan etkiyle itibarını ve niteliğini %80 oranında değiştirirsiniz. Fakat listenin son sırasındaki sorunlara odaklanırsanız, harcadığınız devasa mesaiye rağmen elde edeceğiniz etki ancak %5 düzeyinde kalır."

Bugün eğitim sistemimizin aciliyet bekleyen ve nesilleri tehdit eden meseleleri bir kenara bırakıp, kamuoyunu günlerce meşgul eden "öğretmen önlüğü" gibi sembolik ve biçimsel tartışmalara hapsetmek, "pareto

prensibini¹ ve “ehem-mühim” hiyerarşisini tamamen ıskalamanın en somut göstergesidir.

Öğretmenine bir vizyon sunamamış, onun öğrencisi için her şeyden önce duruşuyla, üslubuyla, giyimiyle ve ahlakıyla bir rol model olduğunu kavratamamış bir sistemde, tekstil odaklı şekilci düzenlemelerin hiçbir temel sorunu çözemeyeceği açıktır.

1. Biçimsel Dayatmalar ve Toplumsal Yozlaşma: Açıklık ile çıplaklığın karıştırılması, giyim-kuşam üzerinden yürütülen tartışmaların en sığ noktası, sorunu sadece Milli Eğitim Bakanlığı’nın bir meselesi sanmaktır. Oysa bugün sınırı zorlayan özgürlük anlayışı ve açıklık ile çıplaklığın, hatta teşhirciliğin birbirine karıştırılması yalnızca eğitimin değil, doğrudan doğruya bir toplumsal yozlaşma krizinin yansımasıdır.

Sokakta, medyada ve kamusal alanda sınırların silikleştiği bir

vasatta, sadece okul duvarları içerisine dayatmacı ve biçimsel kılık-kıyafet zorunlulukları getirmek bu temel hastalığa deva olmaz. Eğitimin yapması gereken, zorlayıcı kıyafet kalıpları biçmek değil; ortalama memnuniyet üreten, mesleki ciddiyeti koruyan genel bir vizyon ve çerçeve yönetmelik ortaya koymaktır.

Eğer siz öğretmenimize ve toplumunuza nerede, nasıl durması gerektiğine ilişkin ahlaki ve estetik bir temel yaklaşımı kazandıramamışsanız, giydireceğiniz önlük veya üniforma illüzyondan öteye geçemez. Bu sorun, şekilsel tedbirlerle geçirilemeyecek kadar acil; ancak çözümü de tekstilde değil, zihniyet dönüşümünde aranması gereken köklü bir toplumsal meseledir.

2. Fiziki Temizlik ve Güvenlik İhtiyacında “Mış Gibi” Çözümler: Eğitim sistemimizin sahada karşılığı olan en yakıcı ve somut meselelerinden biri de okulların fiziki temizlik ve güvenlik ihtiyaçlarıdır. Bu temel ihtiyaçları kalıcı, nitelikli ve sürdürülebilir kadrolarla çözmek yerine; palyatif tedbirlerle ve başka bakanlıkların imkânları ile çözmeye çalışmak

Açıklık ile çıplaklığın karıştırılması, giyim-kuşam üzerinden yürütülen tartışmaların en sığ noktası, sorunu sadece Milli Eğitim Bakanlığı’nın bir meselesi sanmaktır. Oysa bugün sınırı zorlayan özgürlük anlayışı ve açıklık ile çıplaklığın, hatta teşhirciliğin birbirine karıştırılması yalnızca eğitimin değil, doğrudan doğruya bir toplumsal yozlaşma krizinin yansımasıdır.

¹ Pareto ilkesi; olayların ve sonuçların %80’inin, nedenlerin yalnızca %20’sinden kaynaklandığını ifade eden istatistiksel bir çerçeve-ilkedir.

Eğitim, insanı kendi yetenekleri doğrultusunda hayata hazırlamak yerine, herkesi aynı mülakat ve sınav kalıplarına sokarak kitlesel bir yetenek israfına yol açmaktadır.

“mış gibi yapmanın” en somut örneğidir.

Hijyeni ve güvenliği devşirme usullerle veya geçici pansumanlarla sağlanan bir okul ortamında, hangi yüksek maarif idealini hayata geçirebiliriz? Temel fiziki ihtiyaçlar dâhil, kendi bünyesinde çözemeyen yapıların devasa vizyonlardan bahsetmesi sahada maalesef hiçbir karşılık bulmamakta ve sadece “günü kurtarma” algısı üretmektedir.

3. Zorunlu Eğitim Krizinden “Diplomalı İşsizlik” ve “Becersiz Nesil” Komplikasyonuna:

Sistemin %80’lik etki alanına giren en hayati yapısal sorunlarından biri, istatistik verilerinden sanal mutluluk üreten niceliği artırırken niteliği yok eden zorunlu eğitim modelidir. Zorunlu eğitimin fiilen “zorla eğitime” dönüştüğü bir vasatta, okullar öğrenme ve karakter inşa merkezleri olmaktan çıkıp, isteksiz kitlelerin zaman tükettiği mekânlara dönüşmüştür. Bu durumun ürettiği komplikasyonlar maalesef toplumun başına türlü belalar açan bir hayal kırıklığına dönüşmüştür.

- **Diplomalı İşsizler Ordusu:** Bütün gençleri “akademizm”e kurban eden ve her köşe başına bir fakülte açılışı, nitelikli toplum üretmek yerine ne iş yapacağını bilmeyen diplomalı işsizler kitlesi üretmiştir.
- **“Çok Bilmiş Ama Elinden İş Gelmeyen” Nesiller:** Beceri odaklı eğitimden kopuk, teorik yük altında ezilen ama hayatta bir çivi dahi çakamayan, pratik beceriden yoksun bir gençlik profili ortaya çıkmıştır.

- **Büyüyen Ara Eleman ve Meslek Krizi:** Üretim çarklarını döndürecek usta, teknisyen ve mesleki birikime sahip “aranan eleman” tanımı yok olurken; sanayi ve hizmet sektörü çalıştıracak nitelikli iş gücü bulamamakta, toplum üretimden tüketime kaymaktadır.

Eğitim, insanı kendi yetenekleri doğrultusunda hayata hazırlamak yerine, herkesi aynı mülakat ve sınav kalıplarına sokarak kitlesel bir yetenek israfına yol açmaktadır.

- **4. Bilgi Hamallığından Âdâb-ı Muâşerete ve Meslek Etiğine:** Eğitim sistemimizin bir diğer kronik hastalığı, öğrenciyi zihni yüklerle dolduran bir “bilgi hamalı” haline getirirken, onu âdâb-ı muâşeretten, ahlaki olgunluktan ve estetik derinlikten yoksun bırakmasıdır. Eğer bir eğitim sistemi çocuklarına “**helal 3 liranın, haram 3.000 liradan çok daha kıymetli ve onurlu olduğunu**” öğretemiyorsa, o sistemin yetiştirdiği mühendis, doktor veya bürokrat topluma yük olmaktan öteye gidemez. Akademik başarı, ahlak ve erdem ile taçlandırılmadığında yıkıcı bir güce dönüşür.

- **5. Adanmış Öğretmen ve Hakaniyet:** Eğitimin özü; müfredat metinleri veya okul binaları değil, doğrudan doğruya insan insana temas eden öğretmendir. Maarif davamızın örneklerinden Nurettin Topçu, *Türkiye’nin Maarif Davası* adlı eserinde öğretmenin konumunu şu sözlerle ifade eder:

“Mektep, tüccar dükkânı değildir. Muallim de tüccar değildir. Mektep, ruhların işlendiği bir atöl-

yedir; muallim ise ruh sanatkârıdır. Muallimlik bir kazanç kapısı değil, bir adanış, bir misyondur. İdealini kaybeden bir maarif, kalpsiz bir cesede benzer."

Topçu'nun işaret ettiği bu ruh ve adanmışlık, eğitimin kalbini oluşturur. Benzer şekilde Osman Öztürk de *Hocalık Sanattır* adlı eserinde, öğretmenliğin teknik bir aktarım değil, bir gönül ihyası olduğunu vurgular:

"Hocalık, sadece bilgi nakletmek değil; muhatabının ruhuna dokunmak, ona şahsiyet kazandırmaktır. Bir sanatkârın mermere şekil vermesi gibi, hoca da insanın ham ruhunu işler. Kalpten çıkmayan söz kalbe ulaşmaz; adanmamış bir öğreticinin talebesinde iz bırakması mümkün değildir."

Her iki hocanın da birleştiği esas şudur: Eğitimin temel sorunları ancak ve ancak sistemin merkezine konulacak "adanmış öğretmenler" ile çözülebilir. Ancak burada hakkaniyet ilkesini de unutmamak gerekir. Emeğin, alın terinin ve ilmin kutsallığını merkezine alan bir medeniyetin mirasçıları olarak öğretmenlerimize hak ettiği insanca yaşam standartlarını ve ekonomik karşılığı ödeyemezken; onlardan sürekli "manevi fedakarlık ve adanmışlık" beklemek ne kadar adil olabilir? Yaşam kaygısı taşıyan, toplumsal saygınlığı zedelenmiş ve geçim derdine düşürülmüş bir zihinden, yüksek kalitede bir pedagojik rehberlik ve ruhi adanış beklemek makul bir yaklaşım değildir.

6. Yükseköğretim Planlaması ve Kültürel Derinlik Eksikliği: Eğitimin bir bütün olduğu gerçeğinden hareketle, temel eğitim-

deki nitelik ve zihniyet sorunu doğrudan yükseköğretime de yansımaktadır.

"Her şehre bir üniversite" sloganıyla niceliksel olarak büyüyen sistemimiz, ne yazık ki şehir meydanlarında birer prestij nesnesi olmaktan öteye gidememiştir. Pek çok ilde kurulan bu yapılar, tabela üniversitesi veya **"yüksek lise"** seviyesinden öteye geçemeyen kurumlara dönüşmüştür. Bu kurumların bulundukları şehre sanayi, bilim ve entelektüel derinlik anlamında bir katkıya ne de mezunlarına küresel ölçekte niteliğe vesile olamadığı gibi maalesef şehirlerin genetiğini de önü alınamaz derecede tahrip etmiştir. **"Eğitim ve kültür alanında arzu ettiğimiz başarıyı yakalayamadık"** serzenişi, köklü bir sorun analizi yapılmadığı ve enerjimizi ikincil meselelere harcadığımız sürece sadece bir temenni ve yakınma olarak kalmaya mahkûmdur.

Sonuç: Şekli Değil, Esası Değiştirmek

Yeni bir eğitim-öğretim yılının arifesinde yapılması gereken şey, şekli sembollerle vakit kaybetmek ya da palyatif tedbirlerle toplumun gazını almak değildir. Türkiye Maarif Modeli'nin kâğıt üzerindeki iddialı vizyonunu sahada karşılık bulabilmesinin yolu eğitimin esas meselelerine odaklanmaktır.

Eğer bir eğitim sistemi çocuklarına "helal 3 liranın, haram 3.000 liradan çok daha kıymetli ve onurlu olduğunu" öğretemiyorsa, o sistemin yetiştirdiği mühendis, doktor veya bürokrat topluma yük olmaktan öteye gidemez.

Eğitiyor muyuz, Öğütüyor muyuz? Okullarımız İyi İnsan Yetiştirebiliyor mu?

Musa MERT

Dr., Eğitimci-Yazar

Eylül ayında okullar yeniden açılacak. Bahçeler çocuk sesleriyle dolacak. Kitaplar dağıtılacak, sınıflar hazırlanacak, yıllık planlar yapılacak. Anne babalar çocuklarını okul kapısında uğurlarken hemen hemen aynı duayı edecek:

“İnşallah başarılı olur.”

Haklılar.

Bugünün dünyasında iyi bir eğitim almak, iyi bir meslek edinmek ve kimseye muhtaç olmadan yaşayabilmek büyük ölçüde akademik başarıdan geçiyor. Bir anne babaya “Çocuğunuzun sınav başarısını bu kadar önemsemeyin.” demek kolay. Hayat o kadar kolay değil.

Asıl mesele, çocuğun başarılı olup olmaması değil; başarıya giderken neye dönüştüğü.

Otuz yılı aşkın süredir eğitimin içindeyim. Ders anlattım, sınav yaptım, not verdim. Öğrencilerimle sevindim, öğrencilerimle üzüldüm. Öğretmenliğin, akademinin ve veliliğin içinden eğitime baktım. Şimdi dönüp kendime şu soruyu soruyorum:

Biz bu çocukları hayata mı hazırladık, yoksa hayata hazırlıyoruz derken öğüttük mü?

Eleştirdiğim hikâyenin içinde ben de varım.

Ne Oldun, Kim Oldun?

Çocuklarımıza yıllarca “Büyüyünce ne olacaksın?” diye sorduk.

Doktor, mühendis, öğretmen, hâkim... Ne olacaksın?

Elbette soracağız. Çocuğun bir meslek edinmesi, kendi ayakları üzerinde durması, üretmesi ve hayatını kurması önemlidir. Fakat insa-

nın geleceğini belirleyen bir soru daha var:

“Kim olacaksın?”

Doktor olacak. Nasıl bir doktor? Hâkim olacak. Adaletin neresinde duracak? Öğretmen olacak. Çocuğun kalbinde nasıl bir iz bırakacak? Yönetici olacak. Gücü arttığında adaleti de büyüyecek mi?

Çocuklarımızın “Ne oldun?” sorusuna iyi bir cevabı olmalı. “Kim oldun?” sorusuna da. Çünkü insan tek kanatla uçamaz. Bir kanat donanımdır, diğer kanat şahsiyet. Akademik başarı çocuğa hayatın kapılarını açabilir. Şahsiyet, o kapıdan nasıl bir insan olarak gireceğini belirler.

Bilgi insana güç kazandırır. Şahsiyet, o gücün yönünü belirler. Çocuğun eline imkan verip vicdanına istikamet veremiyorsak eğitim yarım kalmış demektir.

Çocuk Nasihati Değil, İtibarı Takip Eder

Okullarımızda değerler anlatılıyor: Adalet, dürüstlük, merhamet, sorumluluk, yardımlaşma...

Asıl soru şu:

Okulda hangisi itibarlı?

Yıllar içinde şunu gördüm: Çocuklar bizim söylediklerimiz kadar, neyi önemseyişimize de bakıyor.

Sınavda derece yapan öğrenciyi bütün okul duyuyor. Peki, bulduğu parayı sahibine teslim eden çocuğu kim duyuyor? Yüksek puan alan öğrenci alkışlanıyor. Peki, herkes dışlarken arkadaşının yanına oturan çocuk? Okulun sınav ortalamasını biliyoruz. Kaç

öğrencinin bir haksızlık karşısında arkadaşını savunduğunu biliyor muyuz? Sistemin istediği başarıyı gösteremeyen erdemli çocuklar... Onlar hangi takdiri, hangi teşekkürü alıyor?

Bugün kendime de sormalıyım: Dürüst bir davranışı kaç kere yüksek bir not kadar heyecanla alkışladım?

Çocuk nasihati değil, itibarı takip eder. Kimi alkışlıyorsak ona benzetmek ister.

Bu nedenle bir okulun değerler eğitimi anlayışını görmek için yalnızca ders kitaplarına bakmamalı. Ödül törenlerine de bakmalı. Çünkü bir okulun gerçek misyonu duvarında ne yazdığıyla değil, neyi itibarlı hâle getirdiğiyle anlaşılır.

Çocuk, büyüklerin söylediklerinden önce neye hayran olduklarını öğrenir.

Erdemi Anlatmak Yetmez

Çareyi yeni bir ders eklemekte aramıyorum. Daha zor bir işimiz var:

Anlattığımız değerlerle çocuklara yaşattığımız hayat arasındaki mesafeyi kapatmak.

Adaleti anlatıyorsak çocuk okulda adaleti görmeli. Merhameti anlatıyorsak hata yapan çocuk aşağılanmamalı. Dürüstlükten söz ediyorsak hatasını açıkça söyleyen öğrenci dürüst davrandığı için ayrıca cezalandırılmış hissetmemeli. Yardımlaşmayı öğretiyorsak çocukları hayatın her alanında birbirlerini geçmeye zorlamamalıyız.

Otuz yılı aşkın süredir eğitimin içindeyim. Ders anlattım, sınav yaptım, not verdim. Öğrencilerimle sevindim, öğrencilerimle üzüldüm. Öğretmenliğin, akademinin ve veliliğin içinden eğitime baktım. Şimdi dönüp kendime şu soruyu soruyorum: Biz bu çocukları hayata mı hazırladık, yoksa hayata hazırlıyoruz derken öğüttük mü? Eleştirdiğim hikâyenin içinde ben de varım.

Çünkü dersin anlattığı değerle okulun yaşattığı hayat çatıştığında çocuk, cümlelere değil yaşadıklarına inanır. Okulun gerçek müfredatı koridorlarda yaşanır. O hâlde değişim de önce orada başlamalı.

Okullar akademik başarının yanında emeği, dürüstlüğü, sorumluluğu, nezaketi, arkadaşına sahip çıkmayı ve iyiliği de görünür hâle getirmeli. Bir öğretmen veliyi yalnızca “Çocuğunuzun matematik notu düştü.” demek için aramamalı. Bazen de şöyle diyebilmeli: “Bugün oğlunuz kimsenin yanına oturmak istemediği arkadaşının yanına oturdu. Bunu bilmenizi istedim.” Belki o telefon, çocuğa yapılan birçok nasihatten daha değerlidir. Çünkü çocuk o akşam eve döndüğünde yalnızca bir iyilik yapmış olmayacaktır. İyiliğinin görüldüğünü de görecektir.

Erdem, görünür olduğunda çoğalır. İyilik, itibar gördüğünde örnek olur. Bazen değerler eğitiminin en güçlü dersi, tek kelime nasihat etmeden verilir.

Başarıdan Vazgeçmeden Çocukluğu Korumak

Gerçekçi olalım. Sınav var. Rekabet var. Üniversite var. İş bulma kaygısı var. Hayat pahalı ve zor. Çocuklarımızı bütün bunlara hazırlamak zorundayız. Fakat çocuğun bütün hayatını bir akademik başarı yarışına dönüştürmekten uzak durmalıyız. Okul, kurs, ödev, sınav, deneme, etüt... Bütün bunların arasına çocukluğun kendisini sıkıştırıyorsa bir yerde durup düşünmeliyiz.

Çocuk başarılı olsun. Hem de olabileceğinin en iyisi olsun.

Ama oynasın. Spor yapsın. Kitap okusun. Bir enstrümana dokunsun. Bir şey üretsın. Faydalı bir topluluğa, kulübe ait olsun. Bir arkadaşının derdiyle dertlensin. Bir ağacın altında hiçbir şey yapmadan oturacak vakti de olsun. Çünkü çocukluk, yetişkinliğe hazırlanılan bir bekleme salonu değildir. Bunlar akademik eğitimin rakibi de değildir. Çocuğu yarıştan çekmek çözüm değildir. Çözüm, yarışı çocuğun bütün hayatı olmaktan çıkarmaktır.

Bunun için okulun zamanı yeniden düşünülmeli. Akademik öğretim daha nitelikli ve verimli hâle getirilebilir. Sanat, spor, edebiyat, drama, öğrenci toplulukları ve sosyal sorumluluk çalışmaları okulun kenar süsü olmaktan çıkarılabilir.

Her çocuk matematikte parlamak zorunda değildir. Ama her çocuğun parlayabileceği bir yer bulunmak zorundadır. Okulun mahareti yalnızca zaten başarılı olan çocukları daha başarılı yapmak değildir. Henüz hiçbir yerde parlamamış çocuğun içindeki ışığı da bulabilmektir. Çünkü eğitim, yalnızca zirveye çıkabilecek çocukları seçmek değil, geride kalan çocuğun elinden de tutabilmektir.

İyiliğin de Çekim Alanı Olmalı

Bugünün çocukları yalnızca anne babalarını ve öğretmenlerini dinlemiyor. Arkadaşlarını, fenomenleri, oyuncularını, şarkıcıları, dizileri ve dijital içerikleri izliyor.

Kimin itibarlı olduğuna bakıyor. Nasıl bir hayatın özendirildiğine bakıyor. Kime benzerse kabul göreceğine bakıyor.

Buna kızmak kolay. Yasakla-

mak da kolay. Zor olan, yerine daha güzelini koymak. Bir gence sürekli “Bunu izleme, şunu dinleme, onun gibi olma.” diyebiliriz.

Peki, kimi sevsin?

Neye hayran olsun?

Nereye ait olsun?

Gençlere yalnızca neyi sevmemeleri gerektiğini söylemek yetmez. Sevebilecekleri daha güzel şeyler üretmek gerekir.

Okullar bu yüzden yalnızca ders yapılan yerler olmamalı. Çocuğun ait olabileceği okuma toplulukları, spor takımları, sanat grupları, bilim kulüpleri ve sosyal sorumluluk ekipleri kurulmalı. Evrak üstünde değil, gerçekten iş yapan, işlevi olan oluşumlar olmalı bunlar.

Bir okulda kurduğumuz Kitap Dostları Topluluğu'nda bunu deneyimledim. Kitap okumayı bir ödev olmaktan çıkarıp erdemli olmayı da içeren prestijli bir üyelik hâline getirdiğimizde, çocuklar zorlanmadan değişti. Çünkü artık ait olmak istedikleri bir yerin şartıydı bu.

Bunun ötesinde şunu da gördüm: Çocuğa iyi olmasını söylemekle, iyiliğin içinde yaşayabileceği bir çevre kurmak aynı şey değil. Çocuk görülünce değişebiliyor. Kendisine güvenilince değişebiliyor. Sorumluluk verilince değişebiliyor. Bir topluluğa ait olduğunu hissedince değişebiliyor. Çünkü insan yalnızca doğru bildiğine yönelmiyor. Değerli bulduğuna, sevdiğine ve ait olduğu insanların değerli bulduğuna da yöneliyor.

Bu yüzden iyiliğin de bir çekim

alanı olmalı.

İyiliği yalnızca anlatırsak çocuk doğrusunu öğrenir. İyiliği yaşatır ve itibarlı hâle getirirsek çocuk onun içinde kendisine bir yer bulur.

Bu yüzden umutsuz değilim.

Konuyu mu Yetiştireceğiz, Çocuğa mı Yetiştireceğiz?

Öğretmenin işi kolay değil. Müfredat var. Sınav var. Evrak var. Veli beklentisi var. Kalabalık sınıflar var. Yetiştirilmesi gereken konular var. Bunların hiçbirini yok sayamayız. Ama uzun bir öğretmenlik hayatından sonra kendime kalan sorulardan biri şu:

Konuyu yetiştirirken çocuğa yetiştirdim mi?

Bazen zil çalıyor, konu da yetişmiş oluyor.

Peki, çocuklar?

Belki değişmeye buradan başlayabiliriz. Yeni bir sistem, yeni bir yönetmelik, yeni bir ders beklemeden her okul kendisine üç soru sorabilir:

Biz neyi alkışlıyoruz?

Çocuk burada neyi yaşayarak öğreniyor?

Bu okulda her çocuğun değerli hissedebileceği bir yer var mı?

Bu üç sorunun cevabı değişirse okul da değişmeye başlar.

Aile de kendisine şunu sorabilir:

Çocuğumun başarılı olmasını istiyorum, peki nasıl bir insan olarak

başarılı olmasını istiyorum?

Akademik başarıdan vazgeçemeyiz. Şahsiyetten de. Çift kanatla uçulur. Bir kanat çocuğun hayatta ayakta durmasını sağlar. Diğeri, ayakta dururken insan kalmasını. Bizim vazifemiz çocuklarımızdan bu iki kanattan birini seçmelerini istemek değil, ikisini birlikte büyütebilecekleri bir eğitim kurmaktır.

Yıllar sonra öğrencilerimizin eline diplomalarını verirken iki sorunun da cevabına bakabilmeliyiz:

Ne oldun?

Kim oldun?

İlk sorunun cevabı diplomasında yazacak.

İkinci sorunun cevabını hayatı verecek.

Ve belki eğitimin bütün muhasebesi tam da burada yapılacak: Çocuğa yalnızca bir gelecek mi hazırladık, yoksa o geleceği taşıyabilecek bir insan da yetiştirdik mi?

Çünkü bir çocuğun zihnini büyütürken kalbini, vicdanını, çocukluğunu ve şahsiyetini küçültüyorsa buna eğitim diyemeyiz.

Eğitim, çocuğu hayata hazırlarken çocuğu hayatta tutabilme sanatıdır.

İşte o zaman öğütmeden öğretebilir, eksiltmeden eğitebiliriz.

Akademik başarıdan vazgeçemeyiz. Şahsiyetten de. Çift kanatla uçulur. Bir kanat çocuğun hayatta ayakta durmasını sağlar. Diğeri, ayakta dururken insan kalmasını. Bizim vazifemiz çocuklarımızdan bu iki kanattan birini seçmelerini istemek değil, ikisini birlikte büyütebilecekleri bir eğitim kurmaktır. Yıllar sonra öğrencilerimizin eline diplomalarını verirken iki sorunun da cevabına bakabilmeliyiz: Ne oldun? Kim oldun? İlk sorunun cevabı diplomasında yazacak. İkinci sorunun cevabını hayatı verecek.

Bir Avuç Dünya: Talut'un Nehrinde Modern İnsanın Portresi

Mustafa SEÇKİN

Medeniyetler bazen büyük savaşlarda bazen de küçük taşkınlıklarda kaybederler kendilerini. Tarih, dışarıdan gelen darbelerden çok içeriden büyüyen ölçsüzlüklerin hikâyesidir. Tıpkı âdemoğlu gibi. İnsanı çoğu zaman yıkan da yoksulluktan ziyade, sınır tanımayan bolluk, açgözlülük, tamahkârlık, rahatlık, konfor ve lüktür. Talut'un ordusunu birbirinden ayıran nehir, aslında bugün de akmaya devam etmektedir. Suyun yerini para, şöret, kariyer ve dijital bağımlılıklar almış olsa da imtihan değişmemiştir: Bir avuçla yetinmek mi, yoksa kana kana tüketmek mi?

Allah'ın ahir zaman peygamberi Muhammed aleyhisselama gönderdiği yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de zikredilen Hz. Talut'un ordusunun su kenarındaki o çetin imtihanı; sadece tarihî bir hadise ya da ibretlik dinî bir kıssa veya geçmişte kalmış olağanüstü bir menkıbe olmanın çok ötesinde insan tabiatının değişmeyen fitri anatomisini, zaaflarını ve eşya ile kurduğu sancılı ilişkiyi gözler önüne seren evrensel ve zamansız bir sahnedir. Yüce kitabımız, bu büyük arınma ve irade imtihanını şu sarsıcı ayetlerle bizlere belîğ bir şekilde haber vermektedir:

"Talut orduyla birlikte ayrılınca dedi ki: 'Şüphesiz Allah sizi bir nehirle imtihan edecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Kim de onu tatmazsa -eliyle bir avuç alanlar müstesna- şüphesiz o bendendir.' Derken içlerinden pek azı hariç hepsi ondan içti. Talut ve onunla beraber iman edenler nehri geçince (nehirin gerisinde kalanlar): 'Bugün bizim Calut ve ordusuna karşı koyacak gücümüz yoktur.' dediler. Allah'a kavuşacaklarına kesin olarak inananlar ise şöyle dediler: 'Nice az topluluklar vardır ki Allah'ın izniyle büyük topluluklara galip gelmiştir. Allah sabreden-

lerle beraberdir.'" (Bakara suresi, 249.)¹

Ayetin gösterdiği yolda ilerleyelim... Yorgun ve susuz askerler akıntının kıyısına gelirler. Önlerinde berrak duruluk vardır fakat komutan onlara sadece bir avuç içmelerini emreder. Akarsuyun tamamı önlerindedir ancak kendilerinden istenen muhtaç oldukları kadarını almalarıdır. Bu sahne, insanlık tarihinin belki de temel sorusunu ortaya koyar: Fani ne zaman "yeter" diyecektir? Bu soruya Efendimiz Muhammed aleyhisselam bir hadis-i şeriflerinde muhteşem bir benzetmeyle çağlar öncesinden açıklık getirmektedir: "İnsanoğlunun iki vadi dolusu altını olsa bir üçüncüsünü ister. Onun gözünü ancak toprak doyurur."²

Bu çağlarüstü nebevi ikaz, o amansız yarılmayı psikolojik bir zirveye taşır. Sorun, yatakta suyun azlığıyla ilgili olmayıp nefsin içindeki "vadi"lerin büyüklüğüdür. Aslında bütün büyük düşünce gelenekleri aynı sorunun etrafında dolaşmıştır. Bir tarafta arzunun sonsuzluğu, diğer tarafta ömrün sonluluğu. Bütün trajedi, bu iki hakikatin çarpışması ve çatışması değil midir zaten?

İnsan, heveslerinin efendisi olduğunu sanırken çoğu zaman onların hizmetkârıdır. Talut'un nehrindeki imtihan tam da bu

noktada derinleşir. Çünkü insanoğlunun kana kana yudumlamak ile avucunun yettiği kadarını almak arasında yapacağı o hayati tercih, alelade bir susuzluğu giderme eyleminin çok ötesinde, bireyin evrendeki kendi mevcudiyetini, arzularının hududunu ve iradesinin gücünü tayin ettiği bir medeniyet tasavvuru tercihidir.

Arzunun Vadileri ve Eşyanın Esareti

Ünlü sosyolog İbn Haldun, toplumsal yapıların yükseliş ve çöküşünü incelerken dikkat çekici bir gözlemde bulunur.³ Ona göre toplumlar başlangıçta zorluklar içinde, dayanışma ve disiplinle yükselir; refah arttıkça mücadele ruhu zayıflar, konfor bir değer olmaktan çıkıp bağımlılığa dönüşür. Gazali'nin düşüncesini özetleyen meşhur benzetmeyle "Dünya bir binek gibidir. Eğer sen onu taşırsan seni ezer; o seni taşırsa menziline ulaştırır."⁴

İbn Haldun'un toplumsal çöküş tezi ile İmam Gazali'nin bireysel esaret uyarısı aynı ortak noktada birleştiğinde karşımıza çıkan manzara bize göstermektedir ki bir cemiyetin önündeki en iflah olmaz tehlike dışarıdan gelen düşman orduları değil, refahın getirdiği rehavetle birlikte içerdiren sinsice büyüyen ve bireyi kendi ürettiği metaların kölesi hâline getiren o denetimsiz, ölçsüz, sınırsız arzu, istek ve hırs patlamasıdır. Kendisine bahşedilen nimetleri menzile varmak için bir binek kılmak yerine, onları kalbinin başköşesine oturttarak

İnsan, heveslerinin efendisi olduğunu sanırken çoğu zaman onların hizmetkârıdır. Talut'un nehrindeki imtihan tam da bu noktada derinleşir. Çünkü insanoğlunun kana kana yudumlamak ile avucunun yettiği kadarını almak arasında yapacağı o hayati tercih, alelade bir susuzluğu giderme eyleminin çok ötesinde, bireyin evrendeki kendi mevcudiyetini, arzularının hududunu ve iradesinin gücünü tayin ettiği bir medeniyet tasavvuru tercihidir.

¹ Kissanın tarihî arka planı için bkz. Taberî, *Tarihü'l-Ümem ve'l-Mülûk*; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*. Ayette zikredilen nehrin, tefsir kaynaklarının çoğunluğuna göre Şeria (Ürdün) Nehri olduğu kabul edilir. Nehir dünya nimetlerini, bir avuç su ise insanın zaruri ihtiyacını ve kanaati temsil etmektedir. Bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*; DİA, "Talut" md.

² Buhârî, Rikâk, 10; Müslim, Zekât, 116.

³ İbn Haldun, *Mukaddime*, (Çev. Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, Cilt 1.

⁴ İmam Gazali, *İhyâu Ulûmid'd-Dîn*, (Dünyanın Kötülüğü ve Aldatıcılığı Kitabı), Bedir Yayınları, Cilt 3.

sırtında taşınmaz bir kambura dönüştüren kitleler, tarihin her döneminde akıntının cazibesine kapılarak kendi asli cevherlerinden uzaklaşmışlardır. Ordudan elenenler -veya siz bunu davet yolunda dökülenler diye algılayın- suyun kendilerini taşımasına izin vermeyip onu içlerinde bir yük olarak taşımaya kalkanlardır.

Harcama çılgınlığı, özgür bir ekonomik faaliyet dairesine sıkıştırılamaz; o aynı zamanda ahlaki ve kültürel bir hadisedir. Bugün küresel sistemin büyük kısmı, bireyin ihtiyaçlarını karşılamaktan çok, taleplerini sürekli yeniden üretmek için çalışmaktadır. Modern reklamcılığın temel mantığı da budur: Önce bir eksiklik/ihtiyaç duygusu üret, sonra o yoksunluğu sat. Kontrolsüz ve güdümlü yoksunluk, önü alınamaz yoksulluğu da beraberinde getirir. Artık kitleler aç oldukları için değil, kendilerine noksan hissettirildiği için onu edinmektedir. Günümüz insanı, altındaki bineği sırtına almış, altında boğulduğu yükü zenginlik zannetmektedir. Modern insan her alanda kandırılmıştır. Özgürlük ve mutlulukta bile.

Performans Toplumu ve Sınır

Bu yüzden akarsudaki duruluk ile günümüz ekranları arasında sanıldığından daha derin bir akrabalık vardır. Güney Kore asıllı Alman düşünür Byung-Chul Han, çağımızı "performans toplumu" olarak tanımlar.⁵ Artık insanı baskılayan unsur yasaklar olmaktan çıkıp yerini sonsuz imkanlara bırakmıştır. Modern bireyin trajedisi "Yapamazsın." cümlesi yerine, "Her şeyi yapabilirsin." vaadidir.

Kısıtlamaların ortadan kalktığı bu yeni düzende, özgürlüğü daha fazla tüketmek, daha fazla görünmek ve daha fazla başarmak zanneden kapitalist akıl, kendi sınırlarını kendi rızasıyla yok ederek narsizmin dipsiz kuyusunda boğulurken aslında nebevi uyarıda geçen o doymaz "vadi"lerin modern şantiyelerini inşa etmektedir. Çünkü her şeyi yapabileceğine inanan nefis, sonunda hiçbir şeye yetişememenin yorgunluk ve yılgınlığı altında ezilir. Hadiste geçen "*Gözü ancak toprak doyurur.*" ifadesi, bu bitmek bilmeyen bitkinliğin nihai sınırınıdır.

Talut'un nehrindeki bir avuç su, bu açıdan bakıldığında kanatle birlikte sınırı da temsil eder. Ölçünün kaybolduğu yerde zenginlik biter, taşkınlık başlar. Mevlana Celaleddin-i Rumi, *Mesnevi*'sinde bu dengeyi harika bir benzetmeyle kurar: "*Dünya malı, deryadaki su gibidir, geminin altında bulunursa ona yardımcı olur, geminin içine girerse onu batırır.*"⁶

Akıntı hayatın kendisidir, insan ise o denizde yüzen bir gemi. Modern çağ, nehri geminin içine doldurmaya çalışmaktadır. Oysa içeri giren her damla, teknenin batışını hızlandırır. Burada Yunus Emre'nin sesi, modern teorilerin söyleyemediğini sehl-i mümteni tarzında, birkaç mısradan özetleyerek mülkiyetin illüzyonunu dağıtır: "*Mal sahibi, mülk sahibi/Hani bunun ilk sahibi/Mal da yalan, mülk de yalan/Gel biraz da sen oyalan.*"⁷

6 Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî*, (Çev. Adnan Karaismailoğlu), Akçağ Yayınları, Cilt 1, Beyit: 985.

7 Yunus Emre, *Yunus Emre Divanı*, (Haz. Mustafa Tatcı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Şiirdeki bu soru ekonomik çerçevenin dışındadır, metafiziktir; doğrudan sahipliğin kendisini sorgular. Gerçekten sahip olduğumuz şey nedir? Ölüm karşısında hangi tapunun hükmü vardır? Hangi banka hesabı zamanın akışını durdurabilir ya da hangi unvan mezar taşından içeri girebilir? Hangi makam sahibi, ölümü kendisinden uzak tutabilir? Nemrut mu, Firavun mu, Karun mu, Haman mı veya onların modern çağlara vuran fikrî, iktisadi, idari ve siyasi sembolik yansımaları mı? Hangisi? İnsanlık tarihinin bir ironisi de şudur: Geçici olan, kendisini kalıcı sanır; fena olan, bekaya dil uzatır.

Pencereden Bakmak ve Görmek

"Sular hep aktı geçti,

Kurudu vakti geçti,

*Nice han nice sultan,
Tahtı bıraktı geçti,
Dünya bir penceredir,
Her gelen baktı geçti."*

"Dünya bir penceredir/Her gelen baktı geçti."...

Yunus Emre'ye ait bu birkaç mısra, Türkçenin en büyük medeniyet cümlelerinden biri sayılsa yeridir. Burada yeryüzü küçümsenmez, aksine doğru yerine yerleştirilir. Her şey yerli yerine konur. Cam çerçeve önemlidir, aydınlığı olmayan bir ev karanlıktır fakat hiç kimse çerçevenin içinde yaşamaz. Menfez, kendisinden ötesine işaret eder. Sezai Karakoç'un da işaret ettiği gibi dünya, yalnızca görünen yüzünden ibaret değildir, insanı kendisinden öteye çağırان bir işa-

5 Byung-Chul Han, *Yorgunluk Toplumu*, (Çev. Samet Yalçın), Açılım Kitap, s. 15-22.

retler alanıdır.⁸

Çağımız insanının içine düştüğü en büyük açmaz; araçları amaç, dünyevi kazançları asıl hayat, tüketim çılgınlığını mutluluk ve dijital görünürlüğü yegâne değer zannederek aslında sadece kendisinden ötedeki mutlak hakikate işaret etmekle görevli olan bu dünya penceresini, o pencerenin arkasındaki asıl gizemli manzara ile birbirine karıştırmasıdır. İslam medeniyet ve irfanının "esma ve ayet" olarak kodladığı kâinat tablosunu salt maddeden ibaret gören seküler bakış, varlığın arkasındaki ilahi sanatkârı ıskalayıp camın üzerindeki geçici toza talip olduğunda tıpkı tabelaya sarılıp menzile yürümeyi unutan şaşkın yolcular gibi hakikatin eşiğinde ebediyen mahsur kalmaktadır. Camın üzerindeki lekelerle takılıp kalır da arkasındaki sonsuzluğu kaçırmaz. Oysa bütün büyük hikmet gelenekleri aynı şeyi söylemiştir: Dünya, reddedilmesi gereken bir yer değil; mutlaklaştırılmaması gereken bir "ayet", yani bir işarettir. Trafik tabelasına sarılıp orada kamp kuramazsınız; tabela sizi bir şehre çağırır. Parmak ayı gösteriyorsa parmağa değil aya bakmak aklın bir gereğidir.

Kendi sonluluğunun bilincini kaybetmiş ve ölümü hayatın dışına iten bugünün insanı, kaçınılmaz olarak arzularına sınır koyma yetisini de yitirmekte ve hayat gemisinin içine kontrolsüzce dolan suları bir zenginlik zannederek aslında kendi batışını kendi elleriyle hazırlamaktadır.

Belki de Talut'un nehrindeki "bir

avuç" emri, faniliği unutmamak adına verilmiş sembolik bir dersiştir. Bir avuç... Toprakta yaratılan el kadar, mezara girdiğinde yanında götürebileceği kadar ve hayatı boyunca gerçekten ihtiyaç duyacağı kadar.

Kur'an-ı Kerim, bu imtihandan sabırla geçen azınlığın, nihai olarak ulaştığı o muazzam zafer anını ve sarsılmaz inancın fiziki güce nasıl galebe çaldığını kıssasının sonunda da şöyle mühürler: "Calut ve ordusuna karşı meydana çıktıklarında dediler ki: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et.' Derken Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar; Davud da Calut'u öldürdü. Allah ona hükümdarlık ve hikmet verdi, dilediği şeylerden de ona öğretti..." (Bakara suresi, 250-251.)

Askerler savaşı nehirde kazanmadılar ama zaferi elde edebilecek karakterde olduklarını kapılmadıkları o akıntıda gösterdiler. Zira büyük başarılar, önce iç dünyada kazanılır. Kana kana içenler tabelayı yiyenlerdir; bir avuç alanlarsa tabelanın gösterdiği istikamete doğru yürüyenler...

Nehir hâlâ akıyor; sadece suyun şekli değişti. Bugün o akıntı bazen para, bazen şöret, bazen kariyer, bazen makam, mevkii ve mansıp, bazen de hiç durmadan akan dijital görüntüler olarak karşımıza çıkıyor. Soru değişmiyor: Bir avuç mu, yoksa kana kana mı?

İnsanlığın bütün hikâyesi, belki de bu iki cevap arasına sığmaktadır. Dünya gerçekten bir pence-redir; her gelen baktı geçti. Bazıları bakmakla kaldı, bazıları ise gördü.

KAYNAKÇA

- Buhârî. *el-Câmiu's-Sahîh*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Byung-Chul Han. *Yorgunluk Toplumunu*. Çev. Samet Yalçın. İstanbul: Açılım Kitap, 2015.
- Elmalılı Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat.
- Fahreddin er-Râzî. *Mefâtihu'l-Ğayb (Tefsîr-i Kebîr)*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî.
- Gazali, İmam. *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*. Cilt 3. İstanbul: Bedir Yayınları, 2008.
- İbn Haldun. *Mukaddime*. Haz. Süleyman Uludağ. Cilt 1-2. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- İbn Kesîr. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- Karakoç, Sezai. *Edebiyat Yazıları I: Medeniyetin Çöküşü ve Dirilişi*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 1997.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî. *Mesnevî*. Çev. Adnan Karaismailoğlu. Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Müslim. *Sahîh-i Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Taberî. *Tarihu'l-Ümem ve'l-Mülûk*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). "Talut" maddesi. Ankara: TDV Yayınları.
- Yunus Emre. *Yunus Emre Divanı*. Haz. Mustafa Tatcı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.

⁸ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I: Medeniyetin Çöküşü ve Dirilişi*, Diriliş Yayınları.

2000'ler: Bindik Bir Alâmete

Yusuf YAZAR

Genel Durum

2000'li yıllara dair yazmak bu işin en zor yanı. Çünkü, her şey çok yakınımızda gelişip oluş sahnesine çıkmaktaydı. Her şeye dair, fazlasıyla 'içeriden' bir biçimde haberdar oluyorduk. Dahası, her şeyin bizzat biraz içerisindeydik; ya da belki öyle sanmamız sağlanıyordu. Önceki dönemlerde, 'şöyle yapmışlar, böyle etmişler' diye anlatılan ve bizim hakkında spekülasyon yaptığımız konu başlıklarının öznesi şimdi ismen bildiğimiz, hatta yakınımız olan isimlerdi, belki duruma göre bizzat kendimizdik, ya da yine söyleyelim, öyle hissetmemiz sağlanıyordu. Yani, yârin zülfü pek bir yakındı, dokunmamız bile gerekmiyordu dalgalanması için; ve bu durumun ne kadar memnuniyet ya da itminan sebebi ya da ne kadar huzursuzluk verici bir durum olduğunu kestiremiyorduk.

26 yıllık bir süreyi kapsayan 2000'li yılları onar yıllık bölümler hâlinde değil de sanki bağımsız tek bir dönemmiş gibi ele alışımız, bu yıllarda başlayıp gelişen süreçlerin etki ve sıcaklıkları itibariyle hâlen yaşanılmaya devam etmekte olduklarını ve dönemin ilk yıllarından itibaren kaptan köşkünde aynı siyasal anlayışın ve iradenin bulunmuş olduğunu ve bu dönemi karakterize eden bu yolculuk sırasında kendi içinde belli kırılmalar yaşanmış olsa da birbirine paralel devam eden süreçlerin az da olsa ortak karakterli olduklarını varsayıyor olmamız nedeniyledir.

Bu dünya yürüyüşünü her insanın, bir yanda melek ve diğer yanda şeytan ya da onun bir bendesiyle yapması olağan durumdur, dolayısıyla her adımında ve her karar ya da seçiminde tereddüt yaşaması ve net göremeyebilecek olsa da sonuçlarının sorumluluğunu belli ölçüde yüklenmesi de. 2000'li yılları bizim için farklı kılan şey, bu dönemdeki yürüyüşümüz sırasında, bize eşlik eden şeytaniliğin ayartıcı etkilerini önceki dönemlerde olduğundan daha fazla hissetmemiz ve hatta belli

belirsiz de olsa yansımalarına tanık olmuş olmamızdır; yürüyüşümüz hep sola sola kayıyor-muş gibidir; neyse ki, fitratımızın ahlâkî kontrol mekanizması olan vicdanımızın sesi insan için asla kısılabılır değildir, duymaya istekliyse doğru ve hayırlı olan kalbimize mülhem olsun diye bir şekilde fısıldanır. (Ve yine neyse ki, secde hâllerinde kendimize çeki düzen verme şansı bağışlanmıştır; hocamız İbn Arabî'den duymuşuzdur: secdede oluş durumumuz, insanın yaratılışı safhasındaki (kendisine tüm isimlerin öğretildiği insana secde etme konusundaki) isyanını ona hatırlatarak Şeytan'ın 'ayartma' oryantasyonunu bozar ve sonuçta Hesap Günü'nde yaşayacak olduğu hâlin kaygısı içine düşmüş olan Şeytan insan üzerindeki ayartıcı etkisini kaybeder. Bu da, insana kendisini buldurucu sağlam bir nefes almasını sağlar.)

Modernitenin çeşitli biçimlerde çarpmış olduğu, dahası çarpılmış olduklarının pek de farkında olmayan, ona tâbi olmuş ve onun mümini olanlarla saf tutmuş görünen kitleler var ve biz onlara yönelik olarak da, taşımakta oldukları suyun kimin değirmenine gitmekte olduğunu görmelerini sağlayacak bir mücadele ya da direnişi sürdürme çabası içinde olma niyet ve düşüncesindeyiz; duruş ve tutumumuzun dışarıya nasıl yansıyor olduğuya bir başka vakiydir. Esasında ise durum, 'bindik bir alâmete' durumudur. Ve zaten, gelişmelerin doğru istikamette olması için bel bağladığımız şey O'nun sonsuz merhameti ve lütfünden başka bir şey değildir.

2000'li yıllar döneminde 'bizim mahalle'de de bireyciliğin fazla-

sıyla benimsenmiş olduğunu ve bu benimsemenin ilişkilere fazlasıyla yansımış olduğunu söylemek bazılarına yadırgatıcı bir değerlendirme olarak görülebilir. Bir çarpıcı örnek olarak, 2000'li yıllar itibarıyla gündemlerimizin neredeyse sürekli önde gelen maddelerinden birisi olan merkezî ve mahallî bürokratik pozisyonlar için olan görevlendirmeler bağlamındaki bakışı zikredebiliriz; bu hâkim bakışa göre, artık zaman, 'görev alınmaz, verilir' söyleminin tümüyle rafa kalkmış olduğu, tevazu yerine iddialı duruş ve kendine güven sergilemeye itibar edilmekte olduğu bir zamandır.

Göz boyayıcı, olguyu perdeleyip dikkatleri köreltici kelimelerin kullanıldığını hep görmüşüzdür. Bu kelimeler, reklam dilinin vazgeçilmezlerindendir; daha önemlisi 'algı yönetimi'nin vazgeçilmez araçlarıdır; çünkü ikna ve meşruiyet üretmenin kullanışlı dilsel araçları durumundadırlar. Ama siyasi arenada, mahallî ya da merkezî yapıda yönetim sorumluluğu taşıyan siyasî figürlerin ve bürokratların ya da sivil toplum liderlerinin giderek daha yaygın biçimde bir şekilde meşrulaştırıcılık atfedilmiş bu belli kavram ve kelimeleri ('plastik kelimeler'¹)

¹ 'Plastic Words' isimlendirmesi ya da kavramı Uwe Pörksen'in kitabının ismidir. Pörksen bu kavramı, modern kültürde yer alan, biraz 'bilimsel'miş gibi görünen, ama anlamı biraz bulanıklaş(tırıl)mış ve her bağlama uygun hâle getirilmiş ya da gelmiş, ikna gücü yüksek 'joker' kelimeler için kullanır. En başta 'bilimsel' kelimesi bu grup içinde sayılabilecek bir kelimedir. Bu kelimeler bir konuşma içinde kullanıldığında, konuşmacıya dair dinleyicide 'ciddi' ve 'ilerici' imiş izlenimi uyandırır. Aslındaysa bu kelimeler, düşüncüyü yoksullaştırır; 'gelişme', 'ilerleme', 'ekonomik büyüme', 'vizyon', 'inovasyon', gibi örneklerini anabileceğimiz bu kelimeler ikna ve meşruiyet üretmenin araçları durumundadırlar.

İbn Arabî'den duymuşuzdur: secdede oluş durumumuz, insanın yaratılışı safhasındaki (kendisine tüm isimlerin öğretildiği insana secde etme konusundaki) isyanını ona hatırlatarak Şeytan'ın 'ayartma' oryantasyonunu bozar ve sonuçta Hesap Günü'nde yaşayacak olduğu hâlin kaygısı içine düşmüş olan Şeytan insan üzerindeki ayartıcı etkisini kaybeder. Bu da, insana kendisini buldurucu sağlam bir nefes almasını sağlar.)

kullanmalarına çok daha fazla tanık olur olduk. Bu konu bir alt başlığı hak ediyor diye düşünüyorum.

2000’li yılların ilk yirmi yılı küreselleşmenin zirve yaptığı bir dönemdir. 80’li yıllardan itibaren adım adım gerçekleştirdiği ‘dışa açılım’ adımları, AB’ye tam üyelik yönündeki adımları ve Gümrük Birliği Antlaşması ile Türkiye küreselleşme konseptine kısa sürede adapte olur ve tabii ki küreselleşmenin toplumsal hayatta ve ilişkilerde ‘olumsuz’ olarak nitelenebilecek birçok yansıması ortaya çıkar.

2000’li yıllarda yaşanmış olağan dışı bir gelişme, yaşanması hayal dahi edilemeyecek olan ‘15 Temmuz’ (2016) dış istihbarat güdümlü ve destekli, Türkiye’ye diz çöktürmeyi amaçlayan ‘darbe girişimi’ ve halkın, siyasî liderliğin işaretiyle eşi nadir görülmüş olan bir mobilizasyonla ve bir şekilde meydanlarla özdeşleşerek o girişimi tezgâhlayıcılarının üzerine püskürtmesi olaydır. Ve birçok boyutuyla bu olay ve sonrasında darbeci kesimlere karşı geliştirilen tedbir ya da cezaî müeyyideler kapsamındaki uygulamalar Türkiye’de tabii ki derin travmatik etkiler bırakacaktır. Bu konu da bir diğer alt başlık konusudur.

Ve tabii ABD’nin konjonktüre de uygun olarak, Türkiye’nin bölgedeki operasyonlarıyla üstlenmek istediğini açıkça ortaya koymuş olduğu rolü tanıyarak (ve bu rolünden dolayı kendisini bölgenin güvenilir gücü olarak gördüğünü ihsas etmekten kaçınmadığı Türkiye’yi önemseyerek) Suriye’deki istikrarsızlığa kendi perspektifi çerçevesinde son verme müdahalesi ve sonrasında İran’a

yönelik operasyonları ve İsrail’in de müdahil olduğu Hürmüz Savaşı; ve bu arada İsrail’in ateşkese rağmen devam ettirdiği Gazze operasyon ve katliamlarına ilave olarak güney Lübnan’ı da işgalle aynı yıkıcılıkta saldırılar düzenlemesi; hepsi 6-7 yıllık bir dönem içinde gerçekleştirilen bu müdahale ve operasyonların, sergilenen acelecilik, sertlik ve acımasızlık dikkate alındığında zamanlamanın, süper üstünlük farkının uzun süre devam etmeyecek olduğu endişesi içindeki ABD (ve duruma göre kışkırtıcısı, duruma göre de yönlendiricisi rolü içinde görünen İsrail) için rastgele belirlenmiş olmadığı, ilerleyen zaman içerisinde bu tür fırsatları yakalayamama durumunu da dikkate aldıkları izlenimi vermektedir. Bu operasyon ve müdahaleleri, kimin ne kaybedip kimin ne kazandığını Hürmüz Savaşı alt başlığıyla değerlendirmek uygun olacaktır.

2026 yılının Ağustos ayında gerçekleşmiş olan, bölgenin sahip olduğu tarihî mirasın bize, geleceğe dair kalıcı izler bırakma potansiyeline sahip olabileceğini fısıldadığı bir ‘savunma paketi’ girişiminin ilk adımı kaçınılmaz olarak bölgeyle bir hesabı olan tüm Batılı ve Doğulu ülkelerde haklı olarak bir dalgalanma meydana getirdi; aktörleri Türkiye, Pakistan ve Suudi Arabistan olan bu girişim bu ilk adım itibarıyla ‘yakınlaşma’ niyetini ifade eden siyasi bir tutumdur. ABD’nin de muhtemel küresel gelişmelere hazırlık bağlamında böylesi kendine yakın bir ittifakın oluşumuna İsrail’in endişe duyduğunu açıkça izhar etmesine rağmen sıcak bakıyor olması da bu girişimle ilgili önemli bir boyuttur. Bu adımın mahiyeti, çağrıştırdıkları ve hangi gelişmelere uç vere-

bileceği konuları tabii ki bağımsız bir alt başlık altında değerlendirilecektir.

Bu sayıdaki değerlendirmemizde, 2000’li yıllar bağlamında yer alacak olan çok sayıdaki alt başlıktan yalnızca ikisine yer verebiliyoruz; diğer alt başlıklar ise İnsicam’ın sonraki sayılarını beklemek durumunda.

15 Temmuz (2016): Yabancı Güdümünde ve Desteginde Darbe Girişimi ve Meydanların Bırındığı Bir Özge Hâl

‘15 Temmuz’ darbesine karşı ayağa kalkış bir yanıyla, sünî geleneğe yamanmış ve neredeyse, “ne olursa olsun Emîr’e itaat” şeklinde tercüme edilir olmuş olan rûknün nadir görülen bir isabetle icrası olarak gerçekleşmesidir; tehdit altındaki Devlet Başkanı’nın çağrısı yaygın ve etkili bir meydan yeri sesi ve seline dönüşür; devletin silahlı gücünün bazı kısımlarının yanı sıra sayısız isimsizin de inisiyatif sergilemesi ile şahlanan bu görülmemiş toplumsal tepki, yabancı odakların güdümündeki ihanet şebekesi mensuplarını kaçınılmaz bir biçimde kaçış yolu arayışına sokar; ilticaları ise müttetik görünümlü, siyasî ahlâk standartları çok iyi bildiğimiz Makyavelizm ya da reelpolitikten başka bir şey olmayan Batılı ülkelere; bilindiği üzere, Makyavelizm de, reelpolitik de siyasetçileri (iç politikada da, dış politikada da) evrensel ahlâkî ilkeleri göz ardı etmeye ve çıkar odaklı düşünmeye götürür.

15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili en net ve tartışılmayacak tespit şudur: bu girişimin başında, arkasında ya da içinde olan isimlerin amaç ya da hedeflerinin

dinî olan bir boyutu yoktur. Ama sonuçta dinin kendisine değilse de, dinî hassasiyetlere ve dinî hassasiyet odaklı yapılara zarar verme yönünde net bir etki oluşmuştur. Dolayısıyla, orijinal tasarımında bu boyut hesaba katılmıyorsa eğer, darbenin mimarları bu boyut itibarıyla kendi açılarından maalesef belli bir başarı elde etmiş sayılırlar. Bu bağlamda, '15 Temmuz' olayının kalıcı ve derin etkisi toplumun 'cemaat'lere bakışı üzerinde olmuştur ve bu, doğal olarak insanları cemaat yapılanmalarına karşı daha mesafeli olmaya götüren olumsuz bir etkidir; diğer taraftan bu etki resmî olan kurumların (Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay ve AFAD gibi) öncülük ettiği ya da içinde olduğu faaliyetlerin daha güvenli bulunma şeklinde de tezahür etmiştir. Mamafih bu, bu durumdan bir ders çıkarma basiretini ve becerisini gösterebilmesi hâlinde dinî hassasiyetler odaklı toplulukların (cemaatlerin) kendilerini gözden geçirmeleri, 'faaliyet' adına göstermekte oldukları çabalara çeki düzen vermeleri, varsa akışlarında bir bulanıklık onu gidermeleri ve kendilerinin daha güven duyulur yapılar hâline gelmeleri için de bir zemin oluşturmuştur. (Ama maalesef, sınırlı kapsamda da olsa gözlemlerimiz, böyle bir ders çıkarma dikkati içinde olan bir cemaatin bulunduğu dair bir tespitin yapılamadığı yönündedir). Toplumun cemaatlere daha mesafeli olma yaklaşımı içinde oluşt, cemaat yapılarının giderek daha fazla ticari faaliyetler içine girmiş olmalarının ve bu gelişme paralelinde liderlik durumunun giderek daha fazla bir hanedanlık özelliği taşıyor hâle gelişinin ciddi bir katkısının olduğunu vurgulamak yerinde olacaktır.

Darbeyi tasarlayanların hedef ya da gayelerinin dinî hassasiyet odaklı olmadığını, doğrudan ve açıkça siyasi bir hedef olarak Türkiye'nin bölgede yükselen sesini kısma ve ona bir ayar vermeye ve sınır çizmeye yönelik olduğunu görememiş olana söylenebilecek bir şey yoktur: bunu 2016 yılında görememiş olanlar, 2026 yılında Ortadoğu coğrafyasında gerçekleşenlere rağmen hâlâ göremiyorsa onlara konuyla ilgili bir şey söylemeye de gerek yoktur.

Bu arada, Müslüman toplulukların tarihinde bu tür, muhalif iç aktörlerce dinî söylem ve sembollerin de ön plana çıkarıldığı ve ama asıl konunun güç merkezinin kontrolünün ele geçirilmesi olan siyasi amaçlı darbe girişimlerinin ve çatışmaların nadir olmadığını, ve bu olaylara ilişkin ayrıntıların Müslüman topluluklara dair olan tarihî kayıtlarda, o pek düşkün olduğumuz 'altın sayfeler'le yan yana yer aldığını hatırlamak gerekir.

15 Temmuz olayı sürecinin toplum içinde bireylerin birbirine olan güvenini sarsan; komşuluk ve akrabalık bağlarının gevşemesine yol açan bir etki doğurduğunu ve bu tahribatın tam bir geri dönüşünün mümkün olmayacağını da özellikle zikretmek gerekir. Modernizmin aynı yöndeki etkilerini zaten yaşamakta olan Türk toplumu için bu, ilave bir sarsıcı darbe işlevi görmüştür.

Ve tabii, darbe sonrası darbeci kesimlere yönelik alınan tedbirler ve uygulanan cezaî müeyyideler ülkenin insan kaynağının ciddi bir biçimde tırpanlanması gibi kaçınılmaz bir sonucu da içermiştir.

Bölgesel Güç Olma Potansiyeli ve Konjonktür: Türkiye'ye Zorunlu Yeşil Işık mı?

2000'ler, Türkiye'nin bölgesel güç sınırlarını zorlamaya başlamış olduğu yıllardır; 2020'li yıllarda görülecek olan şey ise, Türkiye'nin silah ve savunma sanayii çerçevesinde imalat kabiliyet ve kapasitesini görmezlikten gelinemez bir düzeye getirmiş olduğudur; bu kabiliyet ve kapasite, sahip olduğu dinamik askeri güç ve deneyim² ile birlikte Avrupa devletlerinin yönetimlerinin dikkatini çeker; çünkü özellikle Trump liderliğindeki ABD yönetimi 2025-26 yıllarında AB devletlerinin savunulmasına dair yükümlülüklerini bırakacak olduğunu açıkça ifade eder olduğunda (Trump'ın darbelerinden NATO da nasibini alacaktır) AB ülkeleri nezdinde Türkiye yıldızının parlaklığı daha bir önem kazanır. Türkiye yıldızının parlaklığının dikkatini çektiği ülkeler yalnızca Avrupa ülkeleri değildir; Malezya'dan Uganda'ya, Ukrayna'dan Katar'a birçok ülke yönetimi, savunmalarını Türkiye'den tedarikle ve Türk dostluğuyla tahkim etmek ister; ABD'nin (Başkan Trump'ın) gözü ise zaten, dikkat çekici bir jeostratejik lokasyonda parlamış, dinamik ve gözü pek Türk ordusu üzerindedir ve böyle bir askeri yapıya ve bölgesel bir saygınlığa sahip Türkiye'nin, mevcut küresel konjonktürde ve muhtemel küresel gelişmeler açısından ne pahasına olursa olsun 'dost' olarak tutulma zorunluluğu vardır. Mamafih, Türkiye'nin önündeki yolun açıldığı ve genişlediği intibayı veren bu yorumlarımız, Türkiye'nin ABD ile olan

² Bu deneyimin, kırk yıllık PKK terörüyle savaşta ciddi bir seviye kazanmış olduğu da ayrıca dikkate değer hâle gelmiş olduğu açıkça görülmektedir.

Türkiye'nin 2020 başlarında Suriye bağlamında, 'talimat alan' olmaktan çıkmış olan ve 'taleplerinde ısrarcı ve kararlı' tutum sergileyebilen duruşu ve bu duruşla sonuç almış oluşu kuşku yok ki, diğer bölge ülkeleri kadar İsrail yönetiminin de dikkatini çekmiş olan bir durumdur; Türkiye bir şekilde, bölgedeki tüm gelişmeleri, kayıtsız kalmayacağını da hissettirerek tarassut ettiğini dosta düşmana göstermiş durumdadır.

ilişkilerinin beklenmedik şekilde düzelmiş olma görüntüsünün dönemsel olma ihtimalinin göz ardı edilebileceği anlamına gelmemelidir; gerçi bu çok hayati bir uyarı notu da değildir; çünkü Türkiye bölgedeki –özellikle Suriye'deki- etkin konumunu ABD'nin PKK'ya alan açmak için çabaladığı günlerde ve ABD'ye rağmen ve kendi savunma mutfağının hazırladığı operasyonlarla ve kendi gücüyle elde etmişti. ABD'nin (ve aslında batı Avrupa ülkelerinin) de taahhütlerinden cayışta ve 'müttefik' dediklerine günü geldiğinde 'düşman' muamelesi yapmada ve bunun için istedikleri bahaneyi bulmada (ya da icat etmede) zorlanmadıkları defalarca görülmüştür; dolayısıyla ilişkiler bağlamında sözünü ettiğimiz düzelmelerin çok da yüksek bir güvenilirlik içermediğinin, bu etkin pozisyonunu sürdürebilmesinin büyük ölçüde Türkiye'nin etkin sert ve yumuşak güçlerini muhafazasına ve daha da geliştirmesine bağlı olduğunun da altı çizilmelidir).

İsrail'in 'bu, bir daha elime geçmeyecek son fırsattır' modunda gözü dönmüş bir şekilde sınır genişletme amaçlı olarak komşu topraklara olan saldırılarının arka plânında Türk savunma ('avunma' değil) sanayiinin katkı açarak görücüye çıkardığı askerî savunma sistemlerinin göz alıcılığının rol oynadığı düşüncesi uçuk bir hayal ürünü değildir; İsrail, 1948'den bugünlere, son yıllarda önceki dönemlerde karşılaşmış olduklarına kıyasla giderek daha yüksek bir direnç ve meydan okumayla karşılaşmakta olduğunun ve ABD'nin koruyucu ve kollayıcı gücünün de giderek etkisinin azaldığının farkındadır. Ve İsrail'in, Türk savunma sanayiinin sergilediği savunma sistem-

lerinin kısa bir sürede bölge ülkelerinde yaygınlaşma ihtimalini hesap etmemesi ihtimal dışıdır (Türkiye, S. Arabistan ve Pakistan arasında ilk prensip adımı atılmış olan savunma paketi girişimi, İsrail için 'tehdit' olarak görülen bu ihtimali iyice görünür kılmıştır). İsrail'in fark etmemesi çok söz konusu olmayacak bir diğer olgu da, 2026 Hürmüz merkezli ABD (+İsrail) - İran savaşının Körfez'in zengin olsa da, askerî açıdan zayıf ülkelerinin askerî kabiliyet, tecrübe ve özgüvenlerini giderek artırmalarına, daha da artırıcı alternatif adımlar düşünmelerine yol açmış olduğudur; bu ise, 2026 Hürmüz Savaşı süreci içerisinde ABD'deki ağırlığı azalmış olan İsrail için yeni ve alarma geçirici bir durumdur. Aslında Körfez ülkeleriyle ilgili bu durum, İsrail kadar İran için de göz ardı edilecek bir durum değildir. Malûm; silahlara aşinalık ve askerî kabiliyet ve deneyim genellikle 'şişede durduğu gibi' durmaz; yani, bu tür bir aşinalık, deneyim ve kabiliyet, toplumların iddialarını maksimize etme yönünde hareketlenmelerine yol açar.

Türkiye'nin 2020 başlarında Suriye bağlamında, 'talimat alan' olmaktan çıkmış olan ve 'taleplerinde ısrarcı ve kararlı' tutum sergileyebilen duruşu ve bu duruşla sonuç almış oluşu kuşku yok ki, diğer bölge ülkeleri kadar İsrail yönetiminin de dikkatini çekmiş olan bir durumdur; Türkiye bir şekilde, bölgedeki tüm gelişmeleri, kayıtsız kalmayacağını da hissettirerek tarassut ettiğini dosta düşmana göstermiş durumdadır. Dahası, Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan'ın öncülük ettiği ve yeni katılımların söz konusu olduğu savunma paketi girişimiyle İsrail'inki başta olmak üzere bölgedeki saldırganlıkları caydırıcı ve sınırlandırıcı bir irade sergile-

mekten kaçınmayacak bir güç ve sinerjinin oluştuğunu ve bunun bir şekilde ABD'nin bölgesel ve küresel politikalarıyla da uyumlaştırıldığını görmek zor değildir. Özetle, İsrail'deki Siyonist zihniyet için hesapların zora girdiği bir dönemin başlamış olduğunun işaretleri zuhur etmiş görünmektedir. Şöhret bulmuş ifadeyle artık, İsrail için hemen 'kış kapıda' demesek de, mevcut saldırgan ve soykırımcı tutumunu sürdürdüğü sürece bundan sonra 'baharı' zor görecektir. Mevcut küresel konjonktürde ABD de İsrail'in bölgenin 'şımarık' değil 'uslu' çocuğu olmasını tercih edecek olarak görünmektedir ve gerektiğinde bölgenin 'aga'larınca arada tartaklanmasından da rahatsızlık duymayacağını işaretleri görülmüştür. Bu bağlamda geleceğe dönük bir öngörü olarak da, İsrail kamuoyunda siyonizm aleyhtarlığının yaygınlaşacağı günler uzak değildir diyebiliriz.

ABD Başkanı Trump'ın konjonktüre kulak veren realist (ve pragmatik) bir tutum ve politikası var; bu çerçevede, benzer şekilde Biden'ın ve Obama'nın neredeyse tüm politikalarını benzer şekilde 'ahmakça' ve yanlış bulan Trump, Başkan Biden döneminde ABD'nin PKK'yı açıktan silahlandıran ve Türkiye'yi dışlayan politikasını neredeyse tümüyle ters yüz etmiş ve saha gerçeklikleriyle uyumlu bir tutum takınmayı seçmiştir: sahada, kendi sınır güvenliği ve Suriye'nin iç istikrarı için gerçekleştirmiş olduğu operasyonlarıyla görmezlikten gilemeyecek bir Türkiye'yi fark etmekte ise hiç gecikmemiştir; bu fark edişin sonucu ise, sahada açıkça güç, zemin ve özgüven kazanmış Türkiye'nin karşıda ve

'düşman' görülmesinin ABD'nin oyun kurucu hegemon rolüyle uyuşmadığı ve Ortadoğu'da belli bir istikrar seviyesini sağlamak için Türkiye'ye 'dost ve müttefik' rolü kazandırılması gereğinin tespiti olmuştur. Bu tespitle uyumlu bir tutum olarak PKK terör örgütüne verilmiş olunan taahhütlerden adım adım geri çekilinecek ve İsrail'in de gerektiğinde frenlenmesi söz konusu edilebilecektir. Bu konseptte uygun olarak safha safha, Suriye'de Esed rejiminin ve Suriye'de bulunan terör unsurlarının ve yabancı güçlerin tasfiyesi ve kısmen de yeni sisteme entegrasyonu süreci işletilmiş olur. Resmetmeye çalıştığımız bu tablodan çıkarak, Türkiye'nin hem kendi ve hem de bölge istikrarı açısından gelişmelere 'seyirci' kalmayacak olduğunu açıkça ortaya koyan tavrı kadar küresel konjonktürün de zihinlerde, 'çok kutuplu dünya'nın kutup başlarından birisinin Türkiye olacağı düşüncesini desteklediğini ifade etmek mümkündür.

Ve süreç ABD ve İsrail açısından İran'ın hizaya getirilmesi hamlesiyle (28 Şubat) başka bir safhaya evrilir. İran'ın, Cumhurbaşkanı dahil üst düzey yöneticilerinin de suikastla öldürülmesiyle başlayan müdahalede İsrail'in nükleer silah konusunda yanıltıcı istihbarat sağlayan kışkırtıcı rolü, ve bu rolün ilerleyen süre içerisinde ABD üzerindeki etkinliği bağlamında İsrail aleyhine kamuoyu oluşmasına yol açışı çokça tartışılacaktır. Tabii bu 'hizaya getirme' arzusu sürecin ilerleyen safhalarında önemli birçok pişmanlıkları, tutum değişikliklerini ve geri çekilme teşebbüslerini içerecektir.

Değindiğimiz konu bağlamında son bir değerlendirme şu olabilir: 2026 Nisan-Haziran aylarında

İran ile ABD-İsrail tarafları arasında vuku bulan ve sonrasında abluka şeklinde devam eden Hürmüz Savaşı'nın, ne ABD kurmaylarının ne de Siyonist Yahudi saldırganların öngörebilmiş olduğu sonuçlarından birisi, koruyucu bir güç olarak baktıkları ABD'ye dair güven kaybı içine girmiş olan Körfez ülkelerinin dikkatlerini ve yönlerini güven artırıcı bir dost-müttefik olarak Türkiye'ye çevirmiş oluşlarıdır; ve bu durumun Siyonist ve soykırımcı İsrail yönetimi ve destekçilerini daha da hırçınlaştıracak neredeyse kesin bir gerçektir; ve bunun ilk yansımalarının çok geçmeden Lübnan'da, Gazze'de ve Suriye'de görülmüş olması şaşırtıcı olmamıştır. Bu arada, İsrail'in Yunanistan gibi bazı ülkelerle Türkiye karşıtı bir pakt oluşturma çabasına dair tek cümlelik bir değerlendirme yerinde olur: ABD yanlarında olmadığı sürece İsrail ve Yunanistan'ın üretebileceği vızıltının sağlayabileceği tek sonuç ancak Türkiye'yi uyanık tutmak olabilir; ABD de belli ölçüde bunun farkındadır ve Siyonizm zehriyle müstağırarak, soykırımcı İsrail yönetiminin işlediği büyük insanlık suçlarının Avrupa'da da ABD'de de Yahudi aleyhtarlığını zirveye taşımaktan başka bir şeye hizmet etmeyecek olduğunun bilincindedir.

Diriliş Yılları -II-

Mustafa KİRENCİ

1992 Yılı

1992 yılı tam bir felâketler yılı oldu. Körfez Savaşı'nda ateşkes sağlanmış olsa da Amerika bu yıl içinde yer yer Irak'ı bombalamaya devam etti. Şubat 1992'de Azerbaycan Dağlık Karabağ bölgesinde Ermenistan'ın gerçekleştirdiği yaşlı, çocuk, kadın sivillere yönelik yüzlerce kişinin vahşice katledildiği kan dondurucu Hocalı Katliamı bir kış günü İstanbul'unda adeta tabiattaki kışı içimize çevirdi. 29 Şubat-1 Mart 1992'de referandumla Yugoslavya'dan ayrılan Bosna tam bağımsızlığına kavuşmuşken hemen akabinde Nisan 1992'de Sırp lar tarafından kuşatılması, bu sevinci sona erdirdi. Kardeş ülkelerdeki bu olaylar olurken ülkemizde de peşpeşe birçok felaket meydana gelmişti: Şubat başında Şırnak'ta çığ felâketi sonucu 150'yi aşkın; Mart başında Zonguldak Kozlu'daki maden faciasında yaklaşık 300; yine Mart ortalarında 650 kişinin hayatını kaybettiği Erzincan depremi ve birinin etkisi bitmeden diğ eri meydana gelen terör eylemlerinde hayatını kaybeden ve geride bıraktıkları ile katbekat büyüyen yüzlerce insanın acıları günlerimize hâkim oluyor, gölgelerini peş peşe ruhumuza düşürüyorlardı. O zamanlar bu ve benzeri olaylar psikolojileri etkiler, adeta insan yüzlerinde ağırlığı okunur, acılığı hissedilirdi. Diriliş'te bu iç ve dış atmosferi yoğun olarak yaşıyor, bizim dışımızda gelişen ve adeta geleceği anbean işleyen zamanın belirsizliğini fikirlerle ve ödevlerle aşmaya çalışıyorduk. Fikirler yapılması gerekenleri söylüyor ve buradan fert fert herkesin ödevi, sorumluluğu ortaya çıkıyordu. Hiçbir problem çözümsüz değildi. Moral verici tek şey belki de bu bakış açısının etrafa yaydığı psikolojiydi. En azından yapamamak da yapılması gerekeni biliyorduk, çaresiz değildik. Onlarca yılın biriktirdiği sorunların bir anda çözülemeyeceği bilincini yaşadıkça öğreniyorduk. Öyle anlıyorduk ki tek yol fikirleri dile getirmek, belki birkaç kişiye dahi olsa çözümsüzlüğe teslim olmaması direncini vermekt i. Bildiriler yayımlanıyor, fotokopiyle çoğaltıp dağıtıyorduk. O zamanlar, bizim yapabileceğimiz ve yaptığımız da bu idi: Ulaşılabilen herkese dünyada ve memleketimizde gelişen, şahit oldukları gelişmelerin anlamını ve onlara dair geliştirmeleri gereken bilincin tohumlarını ekmekt i.

Bu yılki zuhur eden olaylara ilişkin Üstad'ın yayımladığı bildiri-lerden birkaç örnek:

- “Sayın Ali İzzetbegoviç Cumhurbaşkanı-Bosna Hersek” başlıklı 3 Mart 1992 tarihli mesaj:

“İnancına sahip çıkmış, kahraman, kardeş bir halka selâm olsun” cümlesiyle başlayan mesajda, Bosna-Hersek'in bağımsızlığını ilan etmesi kutlanmakta ve *“Milletimin kopmaz parçası kabul ettiğim halkınıza ve onu hakkıyla temsil ettiğine inandığım zatiâlinize, selâmlarım, sevgilerim ve saygılarımla birlikte, sağlık ve esenlik dileklerimi sunarım. Sizinle beraberiz, Allah yardımcınız olsun.”* cümlesiyle son bulmaktadır.

- “Sayın Ayaz Muttalibov Cumhurbaşkanı-Azerbaycan” başlıklı 4 Mart 1992 tarihli taziye mesajı:

“Azerbaycan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin hemen üstünden daha bir yıl bile geçmeden saldırılara uğraması ve evvelki yılda olduğu gibi bugün de birçok şehit vermesi, bizi yürekten üzmüş ve yas içinde bırakmıştır. Şehitlerimize Allah'tan rahmet, Azeri kardeşlerime başsağlığı ve sabır dilerim.” cümlelerinden sonra Azerbaycan'ın yalnız olmadığı, haklı mücadelelerinin gönülden desteklendiği ifade edilmektedir. Mesaj *“En kısa zamanda, Kutlu Azerbaycan'ın hakkı olan güvenliğe ve huzura kavuşmasını Allah'tan niyaz eder, zatiâlinize ve şahsınızda Azeri kardeşlerime selâm, sevgi ve saygılarımı sunarım.”* cümlesiyle son bulmaktadır.

- Maden faciası sebebiyle 6 Mart'ta sendika başkanlarına taziye mesajı gönderilmiş, 7 Mart tarihinde de “Milletimize” başlıklı

mesaj, Karabağ'da Azeri kardeşlerimizin öldürülmesi sebebiyle kaleme alınmıştır. Bu vahşet için ne yapmalı sorusunun sorulduğu yazıda yapılması gerekenler: *“İlk yapılacak olan, Türkiye'nin, İran, Pakistan, Mısır ve Suudi Arabistan'a birlikte ve derhal bir İslâm Barış Gücü oluşturmayı teklif etmesidir. Azerbaycan'ın istemesi halinde, her ülkenin hemen vereceği 5000 kişilik birlikler, tam teçhizatlı ve belli bir kumandanlık buyruğu altında derhal sevk edilmelidir. Daha sonra da İslâm Barış Gücü sürekli olacak şekilde kurumlaştırılmalıdır. Öyle ki, bundan böyle herhangi bir İslâm ülkesine bir saldırı olursa, derhal İslâm Barış Gücü devreye girmelidir. İlk birkaç olayda süratle hareket edilip bir netice alınırsa, bu kuruluşun etkin bir caydırıcılık gücü olduğu anlaşılacaktır. İşte, ancak o zaman, Batı haçlı saldırılarını durdurur. Başka türlü asla.”* cümleleriyle ifade edilmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yüzlerce asker ve sivilin ölümü ile sonuçlanan çığ felaketi, Kozlu Kömür Ocaklarında 300 kişinin ölümü, Erzincan Depremi ve Yukarı Karabağ'da Ermeni katliamı sebebiyle bütün bu olayları toplu olarak zikrettiği 19 Mart 1992 tarihinde “Milletimize” başlıklı mesaj yayımlandı; 24 Nisan'da da yayımlanan basın bildirisiyle Karabağ'dan sonra Bosna-Hersek'te Sırpların yaptıkları katliamlara dikkat çekilmekte ve bütün bu olanlara İslâm âleminin sessizliği ve seyirci kalması üzerinde durulmaktadır. *“Peki, hiçbir şey yapılamaz mı? El kol bağlanarak oturulmalı mı?”* diye sorulduktan sonra öneriler şu cümlelerle dile getirilmektedir: *“Asla. Elbet, yapılacak çok şey vardır. İlk yapılacak olan da, gönüllü yazmaktır.*

Erzincan depremi ve birinin etkisi bitmeden diğeri meydana gelen terör eylemlerinde hayatını kaybeden ve geride bıraktıkları ile katbekat büyüyen yüzlerce insanın acıları günlerimize hâkim oluyor, gölgelerini peş peşe ruhumuza düşürüyorlardı. O zamanlar bu ve benzeri olaylar psikolojileri etkiler, adeta insan yüzlerinde ağırlığı okunur, acılığı hissedilirdi. Diriliş'te bu iç ve dış atmosferi yoğun olarak yaşıyor, bizim dışımızda gelişen ve adeta geleceği anbean işleyen zamanın belirsizliğini fikirlerle ve ödevlerle aşmaya çalışıyorduk.

Devletin böyle bir işe girişmesi, dış politika açısından sakıncalı görülürse, gönüllü yazma işini, geniş teşkilâtı ve imkânı olan partiler ve konuyla ilgili dernekler üstlenmelidir.” Amacın savaş değil barış olduğu ifade edildikten sonra mesajın ilerleyen satırlarında “En az yüz bin gönüllü yazılmalı ve bir milyon kişinin katıldığı mitingler düzenlenmeli ki, somut sonuç getirecek bir tesiri olsun.” denilmektedir. Uzun vadeli çözümün ise daha önceki bildiriye atıfta bulunularak “Türkiye, Pakistan, İran, Mısır, Suudi Arabistan’ın bir araya gelip İslâm Güvenlik Konseyi ve İslâm Barış Gücünü oluşturmaları ve nerede bir İslâm ülkesine bu tür bir saldırı varsa orada bu gücü devreye sokmalarıdır.” denilmektedir.

Yine “Milletimize” başlıklı 10 Haziran tarihli Kurban Bayramı mesajında ise Bosna-Hersek ve Karabağ’daki şehitler için başsağlığı dilenmekte, mesaj şu cümleyle sona ermektedir. “Kopkoyu bir yasa dönüşmüş kurban bayramını hüzün ve ıstırap içinde kutlar, dirilmekten başka yaşam imkan ve hakkımızın kalmadığını ifade etmek isterim.”

Üstat, bu yılın ilk ayında Kilis Kent gazetesine verdiği ilk röportajından (1964) 28 yıl sonra ikinci ve üçüncü röportajını verdi: 7 Ocak’ta Ankara’da, Diriliş Partisi Genel Merkezi’nde, Zaman gazetesinden Fehmi Kuru’ya; 20 Ocak’ta da, Diriliş Partisi İstanbul İl Merkezinde, Türkiye gazetesinden Nurettin Çakın’a. Fehmi Kuru ile yapılan röportaj 12 Ocak’ta tam sayfa Üstad’ın bir sözü başlığa çekilerek yayımlandı: “Başkentimiz İstanbul olmalı”. Nuret-

tin Çakın’la yapılan röportaj 2 ay sonra 26 Mart-2 Nisan tarihleri arasında parça parça 8 günde Türkiye gazetesinde yayımlandı. “40 Yıldır Susan Şair, Yazar, Düşünür Sezai Karakoç Türkiye’ye Anlattı” mottosuyla yayımlanan röportajdan bazı başlıklar: “Türk Dünyası Birleşecektir”, “Cesur Kararlar Alma Vaktidir”, “Orta Asya’da İslâm Birliği Kurulmalı”, “Avrupa Kaynayan Kazan”, “21. Yüzyıl Yaraları Saracak”. İlki iç meselelerimize, ikincisi de İslâm âlemine dair konuların yer aldığı bu röportajlar 1996 sonunda Tarihî Yol Ağzında –İki Röportaj- başlığıyla Diriliş külliyyatına katıldılar.

Bu yılın ilk yarısında Diriliş Partisi’nin iki konferansı gerçekleşti. İlki 12 Şubat’ta Bursa’da “Ülkemizin Geleceği” adıyla; ikincisi de yine “Ülkemizin Geleceği” adıyla 2 Mayıs’ta Ankara Kocatepe’de Ekonomik Sosyal Araştırmalar Vakfı (ESAV)’ın düzenlemesiyle. O zamanlardan bugüne o konferanslardan kalan şu cümle hâlâ hatırımda **“Dicle ve Fırat bizi ayırmayın diye bağırıyor adeta. Çünkü bu ayrılık Suriye ve Irak’ı hayati bazı imkânlardan mahrum ederken, bizi de ülke emniyetinden mahrum bırakıyor. Ülke toprakları en azından Dicle ve Fırat’ın denize döküldüğü yere kadar uzanmalıydı. Mevcut şartlarda coğrafyanın bize çizdiği bu sınırlarla bir yere varamayız.”** Bu iki konferans da 2002 yılında kitaplaşan Çıkış Yolu I-Ülkemizin Geleceği adıyla Diriliş külliyyatına katıldılar.

1990’da başlayan ve gitgide ağırlığını hissettiren, 1994 yılında derinleşerek devleti kısmi de olsa

tedbirler almaya iten, daha çok ekonomik görünümüne sahip kriz bir yandan insana gelecek endişesi aşıyor, bir yandan da bütün bunların zuhurundan hayatımızı bizzat etkileyen neticeler ortaya çıkıyordu. 1992’de Türkiye Körfez Savaşı sebebiyle büyük bir ekonomik krize girmiş, enflasyon % 50’lerin üzerine çıkmıştı. O zamanlar gazetelerin ekonomi sayfaları savaş sebebiyle üretimin durduğundan, ihracatın azalıp ithalatın hızla büyüdüğünden bahsederlerdi. Çünkü Türkiye’nin Körfez ülkelerine yaptığı ihracat durmuş, gelir kapıları kapanmıştı. Böyle bir memleket-dünya ortamından Diriliş de azami derecede payını aldı. Ortaya çıkan darboğazın sebepleri arasında başta memleketin siyasi ve dünyanın emperyal iştihası olsa da sırf Diriliş cephesini ilgilendiren bir başka tarafı da vardı. O da Diriliş Partisi’nin kuruluşu ile başlayan boykottu. Zaten daima kendi yağıyla kavrulmaya çalışan yayınevi ve dergi, zaman zaman da himmet sahiplerinin kitap ve dergi alımlarıyla rahat bir nefes alıyor, kendi geleceğine doğru küçük adımlarla ilerlemeye çalışıyordu. Parti adeta birçoklarının şişelerinde hapsettikleri cini ortaya çıkarmıştı. Bu da kitap ve dergi satışlarında düşüşe sebep olmuştu. İthamlar bize kadar ulaşıyor, suret-i hak kılığındaki fanatiklerin tutum ve davranışları tahminlerin de ötesinde dolaşıma giriyordu. Memlekette o kadar parti varken ve onların varlıkları meşru görülürken Diriliş’in varlığı, hatta adı bile tahammülsüzlükle karşılanıyordu. Kardeşlik, birlik mesajını kimseye bırakmayanların maskeleri düşmüş, hakiki çehreleri ortaya çıkmıştı; tutum ve davranışlarına daima hâkim olan akıl tutulması bu

sefer Diriliş dolayısıyla görünür hale gelmişti. Sonuçta biz bunları yolda izde karşılaştığımız insanların sözlerinden, bakışlarından, gazete beyanlarından çeşit çeşit hallerde yaşadık. Meğerse Diriliş metinleri onlar için adeta Rilke'nin "çakı istiaresi"¹ gibi olur olmadık yerde kullanılan, en azından bazı insanlara nüfuz etmek için kendi propagandaları için imdada yetişen parlak sözlerden ibaretmiş.

İşte böyle bir ortamda yayınlar da durdu, dergi de devam etme hevesini ve motivasyonunu kaybetti. Baskısı biten kitapların yeni baskıları bile yapılamıyordu. Büroda dört kişi çalışıyorduk. Maaşlarımız daha çok Antalya'dan biraderi Ali Kemal Bey'in gönderdiği parayla ödeniyordu. "Ali gönderip duruyor ama nereye kadar?" diyordu üstat. Bizim de bu duruma karşı bir şey yapmamız gerekiyordu. Üstad'a söyledik. Önce "siz düşünmeyin böyle şeyleri" dedi ama kısa bir süre sonra iş arayışımız başladı. Kimlerle görüşmedik ki. Diriliş'te çalışıyor olmamız en başta kabul etmeme yönündeki isteksizlikleri çoğaltıyordu. 1991 sonunda TRT uzun yıllardan sonra -o zamanlar öyle duyurulmuştu- ilk defa çeşitli alanlarda 100'den fazla personel alacağını duyurdu. Halil, Ömer ve ben müracaat ettik. Sınava katılım o zamanlar 11.000 kişiye ulaştı dediler. İstanbul Üniversitesi merkez kampüsünde yazılı sınavına girdik. Bin kişi kazanmış onlar arasında biz de vardık.

¹ Cümlelerin tamamı şöyle: "İnsanlardaki Tanrı anlayışı ceplerinde taşıdıkları çakıya benzer. İnsanın bir çakısı olsun da kullanmak istemesin olacak şey mi?" Sevgili okurlar burada "Tanrı" kelimesi yerine "kardeşlik" ya da bir şeyin söylemini yapıp fakat ruhuna sahip ve vakıf olmayan kişileri de koyabilirsiniz.

Her birimiz farklı bir alan seçmiştik. Mülakat Ankara'da yapılacaktı. 1992 başlarında mülâkata gittik. Bana sıra geldiği vakit içeri girdim, 4 kişi bir masaya dizilmişlerdi. İçlerinde biri okuduğum kitapları sordu ve onlar arasından Dostoyevski'ye dair bir romanından hareketle sorular sordu. Baştaki sıkılganlığım, sevimli siması ve teşvik edici tavırlarıyla beni motive eden bu zat karşısında kaybolmuştu. İkinci en çok hangi sinema yönetmeninin filmlerini izlediğimi sordu. "Fellini" diye cevap verdim. O yıllarda seçilmiş ödüllü filmlerden oluşan sinema festivaleri olur, bir ay sürerdi. Ben neredeyse bütün filmlere giderdim. Fellini'nin belli başlı bazı filmlerini izlemiştim. En çok hangi filmi beğendiğimi sordu: "Amarcord" demem üzerine filme dair düşüncelerimi sordu. Gayet iyi gidiyordum. Üçüncünün sözleri ise iltifatkârdı. Masanın etrafındaki kişilere bakarak "Bir felsefeci olduğu nasıl da belli, benim için tamam, başka bir sorum yok" dedi. Baştan beri masanın ucunda oturan sadece süzen Mefistofeles meşrep dördüncü kişi adeta büyük bir ayıp yakalamış edasıyla "Siz" dedi "1986 yılında mezun olmuştunuz, şimdiye kadar nerede çalıştınız?" Diriliş'i söyleyince "Neyi diriltiyordunuz ki?" dedi. Cevabımı yarıda keserek "Tamam değil mi arkadaşlar?" dediğinde çıkmam gerektiğini anladım. Memleketimizde bu tür ve benzeri işlerin işleyişi konusunda o zamanlar ideolojik bakış had safhada idi. İnsanların geçmişleri sanki kendi iradelerinin bir ürünü gibi adeta bir suç, bir ihanet gibi önlerine konurdu. Öğrencilik yıllarımda bir vakfa burs için müracaat etmiştim. Vakıf başkanı "Niye İmam Hatip'te oku-

madığımı" sordu. Cevap verdim. Ardından "İlahiyatı da tercih etmemişsin ama Felsefede okuyorsun" demiş ve mülâkatı geçememişim.

Halil ve benim için TRT kapısı kapanmış, Ömer mülâkatı geçmişti. O zamanlar öğretmen alımı da olmuyordu. Sonunda Albaraka akla geldi. Üstat o zamanki Albaraka'nın genel müdürünün kardeşinin Turgut Akman Bey'in okuldan arkadaşı olduğunu hatırlayarak "Bizim Turgut'a söyleyelim" dedi. Süreç biraz nazlı ilerledi 9 Mart 1992'de Albaraka'da İdari İşler'de işe başladım. Müdür yardımcımız Diriliş'ten tanıdığım Osman Bayraktar Bey, şefimiz ise İbrahim Usul'du.

9 Mart 1992, Pazartesi

Bugün Albaraka'da çalışmaya başladım. Mali ve İdari İşler biriminde. Şimdilik diyerek görevlerim şu şekilde sıralandı: Personel sicil dosyalarına bakmak, yazışmaları hazırlamak, faaliyet raporlarını hazırlamak, bilgisayar kullanmayı öğrenmek ve ehliyet almak. Oldukça âşikâr ki beni buraya zaruretler itti. Herkes biliyor, bir gün gelip de anlatın desen ses çıkarmayacak bir sürü insan. Tutukluğumla mücadele etmek gerektiğini burada daha iyi anladım. Yine Abdullah Efendi² aklıma geldi. Her sefer neredeyse bir kez daha kendimden izler bulduğum o cümlesi.

10 Mart 1992, Salı

² Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Abdullah Efendi'nin Rüyaları* hikâyesi. Özetle dünyayı kendi evi hissetmeyen uzun mülahazaların sahibi Abdullah Efendi.

**“Gökyüzünden
aşağıya doğru salkım
salkım, küme küme
bulutlara sesleniyor.
Bulutların saçlarını
çözmesi yağmur
yağması anlamında.
Ama o yağmur değil
de kendisine, için
için ağlamalarını
istiyor. Halini
anlayan, kendisi için
dertlenecek kimse
kalmamış adeta.
Kimsesizlik, saf
yalnızlık, yabancılık...
had safhada, tabiatla
ünsiyet kurmaya
çalışıyor. Bu halde
başını gökyüzüne
çevirdiğinde sanki
birdenbire bulutları
görüyor. Onlardan
bunu istiyor.”**

Albaraka iftar yemeği verdi personeline. Süleymaniye Darülfine'de. Mecburen katıldım. Gün içinde Üstat'la telefonlaştık. Bana, akşam Kadıköy'e gel, dedi. Yemek olduğunu söyleyince “çıkışta gelersin” dedi. Yemekten hemen sonra Kadıköy'e gittim. Kahvede oturduk. Yeni işime dair bahisler açtı. Karabağ meselesi ile ilgili “Milletimize” başlıklı mesajın fotokopisini aldım.

Karabağ, annenin memesi kesilip çocuğuna kan emzirilen yer! Kimin olduğunu bilmediğim bir söz aklıma geldi “En feci şey insanı öldürmek değildir, asıl feci olan şey onu yaşamaya mahkûm etmektir.”

12 Mart 1992, Perşembe

Nazif Gürdoğan İdari İşler'e geldi. Benim masamın önünde ziyaretçiler için tahsis edilmiş koltuk olmadığından diğer masanın önündeki koltuğu benim masanın önüne çekti. Kimse bir şey söylemediği, sonuçta sıradan bir memur olarak başladığım için kendisini bilmeme ve bir kez de Diriliş'te görmeme rağmen önce ziyaret etmeyişişimden mahcup oldum. Sezai Bey'i sordu. İz Yayıncılık'ın yaptığı teklifi konuştu. En kısa sürede ziyaret etmem gerekir.

14 Mart 1992, Cumartesi

Bugün öğle sıraları Diriliş'e gittim. Üstat bürodaydı. Erzincan depremi haberlerini izliyordu, beni görünce gülümsedi. İşimle ilgili sorular sordu. Masama oturma-ramadım. Üstat yine gülümseyerek Abdullah Işıklar'ı aramamı istedi. Daha sonra masaya geçip KDV, stopaj beyannamelerini hazırladım. Ankara'ya parti için

faks çektim. İftar için Karadeniz Lokantası'na gittik. Üstat farklıydı, daha bir yakın davranıyordu. Yol boyu akşam televizyonda seyrettiği filmi anlattı. Sanki bize uyarladı. İftardan sonra Çemberlitaş'ta Sultanahmet'e çıkan yol üzerindeki kahveye gittik. Birçok kahveye gitmiştik ama bu kahveyi ilk görüşümdü. Kahvede bütün duvarı kaplayacak şekilde yağlıboya yapılmış bir manzara resmi vardı Üstat resmi gösterdi. Resmi iyice görebilmem için benim resmin tam karşısına oturmamı istedi. Kendisi de başını biraz çevirerek görebilecek şekilde oturdu. Tepelerinde bembeyaz bulutlar, ihtişamlı ve dik tepelerinde kıştan kalma karların olduğu bir resim. Aydınlık ve berrak tabiat insana ıssızlık hissi veriyor; sanki bahar mevsimin ilk günleri hüküm sürüyor. Daha aşağılarda ağaç silüetleri var. Yunus'tan bir dörtlük okudu: **Karlı dağların başında
Salkım salkım olan bulut
Saçın çözüp benim için
Yaşın yaşın ağlar mısın**

ve açıkladı. Yeni işime isteyerek başlamadığımı biliyordu. İma ederek yalnızlık zamanlarının başladığını, bizim de [ben kelimesini kullanmazdı] öyle, diyerek okuduğu şiirde Yunus'un aslında insanın yalnızlığını bir tabiat tablosuyla tasvir ettiğini o: “Gökyüzünden aşağıya doğru salkım salkım, küme küme bulutlara sesleniyor. Bulutların saçlarını çözmesi yağmur yağması anlamında. Ama o yağmur değil de kendisine, için için ağlamalarını istiyor. Halini anlayan, kendisi için dertlenecek kimse kalmamış adeta. Kimsesizlik, saf yalnızlık, yabancılık... had safhada, tabiatla ünsiyet kurmaya çalışıyor. Bu halde başını gökyüzüne çevirdiğinde sanki bir-

denbire bulutları görüyor. Onlardan bunu istiyor.” Aklımda kalanlar bunlar. Akşam namazı için Çemberlitaş'taki camiye giderken yolda, Adnan Başdemir, İlhan Akıncı'yı gördük. Yanlarındaki kişi kendisini, Aziz Torun olarak tanıttı. Daha sonra Kadir Mısıroğlu'nu gördük. Yürüyerek Şehzadebaşı'na partiye gittik. Eve dönüşte yol boyu, Yunus'un şiiri hakkındaki yorumlarını düşündüm. Eve gelince *Yunus Emre* kitabındaki³ bu şiirin geçtiği bölümü tekrar okudum.

Yukarıda bahsettiğim kahvehanede anlattıkları zihnen beni bırakmadı, zaman zaman da yokladı. Söylediklerini harfi harfine, tamamen hatırlayamasam da oradan kalan hisler belli belirsiz Üstad'a ve kendime bakışına eşlik etti. O zamanlar gençliğim bunu bütünüyle kavramaktan uzaktı. “Saf yalnızlık”, “kimsesizlik” benim yaşımdaki biri için henüz bütün açıklığıyla içten duyumsanacak bir his değildi. O çağ insana arkadaşlarının, etrafındakilerin ve tüm insan ilişkilerinin âdeta ebedi olduğunu telkin eden bir çağ. Tecrübeler, tecrübeleri hazmediş süreci derken bunu ben ancak çok çok sonraları anlayabildim. Yunus'un şiirinin dile geldiği zamandan yaklaşık 1,5 yıl sonra, tekrar Diriliş'te işe başladığım sıralarda bu şiirin anlamıyla örtüşen başka bir şiiri de

ilk defa Abdullah Öztemiz Hacı-tahiroğlu'ndan duydum. Abdullah Bey ziyaretinde, Zâtî'den aşağıdaki beytini âdeta temsili olarak, ellerini yukarı kaldırıp avuç içlerini buluttan yağmur gelmesi gibi yere doğru ritmik hareketlerle havada gezdirerek, sonunda dökülen yağmurları mevtanın üzerinde boylu boyunca gezdirir gibi yaparak okudu.

**Şu denli bî-kes olmuştur ki Zâtî
ölicek anı
Bulutlar su koyup bârân yuyup
yeller götürmüş**

Yunus'a nazaran Zâtî, yalnızlığını ya da kimsesizliğini ölümünden sonraya da taşımaktadır. Yunus tabiatı ararken, haline tabiatı bir mukabele isterken ve böyle bir ümit içindeyken Zâtî bunu ölümünden sonrası için de hayal etmektedir. Hatta çizdiği tablo öyledir ki yaşarkenki yalnızlığının dehşetini de bize hissettirir. O kadar kimsesizdir ki ölümlüyle de bunun devam edeceğini hayal eder. Kahvehanedeki resim gibi o, ikinci mısraında bütün bir tabloyu o yedi kelimeyle anlatır. Öldükten sonra ne yıkayıcısı vardır ne de onu kabre taşıyacak omuzlar. Şair kudreti onu öyle hayal eder ki bizi metafizik bir dekorun içine sokar: O bulutların gönderdiği yağmur suları ile yıkanır ve kabrine de onu rüzgârlar götürür. Hayattaki kimsesizliğini (insansızlığı) ölümüyle de yaşar. Ancak öldükten sonradır ki ilâhi lütfâ mazhar olacağı ümidini muhteşem bir anlatım ve hayal gücüyle resmeder. Şairin kendi eliyle resmettiği bu tablonun görkemi onun yaşarkenki kimsesizliğine âdeta manevi bir ödül gibi tecelli eder, sanki ilâhi bir şölene dönüşür. Asıl önemlisi de bu değil midir?

Yunus'tan yaklaşık 200 yılı aşkın bir zaman sonra Abdullah Bey'in dilinden divan şairi Zâtî'nin söyledikleri bana o ramazan akşamını ve kahvehanedeki resmi, Üstad'ın dilinden Yunus'un dörtlüğünü okuyuşunu hatırlattı. Sanatın benim nezdimde en güzel taraflarından biri daima kesintisiz devam etmesi, bir metni ondan çok başka bir şekilde söylenmiş başka bir metinle vuzuha kavuşturmak olmuştur. Bir metnin ışığını zamanları aşarak bir başka metne tutması da diyebiliriz. Hem onu hem de kendisini aydınlatması ya da en doğru ifadeyle birbirini karşılıklı aydınlatmaları.

Daha sonraları bu kahvehaneye birkaç sefer gittim. Bu yazıyı hazırlarken, o kahvehaneyi yerinde kalmayacağını bile bile görmek istedim. Çemberlitaş'taki büyük pasajın sağından, Köprülü Mehmed Paşa Medresesi Sokağı'na girdim. Sokağa girdiğimde uzun süredir bu sokaktan geçmediğimi fark ettim. Bildik yerlerin hepsi değişmiş, binalar yerinde kalmakla birlikte yeni yeni görünümünde işyerleri açılmıştı. Kahvehanenin yerini 30 yıl sonra zar zor tespit edebildim. Ama emin olmak için etrafta biraz yaşlıca birini aradım: En azından dükkân sahibi birini. Etrafıma bakınırken dikkat çekmiş olmalıyım ki biri “Abi bir yer mi arıyorsun?” diye seslendi. Ben de “*yıllar önce geldiğim, duvarında yekpare resim olan bir kahvehane vardı, elbette yerine bir şey açılmıştır fakat yeri neresiydi emin olmak için bakıyorum, soracak birini arıyorum.*” dedim. İşte şurasıydı diyerek şarküteri benzeri yeri işaret etti. Ben de orası olabileceğini düşünmüş ama emin olamamıştım. Ama birdenbire yüksek bir emni-

3 *Yunus Emre* kitabında alıntılanan bu dörtlüğün akabinde şunlar yazıyor: “Beytinde olduğu gibi, bir yandan tabiatın ihtişamı ve parlak çizgisi, öte yandan bulutlardan bile kendisine ağlamasını isteyen bir iç yalnızlık. Ama tabiat ağlamaz. Nefse cevap verse de, daha doğrusu nefsi kamçılarsa da, ruha cevap vermez. Arada bir perde vardır, delinemeyen bir zar vardır. İnsan, tabiat içinde ona yabancı, dolaşır durur.” (*Yunus Emre*, Diriliş Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1974, s. 43)

Üstad'ın böyle bir hali yoktu. Yaşayış olarak bir fildişi kulesi yoktu. O tamamen halkın içinde, tramvayda, belediye otobüsünde, çarşıda, pazarda tam anlamıyla toplumla iç içe, fakat sınırlara azami ihtimam göstererek yaşıyordu. Onun yalnızlığının temel sebebi, ideal sahibi olmasıydı. İdeali doğrultusunda fikirlerini Diriliş dergisiyle, eserleriyle, parti konuşmaları yoluyla paylaşıyor, dert edinerek, azimle faaliyetler düşünüyor ve tatbik ediyordu.

yetle söylemesi de beni şaşırttı. Benden gençti. Demek ki yakın zamana kadar kalmış diye düşündüm. Anlamış olmalı ki “Abi” dedi “ben çocukluğumdan 1989'dan beri buradayım. Dağlar, daha aşağılarda bir dere akan resim değil mi sorduğun?” dedi. “Evet” dedim. Birinden “... Amca” diye bahsederek “orada devamlı otururdu, bazen buraya uğrar” dedi. Artık emin olmuştum.

Yıllar sonra hem Yunus'un şiirini hem de o Ramazan gecesini tekrar düşündüm. Üstat, o resme bakarak Yunus'un şiirini hatırlamış, yalnızlığı karlı dağların tepelerindeki bulutlara bakarak alelade sayılabilecek bir resimde görmüş ve göstermişti. O zaman 59 yaşında idi. Hayatının hasılasının hissedildiği bir yaş. Yapmayı istedikleri olsa da yapılacakların büyük bölümü yapılmış. Artık geriye dönüp bakılan zamanlar kendisini yer yer duyurmaya başlamıştır. O sıralar bu hisleri besleyen, onu bu psikolojiye sevk eden şeyler de vardı. Mesela parti sebebiyle gösterilen boykot, memleket meselelerinde, ekonomik durumda az da olsa ümit edilen bir iyileşmenin görülme-yişi gibi. Bunu o gece o sıralar 29 yaşındaki bir gencin anlaması oldukça zor. Anlasa bile hissetmesi zor. Şimdi onu anlamakla kalmıyor yaşıyorum da. Çünkü her insanın evre evre vaktinde bildiklerini ve anlamaya çalıştıklarını varoluşunda bütünüyle hissedeceği zamanları var. Bir anda zuhur eden ışıkla her şeyin bütünüyle aydınlandığı anlar. Zaten öyle değil mi edebiyat ve sanatın yüzyıllar öncesinden dile getirdiği hakikatleri daima geriden gelerek hakkıyla anlayabiliyoruz.

“Yalnızlık” bahsine biraz daha

değinmek istiyorum. Burada “yalnızlık”la ifade edilecek hâli iki şekilde almak daha doğru geliyor bana. İlki bir sanatçının, fikir adamının dünyayı idrak edişinin eşsizliği, tekliği anlamında. Yani sanatçı-düşünürün yaşadığı çağın umumi temayüllerinin dışında kendi dünyasının biricikliği içinde hayatını sürdürmesi. Fildişi kule diye de tanımlayanlar var. Yani onun kendi dünyasının sınırlarına çekilmesi, kendi dışındaki dünya ile irtibatını koparması ya da en azında bu irtibatı asgari düzeye çekmesi hali. Bu tutumun Batılı yazarlarda örnekleri oldukça fazla. Salinger, Faulkner, Roger Martin du Gard, Leopardi, Lamartine... ilk aklıma gelen isimler. Toplumdan kaçış, bilinmeyen, gözden ırak diyarlara gidiş, âdeta kendini bilinmezliğe kalbetme şeklinde tezahür eden bu yalnızlıkların bir kısmının sebebi psikolojik bir kısmının da büyük buhran/savaş dönemlerinde sanatçı ve düşünürlerin tutumu olarak ortaya çıkıyor. Üstad'ın böyle bir hali yoktu. Yaşayış olarak bir fildişi kulesi yoktu. O tamamen halkın içinde, tramvayda, belediye otobüsünde, çarşıda, pazarda tam anlamıyla toplumla iç içe, fakat sınırlara azami ihtimam göstererek yaşıyordu. Onun yalnızlığının temel sebebi, ideal sahibi olmasıydı. İdeali doğrultusunda fikirlerini *Diriliş* dergisiyle, eserleriyle, parti konuşmaları yoluyla paylaşıyor, dert edinerek, azimle faaliyetler düşünüyor ve tatbik ediyordu. Tek muhatabı ruhlara sinmemiş fakat varmış gibi gözüken yüzeysel ilgilereydi. Çoğu onu bir kartvizit ya da rozet olarak görüyordu. Onlar için *Diriliş* daima yakalarında takacakları bir rozet de değildi. Gerekli yerlerde gösterecekleri bir meta idi. İlgimiz var, ilişkimiz

var cinsinden bir tutum. Bir parti konferansında geniş açıyla çekilmiş, dinleyicilerin çoğunluğunu gösteren bir fotoğrafı hiç unutmuyorum. Dinleyiciler fotoğraf çekildiğini anlamış olmalılar ki dikkat çekici bir tarzda bir elle-riyle yüzünü kapatmışlardı.

Bir de parti, teşkilatlanma meselesi var. Gelenlerin, gelmeye devam edenlerin her birinin memleketi vardı. Yaz tatillerinde gidiyorlar bazen de memlekette bir arkadaşıyla çıkıp geliyorlardı. Onların her birine memleketlerinde parti şubelerini açmalarını mütemadiyen söyleyip durdu. Birçoğunun sûretâ gayretleri bile olmadı. Bazıları da birkaç kez teklif edilen bu görevi ya inanmadıklarından ya da yerine getiremeyeceklerinden ar edip gelmeyi kestiler. Şimdi bana birçoğu “Kurulsaydı ne olacaktı?” diye sorabilir. Ben de onlara şu soruyla cevap vermek isterim: “Bunu nereden bilebilirsiniz ki?” Sorularımı şu sorularla çoğaltmak da mümkün: “Yapılan/yaptığınız her işte başarılı mı oluyorsunuz? Ya da “Diyelim tecrübe edildi ve olmadı, tecrübelerin hayatta hiç kıymeti yok mu?” Belki bu tecrübeden yeni bir doğuş gerçekleşir, nereden bilebiliriz. Velhasıl ne Üstad’dan müstağni olabildiler ne de... Bu satırlardan anlaşılması gereken yegâne şey de şudur: Özeleştiriyi yapmak. Yoksa nasıl günlerimizi geliştirebilir, zamanlarımızı verime dönüştürebiliriz? Ya da başka başka şekillerde ortaya çıkan olanı biteni eleştirme ve şikâyet etme hakkını kendimizde nasıl bulabiliriz?

Üstat bu anlamda yalnızdı. Bu yalnızlığı faaliyetleriyle gidermeye çalıştığını zaman zaman düşünürüm. O sıralar Kadıköy Mühür-

dar’da oturuyor, akşamları kahveye çıkıyordu. Asya ve Evrensel kıraathanesinden birini duruma göre seçiyordu. Orada toplanıyorduk. Her akşam gidemezdik. Ama daimi müntesibi Turgut Bey’di. O da bekârdı. Rahatça konuşabildiği belki de tek kişiydi. Turgut Bey’in mizacı gereği esprileri Üstad’da karşılık bulur, cevabi espri bir başkasını ortaya çıkarırdı. O’nun defnedildiği (Haziran 1994) gün yine kahvedeydik. “Yalnızlığımız gitgide katmerleşiyor” demişti. Sonraki yıllar galiba 2000’lerin hemen başında “Bizim kuşak beni yalnız bıraktı.” cümlesini, gelen misafirlere bir değerlendirme esnasında söylemişti. Bana hep şöyle gelir: O hayal ettiği, idealine ses verecek çevreyi daima araya-rak ömrünü tamamladı.

(Devam edecek)

Bir de parti, teşkilatlanma meselesi var. Gelenlerin, gelmeye devam edenlerin her birinin memleketi vardı. Yaz tatillerinde gidiyorlar bazen de memlekette bir arkadaşıyla çıkıp geliyorlardı. Onların her birine memleketlerinde parti şubelerini açmalarını mütemadiyen söyleyip durdu. Birçoğunun sûretâ gayretleri bile olmadı. Bazıları da birkaç kez teklif edilen bu görevi ya inanmadıklarından ya da yerine getiremeyeceklerinden ar edip gelmeyi kestiler. Şimdi bana birçoğu “Kurulsaydı ne olacaktı?” diye sorabilir. Ben de onlara şu soruyla cevap vermek isterim: “Bunu nereden bilebilirsiniz ki?”

Saraybosna'da Filistinli Günler

Elif ATABAŞ

Yazar;
<https://balkandays.blogspot.com/>

İnsicam Dergisi'nin 58. sayısında tefrika edilmeye başlanan Filistin Tarihi serisine, bu sayıda tarihi anlatıya kısa bir ara verip, Filistin tarihi çalışmalarına başladığım güzel şehir Saraybosna'daki dört yıllık okuma ve yazma serüvenimle devam etmek istiyorum.

Saraybosna'ya geldikten sonra başlayan yazı maceramı, bu güzel topraklardan ayrılma vaktinin geldiği son ayda yazmadan gidemezdim. Filistin Tarihi makale çalışmamın da temelini atan bu süreç hayatımda önemli bir dönüm noktası oldu. Bu hikâyeyi buradaki son günlerimde yazmak ve hayatımdaki bu gelişime destek olan Saraybosna'ma vefa borcumu ödemek istiyorum.

"Mâ hulika leh" (مَا خَلِقَ لَهُ)¹ Ne için yaratıldın, sorusuna cevap arıyorum sanırım son on yıldır. Bu on yılın bir kısmı pandemide geçti. O dönem Ortadoğu okumaları ile tanıştım. Pandemi döneminde başlayan okuma serüvenimi İnsicam Dergisi ile tanıştığım ilk deneme yazımda uzun uzun anlatmıştım. Başlığı ise "Tam Zamanlı Anne ve Ev Hanımı Kudüs İçin Ne Yapabilir?" olarak yazdım bundan tam dört sene önce. Atılacak her adım sancılı olur hayatta. Bedeller ödetir size. O yazı da bazı bedeller sonucunda yazılmıştı. İlk hatırladığım, daha Kudüs'e gitmeden Kudüs'ü anlatacak olmamın çevrem tarafından yadırganmasıydı mesela. Nedense bazı zihinlerde bir işi sadece o işin ünvanına sahip olanlar yapmalıymış gibi bir algı var. Ben o gün onları dinlemiş olsaymış, bugün Bosna'dan huzur içinde ve birçok anı biriktirerek ayrılıyor olmayacaktım. Çünkü "yaşam anılarla ilgilidir" der, Sinan Canan Hoca. Anı biriktirirseniz yaşarsınız. Bir senede üç beş anı hatırlıyorsanız demek ki bir sene değil, 3-5 beş gün yaşadınız demektir, diye de ekler. Bu zaviyeden bakınca Saraybosna'da hakıyla dört sene yaşadım

KOLAJ: ZEYNEP GÖKGÖZ

¹ "Amel edin (çalışın); çünkü herkes ne için yaratıldıysa ("Mâ hulika leh" (مَا خَلِقَ لَهُ) o iş kendisine kolaylaştırılır."

(Buhârî, Tefsîr, 92/1; Müslim, Kader, 6)

diyebilirim çok şükür. İlk yazma serüvenimi ve ilgili yazıyı merak edenler blog adresime bakabilir.² Ayrıca öğrenmenin duygusal bir süreç olduğunu da öğrendim Sinan Hocadan. Duygusal olarak orada olmadığımız anları unutuyoruz diyor. Yani aslında unutmak hafıza ve B12 eksikliğinin dışında, bir şeyi dinlerken duygusal olarak ne kadar orada olduğunla alakalı imiş. Sanırım bu yüzden Saraybosna'da çok anı biriktirdim. Çünkü burada durmayı ve kendimi dinlemeyi öğrendim. Neleri severek yaptığımı ve yaparken vaktin nasıl geçtiğini anlamadığımı keşfettim. Bir de kim ne derse desin doğru bildiğim yolda ilerlemeyi. Eğer daha İnsicam için yazacağım o ilk yazıda geri adım atmış olsaydım, şu an iki sayı öncesinde tanıtımını yaptığım "Filistin Sözlüğü" yazarlarından biri olamayacaktım. Saraybosna'dan ayrılısam da "Filistin Sözlüğü" nün ardından Yunus Emre Enstitüsü'nün kütüphanesindeki raflarda yerini alacak olması bile başlı başına bir şükür sebebi benim için.

Bosna'da seneler önce Balkanlardan göç eden atalarımın ruhunu buldum. Sürekli çalışan ve çalış-

tığı müddetçe kendilerine yer bulabilen muhacir atalarımın ruhu. O yüzden daha çok anlıyordum Filistinlileri. Duygusal olarak hep orada olduğum için bir sonraki aşamayı okuma ve paylaşma ihtiyacı hissediyordum. Ben bu duygular içindeyken, bir gün Uluslararası Saraybosna Üniversitesi'nden (IUS) akademisyen arkadaşım Zeynep üniversite öğrencilerine Filistin dersleri yapmayı teklif etti. Bu benim için hem çok heyecanlı hem de sorumluluğu büyük bir teklifti. Ardından IUS'un akıllı tahtalı bir salonunda slaytlar eşliğinde elimden geldiğince önce genel bir Ortadoğu Tarihi ve devamında Filistin özelinde dersler vermeye başladım. Bir senenin sonunda yeni yılda katılımcılarla Ortadoğu alanında kitaplar okumaya karar verdik ve iki buçuk yıl boyunca temel Ortadoğu ve Filistin Tarihini genel hatlarıyla kavramaya yönelik eserler okuduk. On beş günde bir, her türlü havada, yağmur demeden, kar demeden toplandık. Saraybosna'yı gayretimize ve okumalarımıza şahit kıldık. Bana bu yolculukta eşlik eden tüm öğrenci arkadaşlara ve Saraybosna yol arkadaşım olan dostlarıma bu yazı ile bir kez daha teşekkür ediyorum. Onlarsız bunu yapamazdım. Bu süreçte neler okuduk dersiniz:

Bosna'da seneler önce Balkanlardan göç eden atalarımın ruhunu buldum. Sürekli çalışan ve çalıştığı müddetçe kendilerine yer bulabilen muhacir atalarımın ruhu. O yüzden daha çok anlıyordum Filistinlileri. Duygusal olarak hep orada olduğum için bir sonraki aşamayı okuma ve paylaşma ihtiyacı hissediyordum. Ben bu duygular içindeyken, bir gün Uluslararası Saraybosna Üniversitesi'nden (IUS) akademisyen arkadaşım Zeynep üniversite öğrencilerine Filistin dersleri yapmayı teklif etti.

2 <https://balkandays.blogspot.com/2023/06/tam-zamanl-anne-ve-ev-hanm.html>

1. Modern Ortadoğu Tarihi- William L. Cleveland

2. Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin – Zahide Tuba Kor

3. Toprağımızın Kokusu- Filistin ve İsrail'in Sesleri- Kenize Mourad

4. Bir Hakikat Şehri Kudüs- Semiha Karahan

5. Dil ve İşgal- Eliezer Ben-Yehuda ve Modern İbranice'nin Doğuşu- Taha Kılınç

6. Filistin Uğruna- 1948'in Tarihini Yeniden Yazmak- Avi Shlaim, Eugene Rogan

7. İsrail Mitler ve Terör- Roger Garaudy

8. Dört Suikast- Filistin'i Sarsan Kurşunlar- Taha Kılınç

9. İngiliz Doğu Hindistan Şirketi- Taha İ. Özel

10. Kudüs Yazıları- Ortadoğu'ya Dair Yirmi Tez- Taha Kılınç

11. Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012- Prof. Dr. Kemal H. Karpat

12. İsrail Hakkında On Mit –

İlan Pappé

13. Elimden Ne Gelir – Fatma Bayram

14. İzzeddin El Kassam; Suriye'den Filistin'e Bir Direniş Öyküsü- Peren Birsaygılı Mut

15. Sınır Kapısındaki Deniz Kızı- Afganlar Türkiye'ye Neden Geliyor? - Erhan İdiz

16. İslam'ın Ortaçağ Avrupası Üzerine Etkisi- W. Montgomery Watt

17. Kayıp Coğrafyanın İzinde: Doğu Türkistan Seyahatnamesi- Taha Kılınç

18. İlk Bahar- Hz. Peygamber (sav)'in Hayatına Dair Stratejik ve Siyasi Bir Okuma- Wadah Khanfar

19. Gazze: Geçmişten Günümüze Direnişin Toprağı- Zahide Tuba Kor

20. En Güzel Kıssa- Fatma Bayram

21. Beni Yemen'de İtalyana Benzettirler- Samet Doğan

22. Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı- Mustafa Armağan

23. Elmalılı Hamdi Yazır ile Kur'an Sohbetleri- Fatma Bayram

Her kitap zihnimizde ufuk, gönümüzde yaralar açtı. IUS Rektörlük ofisinin yanındaki odada gerçekleştirdiğimiz tahliller bazen hararetli tartışmalara ev sahipliği yaptı. Grubumuzun en küçük üyesi ise bebekken aramıza katılan ve şimdilerde yürüme hızına yetişilemeyen Zehra Elif oldu. En büyük zevki hala defter ve kitaplarla oynamak.

Yine temayülü bozmayalım ama bu sefer yazarın değil arkadaşının notu ile devam edelim. Tüm kitapların ayrı bir izi oldu hayatımızda. Ama içlerinden bir tanesi vardı ki duygularımızı yazma ihtiyacı yaşadık. O da Taha Kılınç'ın Dil ve İşgal eseri. Bu eseri ilk okuduğumda çok etkilenmiş, üzerine Almanca ve sonra Türkçesi de yayınlanan bir makale yazmıştım.³ Şimdi sizlerle kitabı ve dört yıllık okuma sürecimizi bir arkadaşımın gözünden paylaşmak istiyorum.

Yazarın Arkadaşının Notu

"7 Ekim 2023'te Hamas'ın İsrail'e saldırılarını bahane ederek İsrail'in Gazze'ye savaş açmasının üzerinden bir yıldan fazla geçti. Savaşı 7 Ekim'de Hamas başlatmamıştı şüphesiz. Ama tüm batı medyası ve dünya bu bariz gerçeği görmezden gelerek İsrail'in çoluk çocuk, sivil demeden hunharca katlettiği insanları görüyor ve duymuyorlardı. Halen katliamlar, bombalamalar ve soykırım devam ediyor. İslam dünyası maalesef bir yaptırım uygulayamadı. Sadece kınıyoruz, İsrail Gazze'yi masumların üzerine yık-

³ <https://www.enteleky.org/index.php/review/article/view/2/5>

maya devam ediyor. “Bu savaş 7 Ekim ile başlamadı” dilimizden düşmüyor ama nasıl başladı o zaman? 1800’lü yıllarda Yahudilere uygulanan baskıların Rusya’da ve Avrupa’da artmasından tutun da Osmanlının zayıflamasına kadar bir sürü yakın ve uzak tarihi gerçekler vardı. Özellikle Osmanlının o bölgeden çekilip İngiliz mandasının hakimiyeti ile başlayan Filistinlilerin çektiklerini nasıl olur da dünya görmezden gelir ve her şey 7 Ekim 2023’te başlamış gibi davranırdı. Peki ya biz bunları biliyor muyduk? Okuyor muyduk? Kendimi bildim bileli Filistin ve Ortadoğu sorunu var, mitinglerde bağırmaktan, kermeslere yiyecek yapmaktan daha fazla yapılacak bir şey yok muydu? Bunları asla küçümsemiyorum ancak bunun olayların çözümüne bir katkısı olmayacağını, işin temelinde farklı çabaların olması gerektiğini düşünüyordum.

Bir grup arkadaş, kendini Ortadoğu araştırmaları yapmaya adanmış arkadaşımız Elif Atabaş’ın önderliğinde Filistin özelinde Ortadoğu okumaları yapmaya karar verdik. Biz tarihi bilmeden, olanların üzerinde düşünmeden nasıl olacak da çözümün bir parçası olacaktık. Alanları farklı olsa da bu konuyu anlamak isteyen bir grup arkadaş olarak okumalar yapmaya başladık. Bu konuda uzman olmak gibi bir amacımız yoktu. Bu okumaların ve tarihi gerçekleri kısmen de olsa öğrenmemin ufkumu çok farklı alanlarda açtığını söylemem gerekiyor. Zira konu Ortadoğu ve Filistin de olsa seçilen kitaplar konuyu çok farklı uzmanlık alanlarında değerlendiriyordu. Bu da kendimle ilgili farklı pencereler açılmasına vesile oldu.

Eliezer-Ben-Yehuda, unutulmuş ve sadece dini metinlerde kullanılan İbranice’nin günlük dil olarak kullanılması konusunda insan üstü çaba vermiş bir Siyonist. Kitapta beni en çok etkileyen nokta Eliezer-Ben-Yehuda’nın İbranice’nin yeniden kullanılması fikri birçok insana çılgınca hatta Yahudi dinine göre yasak ve lanetlenmiş gelse de yılmadan bu inandığı gerçek için ömrünü feda etmesi. Bu süreçte yani İbranice’nin kullanılması için başladığı yolculukta karşılaştığı diğer Yahudilerin dünyanın her yanında çok farklı uzmanlık alanlarında ve işlerinde oldukça iyi yerlerde olmaları. Sanattan tarihe ekonomiden pozitif bilimlere... Eliezer-Ben-Yehuda yılmadan usanmadan bu insanlara büyük hayalini anlattı ve onları ikna etmeye çalıştı... Asla pes etmedi ve inandığı şey uğruna insan üstü bir çaba gösterdi. Ve ikna ettiği bu insanlardan çalışmaları için bir sürü maddi fon aldı. Onlar da İsrail devleti ve İbranice’nin tekrar konuşulması için Yahuda’yı eğitimden kültüre ve sanata birçok alanda destekledi. Dil okulları açtılar, edebiyat dergileri ve gazeteler çıkardılar. Tüm seviyelerde eğitim kurumlarını İbranice müfredatı için ikna ettiler... Tek kişinin başlattığı bu hareket birkaç 10 yıl içinde bir milletin dili olmuştu... Gördüm ki eğitime önem vermek, üzerinde çalışmak ve müfredatı verimli hale getirmek derin bir gayret ve çaba gerektiriyor. Ama bir toplumu bir kere bir şeye ikna edip eğitebilirsen onun önünde kaderden başka bir engel kalmıyor.” (B.Akçeşme)

Bir sonraki sayıda Ankara’da görüşmek üzere. Hoşça kal Saraybosna.

Eliezer-Ben-Yehuda, unutulmuş ve sadece dini metinlerde kullanılan İbranice’nin günlük dil olarak kullanılması konusunda insan üstü çaba vermiş bir Siyonist. Kitapta beni en çok etkileyen nokta Eliezer-Ben-Yehuda’nın İbranice’nin yeniden kullanılması fikri birçok insana çılgınca hatta Yahudi dinine göre yasak ve lanetlenmiş gelse de yılmadan bu inandığı gerçek için ömrünü feda etmesi. Bu süreçte yani İbranice’nin kullanılması için başladığı yolculukta karşılaştığı diğer Yahudilerin dünyanın her yanında çok farklı uzmanlık alanlarında ve işlerinde oldukça iyi yerlerde olmaları.

“Literda” Üzerine Bazı Notlar

Beyza ÖNVER DEMİRCİ

Öğretmen

"Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin, duanızı kabul edeyim." (Mü'min Suresi 60)

Tarık Tufan'ın dediği gibi; "Biz her şeye esirgeyen ve bağışlayan, çokça esirgeyen ve çokça bağışlayan, hep esirgeyen ve hep bağışlayan Rabbin adıyla başlayan adamlarız Anna."

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başladığımız her işin bereketli, sağlam ve hayırlı olduğunu biliriz. Bazen isteklerimizin oluşuna şahitlik eder besmele, bazen hayal kırıklıklarımızla birlikte gözyaşlarımıza...

Her hâlimizin ve her durumun ortak eylemidir, dua ile sığınma. Dua ne demektir, Peygamberimiz (s.a.v.) dan öğrendik. Rabbe nasıl dua edilir, nasıl yakarılır O'ndan öğrendik. Dua ettikten sonra karşımızdaki muhatap kimdir, yine ondan öğrendik. Karşımızda duaları kabul eden El-Mucib, bağışlayıcılığı ile kendini tanıtan El-Gaffar, merhametiyle her yanımızı kuşatan Er-Rahim ve kullarını çok seven, iyilikleri için her şeyi yaratan El-Vedud olan bir Rab var. O'ndan öğrendik.

İlk insan ilk nebi, Hz. Adem yaratıldığında yalnızca düşüp Rabbinden af dilemiştir. O Allah ki Tevvab'tır. Bağışlanma dileyen, affedilmeyi uman herkes için mağfiret kapılarını sonuna kadar açmıştır. İnsana da kendi isimlerinin minicik tezahürlerini yerleştirmiştir. Bağışlayıcılığı çok olan bir Rab karşısında kodlarımızda affedilmeyi dilemek ve arzulamak var. Bu doğrultuda Mucib olan Rabbimiz kalbimize dua etme kodunu, fitratını da yüklemiştir.

İlk peygamber Hz. Adem'den, son peygamber, kainatın kendisinin hürmetine yaratıldığı Peygamberimiz (s.a.v.) 'a kadar geçen tüm peygamberler Rablerine başka başka dualar etmiştir. Kulun Rabbiyle iletişime geçerek, arada kimsecikler olmadan o yüce, Aziz olan Rable konuşması başlı başına bir rahmettir. Nitekim Peygamberler de beşer oldukları için kendi hayatlarında türlü zorluklarla imtihan olmuşlardır. Hepsisi bu imtihanlardan Rablerine sığınarak, dua ederek kurtulmuşlardır. Kimisi affedilme arzusu ile kimisi şifa bekleyerek kimisi düşmanlarından kurtulma ümidiyle kimisi ise çocuk beklentisiyle türlü imtihana tabi tutulmuşlardır. Bu anlamda peygamber hayatlarında bizler için dehşet verici dersler ve öğütler vardır. Öyle ki her peygamberin imtihanı bizler için bir okul gibidir. Kalbi ve bedeni hastalıklar için Hz.

Eyüp (as), imkansız gibi görünen istekler karşısında çok yaşlı olan Hz. Zekeriya ve onun kısır eşi gibi her zaman ümitvâr olup, Rabbimizden ısrarla istemeyi unutmamak gerekir.

Tükenmiş, çaresiz hissettiğimiz anlarda Rabbimizin suya verdiği emir üzerine, Hz. Musa'yı minicik bir bebekken suyun üzerinde onu nasıl dikkatlice taşıdığını ve aynı Musa büyüdüğünde aynı suyun o zalim Firavun'u nasıl yuttuğunu hatırlamak gerekir. Gerekir ki sonucunda Rabbimiz tarafından "Ne iyi kul.." diyerek anılabilelim.

O güzel peygamberler karşılaştığı zorluklar için dua kapısına sığınmışlardır. Bizler de onların dualarıyla, önce taklit yoluyla sonra içselleştirerek onlara benzemek için uğraşmalıyız.

Peygamberler, Rabbimizin tüm isim ve sıfatları ile O'nu yakından tanıyabilen nadide kullardır. O'nu her detayıyla tanımak tam teslimiyeti peşine getirir. Peygamber kıssaları ise başlarına gelen her türlü durum için bu teslimiyetle Rablerine yakaranların sonunun nasıl mutlu olduğunu anlatır bize.

Hz. Süleyman gibi eşi benzeri görülmemiş ve görülmeyecek bir krallık istemek de mümkün, kulunun isteği ile emrine rüzgarı vermek, hayvanların dilini öğretmek de mümkün. Hz. Yunus gibi pişmanlığı vücudunun her zerresinde yaşayıp Rabbine teslim olmak ve özür dileyip affedilmeyi beklemek de mümkün, kulunu bir balinanın karnında yaşatmak da mümkün. Hz. Meryem gibi iffet abidesi bir kul olmak da mümkün, Rabbinin emri ve izniyle babası olmadan bir çocuk sahibi olmak da mümkün.

Hz. Zekeriya gibi yıllarca çocuk sahibi olmak isteyerek ömür tüketmek de mümkün, yaşına ve eşinin kısır olmasına bakmaksızın evlat nimeti ile rızıklandırmak da mümkün. Hz. Muhammed(s.a.v.) gibi cahillerin içinde yaşarken doğmuş tüm erkek çocuklarının ölmesi de mümkün, arkasından söylenen «soyu kesik» gibi ağır hakaretlere binaen Rabbinin gönlünü almak için Kevser suresi indirmesi de mümkün. Bu liste uzar, gider. Bütün istekler, kabul edecek güçte olan Rabbimiz için mümkün, vereceği her cevap yine kendisi için mümkün. Müthiş bir azamet. Müthiş bir güven kaynağı. Müthiş bir sığınacak limandır bizim Rabbimiz. Böyle bir Allah'a dua etmeyeceğiz de kuldan mı bekleyeceğiz? Haşa!

Olmazları olduran Rabbimize hamd olsun.

Peygamber hayatından bahsederek onların nasıl dua ettiğini, dualarına Rabbimizin nasıl tecelli ettiğini harika bir üslup ve anlatma tarzı ile aktarıyor Prof. Dr. Halis Aydemir. Peygamberlerin hayat hikayesini anlatıp Rablerine yakardığı duaları, Rabbin geri dönüşünü ve kendi dualarımızı nasıl şekillendirmemiz gerektiğine karşın bir örneklik teşkil eden bu eser her evin kitaplığında mutlaka olmalı.

Her konu başında konu ile ilişkili herkesin kendinden bir parça bulabileceği bir dua yazılmış ve konunun sonunda bir karekod verilmiş. Bu karekodu taratarak ilgili konunun YouTube videolarına ulaşabiliyorsunuz.

İstifade edeceklere şimdiden keyifli okumalar dilerim.

Hz. Süleyman gibi eşi benzeri görülmemiş ve görülmeyecek bir krallık istemek de mümkün, kulunun isteği ile emrine rüzgarı vermek, hayvanların dilini öğretmek de mümkün. Hz. Yunus gibi pişmanlığı vücudunun her zerresinde yaşayıp Rabbine teslim olmak ve özür dileyip affedilmeyi beklemek de mümkün, kulunu bir balinanın karnında yaşatmak da mümkün. Hz. Meryem gibi iffet abidesi bir kul olmak da mümkün, Rabbinin emri ve izniyle babası olmadan bir çocuk sahibi olmak da mümkün. Hz. Zekeriya gibi yıllarca çocuk sahibi olmak isteyerek ömür tüketmek de mümkün, yaşına ve eşinin kısır olmasına bakmaksızın evlat nimeti ile rızıklandırmak da mümkün.

Sürgün Dergisi
20.
Sayısı Çıktı

20. Sürgün

2026
EYLÜL - EKİM

İKİ AYLIK KÜLTÜR & EDEBİYAT DERGİSİ

MEHMET BULAYIR ŞEHNAZ FINDIK İNAN AYŞE SENA ERDEM AYŞE ŞİMŞEK AYŞE ZÜLAL GÜNAY
FEYZA ŞİMŞİR HALİL İBRAHİM BAYRAM NİSANUR TANER R. MERVE TAŞDELEN RUKİYE TURGUT
YAĞMUR ÜSTÜNDAĞ YASEMİN ŞEKERCİ EMİRHAN HASTÜRK ESLEM AYŞE KILIÇ ESMANUR YETKİN
MELİKE NUR COŞKUN MELİKE TAŞDELEN ÖZGÜR RABİA EGEMEN SEFA FIRAT
EBRU ŞAHİN FİRÜZE YİĞİT AKBURAKCI MUHAMMED ALPEREN VAROL RÜMEYSA ÖZGÜR
SILA SİĞİNDİ TUĞBA YİĞİT HANNE NUR ÖZDEN

GAZZE'YE SICAK YEMEK

Açlıkla mücadele eden Gazze halkı
için **sıcak yemek** çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

